

Қазақстан Республикасы Экономика және
бюджеттік жоспарлау министрлігі

Қазақстан Республикасы Ауыл
шаруашылығы министрінің 2010
жылғы 1 наурыздағы N 133 және

Қазақстан Республикасы
Экономика және бюджеттік
жоспарлау министрінің 2010
жылғы 26 ақпандағы N 111
Бірлескен бұйрығы. Қазақстан
Республикасы Әділет
министрлігінде 2010 жылғы 15
наурызда Нормативтік құқықтық
кесімдерді мемлекеттік тіркеудің
тізіліміне N 6127 болып енгізілді.

Күші жойылды - Қазақстан
Республикасы Ауыл
шаруашылығы министрінің м.а.
2011 жылғы 5 тамыздағы № 25-03-
02/459 және Қазақстан
Республикасы Экономикалық
даму және сауда министрінің м.а.
2011 жылғы 12 тамыздағы N 238
бірлескен бұйрығымен.

Министерство экономики и бюджетного
планирования Республики Казахстан

Орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы тәуекелдер деңгейін бағалау критерийлерін және тексеру парақтарын бекіту туралы

Күші жойылды - ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің м.а. 2011.08.05 № 25-03-02/459 және ҚР Экономикалық даму және сауда министрінің м.а. 2011.08.12 N 238 (алғаш ресми жарияланған күннен бастап он күнтізбелік күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі) бірлескен бұйрығымен.

«Жеке кәсіпкерлік туралы» Қазақстан Республикасы Заңы 38-бабының 2-тармағына сәйкес **БҰЙЫРАМЫЗ:**

1. Қоса беріліп отырған:

1) осы бұйрыққа 1-қосымшаға сәйкес орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту

«ЗҚАИ» ШЖҚ РМК лауазымды тұлғаның ЭЦҚ мәліметі бар QR-код

ҚР НҚА ЭББ-гі нақты
құжатқа сілтеу QR-коды

және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы тәуекелдер деңгейін бағалау критерийлері;

2) осы бұйрыққа 2-қосымшаға сәйкес орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы Тексеру парағының нысаны бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман және аңшылық шаруашылығы комитеті (Нысанбаев Е.Н.):

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін қамтамасыз етсін;

2) осы бұйрықтың мемлекеттік тіркелуінен кейін оның ресми жариялануын қамтамасыз етсін;

3) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Интернет-ресурсында орналастырылуын қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Жауапты хатшысы Е.И. Аманға жүктелсін.

4. Осы бұйрық Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелу күнінен бастап күшіне енеді және ол бірінші рет ресми жарияланған күннен кейін он күнтізбелік күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

5. Осы бұйрыққа 2-қосымшаның 399-413-тармақтарының күші 2011 жылғы 1 қаңтарға дейін қолданылады.

**Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы
министрі**

2010 жылғы 1 наурыз

**Қазақстан Республикасы Экономика және бюджеттік
жоспарлау министрі**

2010 жылғы 26 ақпан

_____ **А.
Күрішбаев**

_____ **Б.
Сұлтанов**

Қазақстан Республикасы
Ауыл шаруашылығы министрінің
2010 жылғы 1 наурыздағы
№ 133 және
Қазақстан Республикасы
Экономика және бюджеттік
жоспарлау министрінің
2010 жылғы 26 ақпандағы
№ 111 бірлескен бұйрығына
1-қосымша

Орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы тәуекелдер деңгейін бағалау критерийлері

1. Жалпы ережелер

1. Орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы тәуекелдер деңгейін бағалау критерийлері (бұдан әрі - Критерийлер) «Жеке кәсіпкерлік туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 38-бабының 2-тармағына сәйкес әзірленді және бақылау субъектісінің тікелей қызметімен, салалық дамудың ерекшеліктерімен және осы дамуға әсер ететін факторлармен байланысты, бақылау субъектілерін әртүрлі тәуекел деңгейлеріне жатқызуға мүмкіндік беретін сандық және сапалық көрсеткіштердің жиынтығын айқындайды.

2. Осы Критерийлерде мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) тәуекел – ормандар мен жануарлар дүниесіне нұқсан келтірудің ықтималдылығы, сондай-ақ бақылау субъектілері қызметі зардаптарының ауырлығы деңгейін ескере отырып, осы қызметтің салдарынан ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жай-күйінің нашарлауы;

2) бақылау субъектісі - орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және

пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласында қызмет атқаратын субъект.

2. Бақылау субъектілері қызметінің тәуекелдерін бағалау

3. Орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы бақылау субъектілерін әртүрлі тәуекел деңгейлеріне бастапқы жатқызу объективті критерийлерді ескере отырып жүзеге асырылады.

4. Орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы бақылау субъектілерін әртүрлі тәуекел деңгейлеріне содан кейінгі жатқызу субъективті критерийлерді ескере отырып жүзеге асырылады.

3. Орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы тәуекелдер деңгейін бағалау критерийлері

5. Критерийлер бақылау субъектілерінің маңыздылығына қарай – объективті және Қазақстан Республикасының заңдары мен Қазақстан Республикасы Үкіметі қаулыларының бұзылуына қарай – субъективті критерийлер болып бөлінеді.

6. Өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, табиғи-қорық қоры объектілерінің құндылығы мен саны орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы тәуекелдер деңгейін бағалаудың объективті критерийлері болып табылады.

7. Бақылау субъектілері орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін (балықтан және басқа су жануарларынан өзге) қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы тәуекелдер деңгейін бағалаудың объективті критерийлері ескеріле отырып, мынадай тәуекел топтарына:

1) жоспарлы тексерулерді жүргізу кезеңділігі жылына бір рет қана жоғары деңгейдегі тәуекел тобына – орман шаруашылығы мемлекеттік мекемелері, республикалық және жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, республикалық маңызы бар мемлекеттік орман иеленушілер, ұзақ мерзімді пайдалануға орман реурстары берілген орман пайдаланушылар, аңшылық ісін пайдаланушылар;

2) жоспарлы тексерулерді жүргізу кезеңділігі үш жылда бір рет қана орташа деңгейдегі тәуекел тобына – ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлеріндегі жалгерлер, республикалық маңызы бар темір және автомобиль жолдарының бойындағы қорғаныштық орман жиектерінің мемлекеттік орман иеленушілері, жануарлар дүниесі объектілерін қоршауда және жартылай еркін ұстаумен, өсірумен айналысатын жеке және заңды тұлғалар, азаматтарды аңшылық минимумына оқытумен айналысатын ұйымдар;

3) жоспарлы тексерулерді жүргізу кезеңділігі бес жылда бір рет қана болымсыз деңгейдегі тәуекел тобына – зоологиялық коллекциялардың иелері, хайуанаттар бақтары, биологиялық орталықтар жатады.

8. Өрескел, елеулі түрде және болымсыз бұзу деп жіктелетін Қазақстан Республикасының заңдары мен ҚР Үкіметінің қаулыларын бұзу субъективті критерийлер болып танылады.

9. Өрескел тәртіп бұзуға мыналар жатады:

1) орман қоры учаскелерін орманға мемлекеттік меншік құқығын бұзатын сатып алу-сату, сыйға тарту, кепілге салу, заңсыз иелену және айырбастау, сондай-ақ орман пайдалануды жүзеге асыру құқығын басқа біреуге заңсыз беру;

2) жануарлар дүниесі объектілерін пайдалану құқығын басқа біреуге заңсыз беру, сондай-ақ жануарлар дүниесіне мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жасырын нысанда бұзатын басқа да мәмілелер жасау, сол сияқты пайдалануға рұқсат алу талап етілетін қорықтар мен ерекше қорғалатын басқа да табиғи аумақтардағы жануарлар дүниесі объектілерін заңсыз пайдалану;

3) өсімдіктер дүниесі объектілерін пайдалану құқығын басқа біреуге заңсыз беру, сондай-ақ өсімдіктер дүниесіне мемлекеттік меншік құқығын тікелей

немесе жасырын нысанда бұзатын басқа да мәмілелер жасау, сол сияқты пайдалануға рұқсат алу талап етілетін өсімдіктер дүниесі объектілерін заңсыз пайдалану;

4) тиісті рұқсатсыз тамырымен жұлу, құрылыстар салу, сүректі қайта өңдеу, қоймалар тұрғызу және басқа мақсаттар үшін орман қоры учаскелерін заңсыз пайдалану;

5) ағаштар мен бұталарды, сондай-ақ орман қорына кірмейтін және кесуге тыйым салынған ағаштар мен бұталарды, қылмыстық жазалау әрекетінің белгілері жоқ заңсыз кесу және зақымдау;

6) орман питомниктері мен плантацияларындағы орман дақылдарын, себінділерді не көшеттерді, сондай-ақ көктеп шыққан табиғи өскіндерді, жас шыбықтарды, сондай-ақ орманды қалпына келтіруге арналған алаңдардағы өздігінен көктеген өскіндерді жою немесе зақымдау;

7) ормандарды, сол сияқты орман қорына кірмейтін екпелерді отқа немесе өзге де аса қауіпті көздерге абай болмау салдарынан жою немесе зақымдау;

8) орман қорын, сол сияқты орман қорына кірмейтін екпелерді қасақана жағып жіберу, өзге де жалшы қауіпті тәсілмен не зиянды заттармен, қалдықтармен, шығарындылармен немесе төгінділермен ластау салдарынан жою немесе зақымдау;

9) орманда өрт қауіпсіздігі талаптары мен санитариялық ережелерді бұзу;

10) кесілетін орман қорын пайдаланудың, сүректер дайындау мен әкетудің, шайыр мен ағаш шырындарын, екінші дәрежелі орман материалдарын алудың белгіленген тәртібін бұзу;

11) мемлекеттік орман қорының уақытша иеленіп отырған учаскелерін қайтару мерзімдерін бұзу немесе оларды мақсатты түрде пайдалану үшін жарамды жай-күйге келтіру жөніндегі міндеттерді орындамау;

12) ағашы кесілген жерлерге және орманды қалпына келтіру мен орман өсіруге арналған орман қорының басқа да санаттағы жерлеріне ағаш егудің тәртібі мен мерзімдерін бұзу;

13) орман үшін пайдалы фаунаны жою;

14) ормандардың қурап қалуына немесе ауруға шалдығуына не ластануына ұшырататын сарқынды сулармен, химиялық заттармен, өнеркәсіптік және тұрмыстық төгінділермен, қалдықтармен және тастандылармен орманды бүлдіру;

15) орман қоры жеріндегі орман құрғату жыраларын, дренаж жүйелері мен жолдарды жою немесе бүлдіру;

16) орманды пайдалануды рұқсат құжаттарында көзделген мақсаттарға немесе талаптарға сәйкес келмейтін ретпен жүзеге асыру;

17) орманның жай-күйіне және оны ұдайы молайтуға зиянды ықпал етуге әкеп соғатын объектілерді салу және пайдалану;

18) ағаш кесетін жерлерді бөліп беру мен бағасын шығарудың белгіленгентәртібін бұзу;

19) сүректі есептік ағаш кесуден артық мөлшерде дайындауға жол беру;

20) селекциялық-гендік мақсаттағы объектілерді: артықшылығы бар ағаштарды, артықшылығы бар ағаштардың мұрағаттық клондарын, географиялық дақылдарды, популяциялар мен будандардың сынақ дақылдарын бүлдіру немесе жою;

21) аң аулау ережелерін, сондай-ақ жануарлар дүниесін пайдаланудың басқа да түрлерін жүзеге асыру ережелерін қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері жоқ бұзу және осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көзделген аң аулау ережелерін бұзу;

22) жарылғыш құрылғыларды, авиа-, авто-, мотокөлік құралдарын, оның ішінде қарда жүретін техниканы қолданып заңсыз аң аулау, сондай-ақ әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған аң аулау ережелерін бұзу;

23) қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері жоқ, балық аулау ережелерін, сондай-ақ су жануарларын пайдаланудың басқа да түрлерін жүзеге асыру ережелерін бұзу;

24) қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері жоқ, балық аулау ережелерін (тыйым салынған мерзімдерде тыйым салынған құралдармен немесе

тәсілдермен, тыйым салынған жерлерде балықты өнеркәсіптік жолымен аулау және балық аулау), сондай-ақ су жануарларын пайдаланудың басқа да түрлерін жүзеге асыру ережелерін өрескел бұзу;

25) балықты бас саға құрылыстарына түсіп кетуден қорғау үшін арнайы қондырғылар салмай, балық шаруашылығы су қоймаларынан су алу;

26) аң аулау алаптары мен балық шаруашылығы су қоймаларын бекіту, пайдалану мен қорғау тәртібін бұзу;

27) заңнамада белгіленген лицензиялық ережелер мен нормаларды бұзу, соның ішінде лицензияланатын қызмет түрлеріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келмеу;

28) лицензиаттың лицензия алған кезде көрінеу дұрыс емес ақпарат беруі, сол сияқты Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 357-2-баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін әкімшілік жауаптылыққа әкеп соққан лицензиялық ережелер мен нормалардың бұзылуын жоймау;

29) мемлекеттік инспекциялар мен мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарына өз құзыретіне сәйкес қызметтік міндеттерін орындауына қызмет туралы, кірістер туралы, сақтандыру жарналарын есептеу және төлеу туралы қажетті құжаттарды, материалдарды, ақпаратты, атом энергиясын пайдалану туралы статистикалық және басқа мәліметтерді беруден бас тарту арқылы, уәкілетті органның қаулысы бойынша ревизия, тексеру, түгендеу, сараптама және заңдармен көзделген басқа да әрекеттерді жүргізуге жіберуден бас тарту арқылы кедергі келтіру немесе оларды жүзеге асыруға өзге де кедергілер келтіру не жалған ақпарат беру;

30) мемлекеттік бақылау мен қадағалау органдары (лауазымды адамдар), мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары өз құзыреті шегінде берген заңды талаптарын немесе нұсқауларды, ұсынымдарын, қаулыларды орындамау немесе тиісінше орындамау.

10. Елеулі түрде тәртіп бұзуға мыналар жатады:

1) сату немесе оны басқа адамдарға беру мақсатымен топырақтың құнарлы қабатын жою немесе заңсыз алу, бұлай алу топырақтың құнарлы қабатының біржола жоғалуын болдырмау үшін қажет болған жағдайларды қоспағанда;

2) сақтау, пайдалану немесе тасымалдау кезінде улы химикаттармен, тыңайтқыштармен, өсімдіктердің өсуін күшейтетін дәрілермен және өзге де қауіпті химиялық, биологиялық және радиоактивті заттармен жұмыс істеу ережелерін бұзу салдарынан шаруашылық немесе өзге де қызметтің зиянды өнімдерімен жерді уландыру, ластау немесе өзге де бүлдіру, сол сияқты бактериялық-паразиттік немесе ерекше зиянды организмдермен, бірақ адамның денсаулығына немесе қоршаған ортаға зиян тигізуге әкеп соқпаған ластау;

3) орман қоры жерлерінде шабындықтар мен жайылымдық жерлерді бүлдіру;

4) орманда және орман қоры жерлерінде заңсыз шөп шабу және мал жаю;

5) дәрілік өсімдіктерді және техникалық шикізатты бұған тыйым салынған немесе орман билеті бойынша ғана жіберілетін учаскелерде заңсыз жинау;

6) Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 317-1-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, өсімдік қорғау құралдарын, олардың өсуін жылдамдататын заттарды, минералдық тыңайтқыштарды және қоршаған ортаны ластауға не жануарлар дүниесіне залал келтіруге соқтырған немесе соқтыруы мүмкін басқа да препараттарды тасымалдау, сақтау және қолдану ережелерін бұзу;

7) өсімдіктер өсетін жерлер мен жануарлардың тіршілік ортасын қорғау ережелерін, жануарлардың өсіп-өну жағдайларын, орын ауыстыру жолдары мен шоғырланатын орындарын, зоологиялық және ботаникалық коллекцияларды жасау, сақтау, есепке алу мен пайдалану ережелерін бұзу, сол сияқты жануарларды заңсыз қоныс аударту, жерсіндіру, кері жерсіндіру мен шағылыстыру;

8) Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 317-1-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, елді мекендерді,

кәсіпорындарды және басқа да объектілерді орналастыру, жобалау мен салу, өндіріс процестерін жүзеге асыру және көлік құралдарын пайдалану, өсімдік қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштарды және басқа да препараттарды қолдану кезінде жануарлар мен өсімдіктерді қорғау ережелерін бұзу;

9) жергілікті өкілді органдар белгілеген жасыл желектерді күтіп ұстау мен қорғау ережелерін бұзу.

11. Болымсыз тәртіп бұзуға мыналар жатады:

1) орман қорындағы орман орналастыру мен орман шаруашылығы белгілерін жою немесе бүлдіру;

2) жерді пайдаланудың табиғат қорғау режимі талаптарын орындамау;

3) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жекелеген түрлерінде жеке тұлғалардың болу тәртібін бұзу;

12. Тәуекелдерді анықтау үшін мәліметтер ретінде бақылау субъектілері туралы бір жылға жинақталған деректер, оның ішінде жоспардан тыс тексерулердің нәтижелері бойынша алынған деректер де пайдаланылады.

13. Бақылау субъектісі жол берген өрескел бұзу 20 балға, елеулі түрде бұзу 10 балға және болымсыз бұзу 5 балға бағаланады.

14. Тәртіп бұзудың ауырлығын ескере отырып бақылау субъектісі мынадай тәртіпшен белгілі бір тәуекел деңгейіне айқындалады:

1) 20 және одан да көп балл жинаған бақылау субъектілері жоғары деңгейдегі тәуекел тобына ауыстырылады;

2) 10 балдан 15 балға дейін жинаған бақылау субъектілері орташа деңгейдегі топқа ауыстырылады;

3) 5 балл жинаған бақылау субъектілері болымсыз деңгейдегі топқа ауыстырылады.

Бастапқыда жоғары деңгейдегі тәуекел тобына жатқызылған орман шаруашылығы мемлекеттік мекемелерін, республикалық және жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды, республикалық маңызы бар мемлекеттік орман иеленушілерді қоспағанда, жыл ішінде тәртіп бұзушылыққа жол бермеген жағдайда бақылау субъектісі тәуекел деңгейі аз топқа ауыстырылады.

15. Бір тәуекел деңгейіндегі бақылау субъектілерін тексеруді
жоспарлаудың бірінші кезектілігіне:

- 1) орманды жерлер пайызының барынша көп болуы;
- 2) ормандардың жоғары деңгейде жануы;
- 3) орманның зиянкестермен және аурулармен барынша көп залалдануы;
- 4) объектілердің осы санатында орман тәртібін бұзудың көбеюі;
- 5) тексерілмеген кезеңнің барынша ұзақ болуы;
- 6) жануарлар дүниесі объектілері санының қысқаруы;
- 7) осы аумақта браконьерлік фактілерінің көбеюі негіз болып табылады.

Қазақстан Республикасы
Ауыл шаруашылығы министрінің
2010 жылғы 1 наурыздағы
№ 133 және
Қазақстан Республикасы
Экономика және бюджеттік
жоспарлау министрінің
2010 жылғы 26 ақпандағы
№ 111 бірлескен бұйрығына
2-қосымша

НЫСАН

**Орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және
пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы бақылау
субъектілерінің тексеру парағы**

жер) _____ (күн)

(бақылауды жүзеге асыратын лауазымдық тұлғаның Т.А.Ж.)

(заңды тұлғаның атауы немесе тексерілетін субъектінің Т.А.Ж.)

(заңды мекен-жайы)

р/с №	Талаптар	Мә- селе- нің құ- зы- реті	Иә /Жок/ Қа- жет емес	Ес- кер- ту
1	2	3	4	5
1	Бақылау субъектисінде тұрақты жер пайдалану құқығына актісі бар	ММ, ЕҚ- ТА, МО, РМ- МО		

2	Бақылау субъектісінде орман орналастыру жобалары мен орман орналастыру материалдары бар	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО		
3	Бақылау субъектісінде ормандарды өртке қарсы жабдықтау жобалары бар	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО		
4	Бақылау субъектісі орман өрттерінің алдын алу, оларды дер кезінде байқау және жою жөнінде іс-шаралар ұйымдастырған және жүргізген	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, ОП, ЖА, АП		
5	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорының аумағындағы барлық жұмыс істеушілердің және онда орналасқан ұйымдардың, сондай-ақ орманда жүрген жеке тұлғалардың ормандардағы өрт қауіпсіздігі ережесі мен санитарлық ережені сақтауын қамтамасыз еткен	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, ОП		
6	Бақылау субъектісі ормандарды заңсыз ағаш кесуден, зақымданудан, талан-таражға салудан және Қазақстан Республикасының орман заңнамасын бұзудың басқа да әрекеттерінен күзетуді, сондай-ақ мемлекеттік орман қоры жерлерін күзетуді қамтамасыз еткен	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, ОП		
7	Бақылау субъектісі Қазақстан Республикасының орман заңдары, Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, молайту мен пайдалану және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы заңдарды бұзу фактілері жөніндегі ақпаратты, талап-арыздарды және өзге де материалдарды мемлекеттік органдарға және құқық қорғау органдарына, сотқа жібереді	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, АП		
8	Бақылау субъектісі өз құзыреті шегінде жеке және заңды тұлғаларға анықталған тәртіп бұзушылықтарды жою жөнінде жазбаша нұсқаулар береді	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО		
9	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандардың ресурстық және экологиялық әлеуетін арттыруды ағаш кесудің ғылыми негізделген жүйесін іске асыру, ормандарды молықтыру, олардың тұқымдық құрамын жақсарту, селекциялық-гендік негізде тұрақты тұқым базасын жасау мен оны тиімді пайдалану, су-орман мелнирациясы, күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу мен санитарлық мақсатта ағаш кесуді қоса алғанда, орманды күтіп-баптау, орман шаруашылығына арнап жол салу, басқа да орман шаруашылығы іс-шараларын өткізу нәтижесінде жүзеге асырады.	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, ОП		

10	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру жөніндегі іс-шараларды орман өсіру жағдайы мен экономикалық мақсатқа сәйкестігі ескеріле отырып, экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптар сақталып, неғұрлым қысқа мерзімде өнімділігі жоғары және төзімді екпелер жасауды қамтамасыз ететін әдістермен жүргізеді	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, ОП		
11	Мемлекеттік орман қорында ормандарды молықтыру мен орман өсіру жөніндегі жұмыстар көлемі орман орналастыру және осы салаға маманданған басқа да жобалау-іздістіру ұйымдары әзірлеген, мемлекеттік экологиялық сараптамадан өткен жобалармен айқындалады	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, ОП		
12	Бақылау субъектісі орманды молықтыру мен орман өсіру жөніндегі жұмыстарды бағалы тұқым қуалаушылық қасиеттері бар және себу сапасы жоғары тұқымдармен қамтамасыз еткен, сондай-ақ селекциялық-гендік негізде тұрақты орман тұқым базасын қалыптастырған	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО		
13	Бақылау субъектісінде селекциялық-тұқым шаруашылығы мақсатындағы объектілер бар	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО		
14	Бақылау субъектісінде селекциялық-гендік мақсаттағы объектілер бар	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО		
15	Бақылау субъектісі орман тұқымдарын дайындауды тұрақты орман тұқым базасы объектілерінде жүзеге асырады, ал олар жетіспеген жағдайда қалыпты екпелерде жүргізеді	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО		
16	Бақылау субъектісі орман пайдаланушылардың сүректі түбірімен босату ережесін және орман пайдаланудың басқа да түрлерінің ережелерін орындауын қамтамасыз еткен	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО		
17	Бақылау субъектісі орман зиянкестері мен ауруларының ошақтарын дер кезінде анықтауды, олардың таралуына болжам жасауды және олармен күресуді қамтамасыз еткен	ММ, ЕК- ТА, МО, РМ- МО, ОП, ЖА		
18	Бақылау субъектісі биотехникалық іс-шаралар жүргізеді	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, АП		

19	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры аумағында аң және балық аулау ережелерінің сақталуын қамтамасыз еткен	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, АП		
20	Бақылау субъектісінде мемлекеттік орман күзеті қызметкерлерінің, орман күтушілер мен қорықшылардан басқа, жоғары немесе орта орман шаруашылығы, орман-техникалық білімі бар	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
21	Жалпы орта білімі бар орман күтушілер (қорықшылар) жұмысқа қабылданған кезде орман мекемелерінде міндетті түрде оқиды және ормандар мен жануарлар дүниесін күзету, қорғау мәселелері бойынша техникалық минимум тапсырады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
22	Мемлекеттік орман күзетінің лауазымды тұлғалары нысандық киіммен, арнайы қорғаныс құралдарымен және қызмет бабында пайдаланылатын жер телімдерімен қамтамасыз етіледі	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
23	Бақылау субъектісінің орман мастерлері, орман күтушілері, орман күзету және қорғау жөніндегі инженерлері таңбалармен қамтамасыз етілген	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
24	Мемлекеттік орман күзетінде жұмыс істеу кезінде бақылау субъектісінің орман күтушілері (қорықшылары) қызмет бабында пайдаланылатын үй-жайлармен (кордондармен) қамтамасыз етілген	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
25	Мемлекеттік орман күзетінің қызметкерлері ауысқан кезде мемлекеттік орман қорының учаскелерін, техникалық құжаттаманы, негізгі құрал-жабдықтарды және мүлікті қабылдау-тапсыру жүзеге асырылады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
26	Мемлекеттік орман күзетінің лауазымды тұлғалары қызмет қаруымен қамтамасыз етілген	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
27	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры аумағында ормандағы өрттердің алдын алу және оларға қарсы күрес жөніндегі іс-шаралардың жыл сайынғы жоспарларын орындауда	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
28				

	Бақылау субъектісі жеке және заңды тұлғаларды, сондай-ақ ұйымдардың өрт сөндіру техникаларын, көліктері мен басқа да құралдарын ормандағы өрттерді сөндіруге тарту тәртібін айқындайды, осы жұмысқа тартылған жеке тұлғаларды жүріп-тұру өрт сөндіру құралдарымен, тамақпен және медициналық көмекпен қамтамасыз етеді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
29	Бақылау субъектісі орманда өрт қаупі болатын маусымда мемлекеттік орман қоры аумағында өрттерді сөндіру үшін жанар-жағар май материалдарының резервін жасайды	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
30	Бақылау субъектісі шаруа қожалықтары мен өзге де ауыл шаруашылығы ұйымдарының орман қорына іргелес аумақтардағы ауыл шаруашылығы алқаптарында, жайылымдық және шабындық жерлерде сабантүбін, аңыздарды және өзге де өсімдік қалдықтарын өртеуіне, қау шөбін өртеуіне бақылау жасауды қамтамасыз етеді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
31	Бақылау субъектісі өртке қарсы насихатты, бұқаралық ақпарат құралдарында ормандарды сақтау, ормандарда өрт қауіпсіздігі ережелерін орындау туралы мәселелердің тұрақты берілуін ұйымдастырады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
32	Бақылау субъектісі орман қоры аумағында орман зиянкестерімен және ауруларымен күрес және орманның санитарлық жай-күйін жақсарту жөніндегі жұмыстарды ұйымдастырады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
33	Бақылау субъектісі орман зиянкестері мен ауруларына қарсы күресте авиацимиялық, авиобиологиялық және аэрозольдық іс-шаралар жүргізген кезде, сондай-ақ орманда өрт қаупі жоғары болып тұрған кезеңдерде жеке тұлғалардың мемлекеттік орман қоры аумағында болуына тыйым салу туралы, орман пайдалану құқығын тоқтата тұру туралы шешім қабылдайды	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
34	Бақылау субъектісі ормандарды күзету, қорғау, молықтыру мен орман өсіру, тұрақты орман тұқымдары учаскелері мен орман тұқымдары плантацияларын күтіп-ұстау, орман тұқымдарын дайындау, ұқсату мен сақтау жөніндегі іс-шараларды орындайды	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
35	Бақылау субъектісі орман орналастыру жобаларына сәйкес орман пайдалану орындары мен олардың көлемін айқындайды	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
36	Бақылау субъектісі орман ресурстарын тендерге қою үшін материалдар әзірлейді	ММ, ЕҚ- ТА		

37	Бақылау субъектісі орман ресурстарының ұтымды пайдаланылуын қамтамасыз етеді	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
38	Бақылау субъектісі орман пайдалануға арналған ағаш кесу және орман билеттерін береді	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО		
39	Бақылау субъектісі орман қорының мемлекеттік есебін, мемлекеттік орман мониторингін жүргізеді, мемлекеттік орман кадастрын жүргізу жөніндегі жұмыстарға қатысады	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
40	Бақылау субъектісі аяқталған объектілер мен орман пайдаланушылардың орман шаруашылығы іс-шараларын жүргізуі нәтижесінде өндірілген дайын өнімді қабылдауды жүзеге асырады	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
41	Бақылау субъектісі ормандардың молықтырылуын, күзетілуін, қорғалуын, санитарлық жай-күйін жақсартуды және күтіп-бапталуын, олардың өнімділігінің, қорғаныштық және өзге де пайдалы қасиеттерінің артуын, орманның көп мақсатқа ұтымды пайдаланылуын ұйымдастыруды, орман орналастыруды, ормандар мен жануарлар дүниесінің есебін жүргізуді, сондай-ақ мемлекеттік табиғи-қорық қорлары объектілерінің, мәдени және табиғи мұраның сақталуын қамтамасыз еткен	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП, АП		
42	Бақылау субъектісі орманның орта құрайтын және ортаны қорғайтын функцияларының сақталуын, сондай-ақ екпелерді, дәрі-дәрмектік, тағамдық және техникалық шикізатты дер кезінде қалпына келтіру жағдайларын қамтамасыз ететін экологиялық жағынан оңтайлы тәсілдермен және әдістермен жұмыс жүргізуде, мемлекеттік орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру мен орман өсіру жөніндегі өзге де талаптарды орындауда	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП, ЖА		
43	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры аумағының өртке қарсы және санитарлық орналастырылуын қамтамасыз етуде, өрт қауіпсіздігі мен орман пайдалану ережелері бұзылуының, сондай-ақ Қазақстан Республикасының орман заңдарын басқа да бұзушылықтың алдын алуға, оны дер кезінде байқап, жолын кесуге, ормандағы өрттерді сөндіру, орман зиянкестері мен ауруларына қарсы күрес, Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, молайту мен пайдалану және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы заңдарын бұзушылыққа қарсы күрес жөнінде қажетті шаралар қолдануда	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП, ЖА		
44	Бақылау субъектісі орман пайдаланушылар өртке қарсы күрес іс-шаралары жоспарларын әзірлеген кезде оларға жәрдем көрсетеді	ММ, ЕК-		

		ТА, РМ- МО		
45	Бақылау субъектісі орман айналымдарына тексеру жүргізеді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
46	Бақылау субъектісі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен ормандағы өрттерді және олардың зардаптарын тіркеуді жүргізеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
47	Бақылау субъектісі ұзақ мерзімді орман пайдалану шартының талаптарын, сондай-ақ ағаш кесу билетімен, орман билетімен белгіленген талаптарды сақтайды	ММ, ЕҚ- ТА, ОП		
48	Бақылау субъектісі жұмысты топырақ эрозиясының пайда болуына жол бермейтін, ормандардың жай-күйі мен молайтылуына, сондай-ақ су және басқа да табиғи объектілердің жай-күйіне теріс әсерді болдырмайтын немесе оны шектейтін және жануарлар дүниесі мен олар тіршілік ететін ортаның сақталуын қамтамасыз ететін тәсілдермен жүргізеді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП, ВС		
49	Бақылау субъектісі сүрек дайындаған кезде Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен мемлекеттік экологиялық сараптамадан өткізілген техника мен технологияларды пайдалана отырып ормандарды табиғи түрде молықтыру үшін оңтайлы жағдайларды сақтау жөніндегі талаптарды ұстанады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
50	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорының өздеріне орман пайдалану үшін бөлініп берілген учаскелерінде өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтайды, өртке қарсы іс-шараларды жүргізеді, ал орман өрті пайда болған жағдайда оны сөндіруді қамтамасыз етеді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП, АП		
51	Бақылау субъектісі ұзақ мерзімді орман пайдалану кезінде мемлекеттік орман иеленушілермен келісе отырып өртке қарсы іс-шаралар жоспарын әзірлейді және бекітеді, сондай-ақ оларды белгіленген мерзімдерде жүзеге асырады	ОП, АП		
52	Бақылау субъектісінде мемлекеттік орман қоры аумағында өздері мәдени-сауықтыру, рекреациялық, туристік, спорттық және басқа да іс-шаралар мен жұмыстарды өткізетін жерлерде өрт сөндіретін құралдар бар	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП, АП, ВС		

53	Бақылау субъектісі ағашы кесілетін жерлерде оны дайындау мен тасып әкетудің белгіленген мерзімі аяқталған соң кесілмеген және дайындалған ағаш сүректерін қалдырмайды	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
54	Бақылау субъектісі кеспеағаш аймағын кесілген ағаштардың қалдықтарынан сүрек дайындаумен бір мезгілде тазартады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
55	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорының орман пайдалану үшін бөлінген учаскелерінде заңсыз ағаш кесуге және Қазақстан Республикасының орман заңдарын, Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, молайту мен пайдалану туралы және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы заңдарын өзге де бұзушылықтарға жол бермейді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП, АП, ВС		
56	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде жұмыс аяқталғаннан кейін оларды мемлекеттік орман иеленушілерге тапсырады	ОП		
57	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде басты пайдалану мақсатында ағаш кескен кезде, орман орналастыру жобасына сәйкес, орманды қайта жаңартуды қоса алғанда, ағашы кесілген алаңының екі еселенген мөлшерінен астам алаңына орманды молықтыруды жүзеге асырады	ОП		
58	Бақылау субъектісі ағашы кесілген жерлерде және өздерінің қызметі салдарынан өскіндер жойылған, ағаш пен бұта өсімдіктері құрып кеткен алаңдарда ормандарды молықтыруды өз есебінен жүзеге асырады	ОП		
59	Бақылау субъектісі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен орман шаруашылығы шеккен шығындар мен шығасыны өтейді	ОП		
60	Бақылау субъектісі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен орманды пайдаланудың төлемақысын уақтылы енгізеді	ОП		
61	Бақылау субъектісі ормандардың санитариялық жай-күйін қамтамасыз ету мен жақсарту жөніндегі ережелерді (бұдан әрі - ормандардағы санитарлық ережелер) сақтайды	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
62	Бақылау субъектісі ұзақ мерзімді орман пайдалану кезінде мемлекеттік орман қоры учаскелерін орман зиянкестері мен ауруларынан қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
63	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман иеленушілерді мемлекеттік орман қорының орман пайдалану үшін өздеріне бөлініп берілген учаскелерінде орман зиянкестері мен ауруларының пайда болғаны туралы хабардар етеді.	ОП		
64	Бақылау субъектісі өзге орман пайдаланушылардың құқықтарын бұзбайды.	ОП		

65	Бақылау субъектісі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен уәкілетті органға және оның аумақтық органдарына, облыстық атқарушы органдар мен мемлекеттік статистика органдарына орман қорының мемлекеттік есебін, мемлекеттік орман кадастрын, мемлекеттік орман мониторингін жүргізу, орман пайдалану төлемақысының мөлшерін анықтау үшін қажетті ақпаратты беріп тұрады.	ОП		
66	Бақылау субъектісі Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес қоршаған ортаға эмиссияларды жүзеге асыру кезінде экологиялық рұқсат алады.	ОП		
67	Бақылау субъектісі жеке тұлғалар өрт қауіпсіздігі сақтауға, ағаштар мен бұталарды сындырмауға және кеспеге, орман ағаштарының зақымдануына, ормандардың ластануына, құмырсқа илеулерінің, құс ұяларының бұзылуына жол бермеуге, жабайы өскен тағамдық орман ресурстарын, дәрілік шикізатты олардың молықтырылуына нұқсан келмейтін мерзімде және тәсілдермен жинауға міндетті.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
68	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорындағы ағаш өспеген алқаптарды орманды алқаптарға айналдыруды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүргізеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
69	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорында құрылыс жұмыстарын жүргізуді, кең таралған пайдалы қазбаларды өндіруді, коммуникациялар тартуды және орман шаруашылығын жүргізу мен орман пайдалануға байланысты емес өзге де жұмыстарды орындауды, егер бұл үшін мемлекеттік орман қорының жерін басқа санаттарға ауыстыру және (немесе) оларды алып қою қажет болмаса, мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы болған жағдайда уәкілетті органның келісімі бойынша облыстық атқарушы органның шешімі негізінде жүзеге асырады.	ОП		
70	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорын орман зиянкестері мен ауруларынан қорғауды мемлекеттік орман қорының жай-күйін жүйелі түрде қадағалап отыруды, ошақтардың пайда болуының алдын алу, оларды оқшаулау мен жою шаралары арқылы орман зиянкестері мен ауруларының ошақтарын дер кезінде анықтауды қамтамасыз етеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
71	Бақылау субъектісі темір жолдарға, автомобиль жолдарына, каналдарға, магистральдық құбырларға және басқа да желілік құрылыстарға бөліп берілген белдеулердегі қорғаныштық екпелерді, оларды өсіру жобаларына сәйкес орманды күтіп-баптау мақсатында кесумен, санитарлық мақсатта кесумен, бағалылығы төмен екпелерді, сондай-ақ қорғаныштық, су сақтау және басқа да функцияларын жоғалта бастаған екпелерді қайта жаңғыртумен байланысты кесумен және өзге де мақсаттардағы кесумен айналысады	МО		
72	Бақылау субъектісі темір жолдарға, автомобиль жолдарына, каналдарға, магистральдық құбырларға және басқа да желілік құрылыстарға бөліп берілген белдеулердегі қорғаныштық екпелерді күзетуді, қорғауды және пайдалануды жүзеге асырады	МО		
73	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде сүрек дайындауды толыққан және қураған сүректіңдерде жүргізілетін, басты мақсатта пайдалану үшін, аралық мақсатта пайдалану үшін (орманды күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу, іріктеп санитарлық мақсатта ағаш кесу және құндылығы төмен орман екпелерін, сондай-ақ қорғаныштық, су сақтау және басқа қасиеттерін жоғалтқан екпелерді қайта жаңғыртуға байланысты ағаш кесу, жас шыбықтарды жекелеп кесу), өзге де мақсатта пайдалану үшін (жаппай санитарлық мақсатта ағаш кесу, су тораптарының, құбырлардың, жолдардың құрылысына байланысты, орман соқпақтарын тарту, өртке қарсы жыралар жасау кезінде орман алаңдарын тазарту, өтімді үйінділерді жинау, өзге де мақсаттар үшін ағаш кесу) ағаш кесу тәртібімен жүзеге асырады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
74	Бақылау субъектісі жергілікті халықтың ағашқа деген мұқтажын олардан өтінім болған жағдайда аралық пайдалану мақсатында ағаш кесу және өзгедей мақсатта ағаш кесу есебінен қамтамасыз еткен.	ММ, ЕҚ- ТА,		

		PM- MO		
75	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде шайыр мен ағаш шырындарын дайындауды толыққан және қураған сүректіңдерде жүзеге асырады, олар сөл алудың белгіленген мерзімі аяқталғаннан кейін басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуге арналады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО,		
76	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде өнеркәсіптік өңдеу және тұрғын халықтың қажетін қанағаттандыру үшін қосалқы сүрек ресурстарын дайындауды орманға зиян келтірмей жүзеге асырады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
77	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу жұмыстарын жүргізу тәртібімен кесілген ағаштардан ғана қабық және бұтақ дайындайды.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
78	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде сыпыртқыларды, сыпырғыларды және басқа да сол сияқты заттарды өру, сондай-ақ әзірлеу үшін бұтақтарды ағаш кесу “Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу ережесін бекіту туралы” Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2005 жылғы 14 ақпандағы N 141 Қаулысымен айқындалған тәртіппен өсіп тұрған ағаштардан дайындайды (бұдан әрі – Ағаш кесу ережесі).	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
79	Бақылау мемлекеттік орман қоры учаскелерінде жабайы жемістер, жаңғақтар, саңырауқұлақтар, жидектер, дәрілік өсімдіктер және техникалық шикізат дайындау мен жинауды, марал шаруашылығын, аң шаруашылығын, ара ұялары мен омарталар орналастыруды, бау-бақша және өзге де ауыл шаруашылығы дақылдарын өсіруді орманға зиян келтірілмей жүзеге асырады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП, ВС, АП		
80	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорының шөп шабуға және мал жаяуға болатын учаскелерін орман орналастыру жобаларына немесе ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды басқару жоспарларына сәйкес мемлекеттік белгілейді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
81	Бақылау субъектісінде мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ешкі жаю арнайы бөлініп қоршалған учаскелерде ғана жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
82	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерін аңшылық шаруашылығының қажетіне пайдалануды орманға нұқсан келтірмей және жабайы жануарлар үшін жайлы мекендеу ортасын сақтай отырып жүзеге асырады.	ОП, АП		

83	Бақылау субъектiсiнде ерекше қорғалатын табиғи аумақтың паспорты бар.	ЕҚ- ТА		
84	Бақылау субъектiсiнде табиғат қорғау ұйымын басқару жоспары бар.	ЕҚ- ТА		
85	Бақылау субъектiсiнде ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, жануарлар дүниесiн қорғау, молықтыру және пайдалану саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасы, Қазақстан Республикасының орман заңнамасы бұзылған жағдайда тексеру жүргiзу нәтижелерi бойынша актілердің, әкiмшiлiк құқық бұзушылық туралы хаттамалардың, тәртіп бұзушылықты жою туралы өкiмдердің, кiнәлi тұлғаларды әкiмшiлiк жауапкершiлiкке тарту туралы қаулылардың, содай-ақ сот шешiмi шығарылғанға дейiн уақытша сақтау үшiн атыс қаруын, олжалау құралдарын, заңсыз олжаланған өнiмдi, көлiк және суда жүзу құралдарын алып қою туралы қаулылардың бланкiлерi бар.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, АП		
86	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк табиғи қорық пен оның күзет аймағының биологиялық саналуандығын қорғау және қалпына келтiру режимiн қамтамасыз етедi.	ЕҚ- ТА		
87	Бақылау субъектiсi Табиғат жылнамасын жүргiзудi қоса алғанда, мемлекеттiк табиғи-қорық қорының экологиялық жүйелерiн, объектiлерiн зерделеу және олардың мониторингi жөнiнде ғылыми зерттеулер ұйымдастырады және жүргiзедi.	ЕҚ- ТА		
88	Бақылау субъектiсi экологиялық-ағартушылық қызметтi жүргiзедi.	ЕҚ- ТА		
89	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк табиғи қорықтың экологиялық жүйелерiне зиянды әсер етуi мүмкiн шаруашылық және өзге объектiлердi орналастыру жобалары мен схемаларының мемлекеттiк экологиялық сараптамасына қатысады.	ЕҚ- ТА		
90	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк табиғи қорық пен оның күзет аймағының аумағын экологиялық-ағартушылық, ғылыми және шектеулi туристiк мақсаттарда пайдалануды реттеп отырады.	ЕҚ- ТА		
91	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк табиғи-қорық қорының табиғи кешендерiн, бiрегей және эталондық табиғи учаскелерiн, объектiлерiн, табиғи және тарихи-мәдени мұраны сақтайды.	ЕҚ- ТА, ЖА, ОП		
92	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк ұлттық табиғи парк пен оның күзет аймағының күзет режимiн қамтамасыз етедi.	ЕҚ- ТА		
93	Бақылау субъектiсi экологиялық ағартушылықты жүзеге асырады.	ЕҚ- ТА		
94	Бақылау субъектiсi биологиялық саналуандықты сақтаудың ғылыми әдiстерiн әзiрлейдi.	ЕҚ- ТА		
95	Бақылау субъектiсi Табиғат жылнамасы бағдарламасы бойынша экологиялық жүйелер мен жекелеген табиғи объектiлердiң мониторингiн жүргiзедi.	ЕҚ- ТА		
96	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк табиғи-қорық қорының бүлiнген табиғи кешендерiн, объектiлерiн, табиғи және тарихи-мәдени мұра объектiлерiн қалпына келтiредi.	ЕҚ- ТА		
97	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк ұлттық табиғи парк пен оның күзет аймағының аумағын экологиялық-ағартушылық, ғылыми, рекреациялық, туристiк және шектеулi шаруашылық мақсаттарда пайдалануды реттеп отырады.	ЕҚ- ТА		
98	Бақылау субъектiсi биологиялық және ландшафттық саналуандықты, табиғи экологиялық жүйелердi сақтайды және қалпына келтiредi.	ЕҚ- ТА, ЖА		
99	Бақылау субъектiсi мемлекеттiк табиғи резерваттың күзет режимiн қамтамасыз етедi.	ЕҚ- ТА, ЖА		
100	Бақылау субъектiсi табиғи ресурстарды пайдаланудың экологиялық-экономикалық принципi негiзiнде аумақтың орнықты әлеуметтiк-экономикалық дамуын қолдайды.	ЕҚ- ТА, ЖА		
101	Бақылау субъектiсi аумақты қорғау және орнықты дамыту, сондай-ақ экологиялық ағартушылық және тәрбие беру мақсаттарында зерттеулер мен мониторинг жүргiзедi.			

		ЕҚ- ТА, ЖА		
102	Бақылау субъектісі мемлекеттік табиғи резерват аумағын және оның күзет аймағын экологиялық-ағарту, ғылыми, рекреациялық, туристік және шектеулі шаруашылық максаттарда пайдалануды реттеп отырады	ЕҚ- ТА		
103	Бақылау субъектісі Қазақстанның жануарлар дүниесін сақтаудың, өсімін молайту мен пайдаланудың, дүниежүзілік маңызы бар Қазақстан фаунасының ресурстарын игерудің ғылыми негіздерін әзірлейді.	ЕҚ- ТА		
104	Бақылау субъектісі Қазақстанның өсімдіктер дүниесін сақтаудың, молықтырудың және пайдаланудың, Қазақстанның дүниежүзілік маңызы бар флорасының ресурстарын игерудің ғылыми негіздерін әзірлейді.	ЕҚ- ТА		
105	Бақылау субъектісі Қазақстанның ағаш өсімдіктерін сақтаудың, молықтырудың және пайдаланудың, Қазақстанның дүниежүзілік маңызы бар флорасының ресурстарын игерудің ғылыми негіздерін әзірлейді.	ЕҚ- ТА		
106	Бақылау субъектісінің техникасы мен жабдықтары мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды күзету және қорғау жөніндегі іс-шараларды орындауға арналған техника мен жабдықтарға тиесілік нормаларына сәйкес келеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
107	Бақылау субъектісінің техникасы мен жабдықтары мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орманды молайту және орман өсіру жөніндегі іс-шараларды орындауға арналған техника мен жабдықтарға тиесілік нормаларына сәйкес келеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
108	Бақылау субъектісінде мемлекеттік орман күзеті қызметкерлерінің штат саны мемлекеттік орман қоры жерлеріндегі ормандарды қорғау нормативтеріне сәйкес келеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
109	Бақылау субъектісінде өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлардың штат саны ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жерлеріндегі ормандарды қорғау нормативтеріне сәйкес келеді.	ЕҚ- ТА		
110	Бақылау субъектісі өрт қауіпсіздігі ережесін сақтайды, ағаштар мен бұталардың сынуына және кесілуіне, орман дақылдарының бүлінуіне, ормандардың ластануына, құмырсқа илеулерінің, құс ұяларының зақымдануына жол бермейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
111	Бақылау субъектісі жабайы өсетін азықтық орман ресурстарын, дәрі-дәрмектік шикізатты оларды молықтыруға нұқсан келтірмейтін мерзімде және тәсілдермен жинайды.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
112		ОП		

	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде мәдени-сауықтыру, рекреациялық, туристік және спорттық іс-шаралар жүргізуді автотұрақтарда, спорт алаңдарында, туристік маршруттармен және соқпақтарда, мемлекеттік орман иеленушінің рұқсатымен басқа да объектілермен жабдықталған арнайы бөлінген учаскелерде жүзеге асырады.			
113	Бақылау субъектісінде мәдени-сауықтыру, рекреациялық, туристік және спорттық мақсаттар үшін берілген мемлекеттік орман қоры учаскелерінде объектілер орналастыру, жобалау, салу және пайдалануға беру кезінде орман пайдаланушылар ормандарды сарқынды сулардың, өнеркәсіп және коммуналдық-тұрмыстық тастандылардың, қалдықтар мен қоқыстардың теріс әсерінен қорғауды қамтамасыз ететін іс-шараларды көздейді және жүзеге асырады.	ОП		
114	Бақылау субъектісі рәміздерді әзірлеу кезінде мынадай негізгі талаптарды сақтайды: эмблемада табиғат қорғау мекемесінің табиғи және/немесе тарихи-мәдени кешендері мен объектілерінің тән ерекшеліктерін көрсететін сөздік, бейнелік және/немесе көлемдік белгілер не олардың аралас үлгілері бейнеленеді, сондай-ақ оның мемлекеттік тілдегі атауы жазылады; жалау мемлекеттік табиғат қорғау мекемесінің эмблемасы мен мемлекеттік тілдегі толық атауы орналасатын мата түрінде болады. Жалау енінің оның ұзындығына ара-қатынасы - 1:2.	ЕҚ- ТА		
115	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерін ғылыми-зерттеу мақсаттарында пайдалануға мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы болған жағдайда орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органмен (бұдан әрі - уәкілетті орган) және ғылым мен ғылыми-техникалық қызмет саласында басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы органмен келісіп алынатын ғылыми-зерттеу жұмыстарының бағдарламаларына сәйкес жүзеге асырылатын орман табиғаты мен оның құраушыларын тану, соның негізінде орман ресурстарын күзету, қорғау, молықтыру және ұтымды пайдалану жөнінде тәсілдер, әдістер және технологиялық процестер, оның ішінде жаңа техника жасау үшін кешенді және мамандандырылған (ботаникалық, зоологиялық, орман өсіру, орман-патологиялық, топырақтану және басқа да) ғылыми зерттеулер мен экспериментальдық жұмыстар (бұдан әрі - ғылыми-зерттеу жұмыстары) жүргізу, сондай-ақ мемлекеттік орман қоры аумағында орналасқан өзге де табиғи объектілерді зерделеу жатады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП, АП		
116	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде, су қорғау аймақтары мен алқаптарында жүргізілетін судың жай-күйіне әсер ететін экспериментальдық жұмыстарды су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарымен келісе отырып жүргізеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, ОП		
117	Бақылау субъектісі тәжірибелік-өндірістік тексерулер жүргізу мен ғылыми және конструкторлық талдамаларды орман шаруашылығы өндірісіне енгізу, тұрақты ағаш тұқымдары базасы объектілерін құру уәкілетті органмен келісе отырып осы Ережеге сәйкес жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
118	Бақылау субъектісінде жұмыстардың түрлері (стационарлық, далалық, бағыттық), ерекшелігі (ботаникалық, орман өсіру, топырақтану және басқалар), басталу және аяқталу мерзімдері, ғылыми зерттеулердің бағыттары, экспериментальдық объектілерді орналастыру орындары мен көлемі, пайдаланудың арнайы режимі, шектеулердің түрлері мен мерзімдері белгіленетін мемлекеттік орман қоры учаскелерінің алқабы көрсетіліп, орман пайдаланудың басқа түрлерінің шектеулері немесе оларға тыйым салушылықтар, аталған жұмыстарды жүргізудің басқа да ережелері уәкілетті органның немесе қарауында мемлекеттік орман қоры учаскелері болатын облыстық атқарушы органдардың және орман пайдаланушылардың арасында жасалатын ұзақ мерзімді орман пайдалану шартымен және (немесе) орман билетімен айқындалады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
119	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерін ғылыми-зерттеу мақсаттары үшін пайдалануды орманның экологиялық жүйелеріне және олардың құраушыларына нұқсан келтірмей жүзеге асырады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, ОП		
120	Бақылау субъектісінде басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесу кезінде өсіп тұрған сүректі босату толысқан және құраған екпелерде жүзеге асырылады, бұл орайда бірінші кезекте, ағаш кесудің	ММ, ОП		

	жоспарына қарамастан, өздерінің жай-күйіне қарай (өрт, жел, жауын-шашын, орман зиянкестері, ластайтын заттардың қалдықтары (тастандылары), басқа да қолайсыз әсер етулер салдарынан бүлінген) кесу талап етілетін екпелерді, өткен жылдардан кесілмей қалған ағашты, сөлі алынған сү-ректіңдерді кесу белгіленеді.			
121	Бақылау субъектiсiнде аралық мақсатта пайдалану үшiн ағаш кесу кезiнде өсiп тұрған сүректi босату орманды күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу (сирексiту, тазарту, сирету, өтпелiк кесу), санитар-лық мақсатта iрiктеп ағаш кесу, қайта жаңарту үшiн ағаш кесу және құндылығы аз сүректiңдердi кесуге байланысты өзге де ағаш кесулер, сондай-ақ қорғаныштық, судан қорғау және басқа функ-цияларын жоғалта бастаған екпелердi кесу, жас шоғырларындағы жекелеген ағаштарды кесу кезiн-де жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
122	Бақылау субъектiсiнде басқа да ағаш кесу кезiнде өсiп тұрған сүректi босату үй және құрылыс са-лу, су тораптарының (су қоймаларымен толтырылатын аймақтарды қоса алғанда), құбырлар, жол-дар, байланыс және электр беру желiлерiн салу және пайдалану үшiн орман жерлерiн тазарту жүр-гiзген, пайдалы қазбаларды өндiру кезiнде және орман жерлерiн орман емес жерлерге белгiленген тәртiппен көшiруге байланысты өзге де жағдайларда, сондай-ақ орман соқпағын саду өртке қарсы ор қазу, орман өсiру, өртке қарсы, орман-мелиоративтiк және басқа орман шаруашылық жұмыста-рын жүргiзу, санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесу, жойылуға тиiс қызықтарды жинау кезiнде жү-зеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
123	Бақылау субъектiсiнде уақытша орман тұқымдық учаскелер ретiнде бөлiнген екпелердi орман сү-ректi ағаштарының тұқымдарын даярлау мақсатында бiтiк шыққан жылдарда ғана кесуге жол берiледi. Ұзақ мерзiмдi орман пайдалануға берiлген мемлекеттiк орман қоры учаскелерiнде уақыт-ша орман тұқымдық учаскелерiн бөлу шартта көзделген жағдайларда жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
124	Бақылау субъектiсiнде сүрек даярлауға, мемлекеттiк орман қоры учаскелерiн пайдалану мерзiмiне қарамастан, ағаш кесу билеттерi бойынша ғана рұқсат етiледi. Ағаш кесу билетiн мемлекеттiк орман иеленушi нақты кеспеағаш аймағына жыл сайын бередi және ол орман пайдаланушыға сүректi белгiленген көлемде және белгiленген мерзiмде даярлау мен әкетудi жүзеге асыруға құқық беретiн құжат болып табылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
125	Бақылау субъектiсiнде ағаш кесудiң барлық түрлерi жағдайында кеспеағаш аймағын әзiрлеу техно-логиялық карталар бойынша жүргiзiледi, онсыз ағаш кесу билеттерi берiлмейдi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
126	Бақылау субъектiсi заңсыз дайындалған, соның iшiнде мемлекеттiк орман қоры учаскесiн пайдала-ну құқығын тоқтата тұру немесе тоқтату және ағаш кесу билетiнiң қолданылуын тоқтату туралы шешiм шығарылғаннан кейiн орман пайдаланушылар дайындаған, белгiленген мерзiмдерi өткен-нен кейiн әкетiлмеген сүректi алады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
127	Бақылау субъектiсi сүрек дайындауға ағаш кесу билетiн алғаннан кейiн ғана кiрiседi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
128	Бақылау субъектiсi өзендер мен жылғалардың арнасын ағызу, сондай-ақ ағашты сүйрету және ағаш тасу жолы ретiнде пайдалануға жол бермейдi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ-		

		МО, МО, ОП		
129	Бақылау субъектісі қар жоқ кезеңде ағаштарды кесу мен кесінді қалдықтарынан алаңды тазарту арасындағы алшақтықтың 15 күннен асуына жол бермей, кеспеағаш аймағын тазалауды, сондай-ақ орманда өрт қаупі бар кезең басталғанға дейін қысқы кеспеағаш аймағын тазалауды іске асырады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
130	Бақылау субъектісі ағаш кесу және жол бойын тазалау, орман қоймаларын орналастыру, құрылыстар салу кезінде мемлекеттік орман қоры учаскелерін ластауға, сондай-ақ кесілген күйі салбырап қалған ағаштарды және үйінділерді қалдыруға жол бермейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
131	Бақылау субъектісі тұқымдық, артықшылығы бар және басқа да кесілуге жатпайтын ағаштардың, өскіндердің кеспеағаш аймағына іргелес жатқан әрбір жағынан алғандағы ені 50 метр белдеулердегі екпелердің сақталуын, сондай-ақ орман орналастыру және орман шаруашылығы белгілерінің, ағаштар мен түбірлердегі жапсырмалардың бүтіндігін қамтамасыз етеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
132	Бақылау субъектісі сүректі әкеткен және өзге жүктерді тасымалдаған кезде жолдарды, көпірлерді және орман соқпағын, сондай-ақ құрғату тораптарын, жол, гидро-мелиоративтік және басқа құрылыстарды, суағарларды, жылғаларды, өзендерді сақтау және олар бұзылған жағдайда өз есебінен тиісті жай-күйіне келтіреді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
133	Бақылау субъектісі ұзақ мерзімді орман пайдалануға құқығы бар орман пайдаланушылардың өтінімдері негізінде, оларға аралық мақсатта пайдалану үшін ағаш кесу мен өзге де ағаш кесуге арналған өздерінің өтінімдерін енгізе отырып, өсіп тұрған сүректі жыл сайын босатуға жиынтық материалдар қалыптастырады.	ММ		
134	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман иеленушілер ағаш кесу жүргізуге арналған кеспеағаш аймағын бөлу мен оны материалдық-ақшалай бағалауды орман орналастыру жобасына, ағаш кесу жоспарына сәйкес, сондай-ақ кеспеағаш аймағы ағаш кесуге түсуден бір жыл бұрын жергілікті халықтың отындық сүрекке деген қажеттерін ескере отырып жүргізеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
135	Бақылау субъектісі жыл сайын 15 қаңтардан кешіктірмей, мемлекеттік орман иеленушілерге, ұзақ мерзімді пайдалану шартына сәйкес ағаш кесу жүргізілген алаң және даярланған сүректің мөлшері, соның ішінде өткен жылғы іске жарамдылары (1 қаңтардағы жағдай бойынша) туралы, сондай-ақ әрбір ағаш кесу билеті бойынша (кеспеағаш) ағаш кесу аяқталмаған кеспеағаш аймағында өсіп тұрған сүректің алаңы мен кейінге қалдырылатын қалдықтары туралы жазбаша мәлімет ұсынады.	ОП		
136	Бақылау субъектісінде өсіп тұрған сүректі ағаштың алаңын және кесуге белгіленген санын ескере отырып босату кезінде сүректі оны даярлаумен бір мезгілде әкетуге рұқсат етіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

137	Бақылау субъектiсiнде өсiп тұрған сүректi даярланған сүректiң санын ескере отырып босату кезiнде оны ағаш кесу билетiнде көрсетiлген уақытша орман қоймасына әкелуге ғана жол берiледi. Бұл сүректi әкетуге даярланған сүректiң мөлшерi куәландырылғаннан кейiн рұқсат етедi.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
138	Бақылау субъектiсiнде сүректiң өрт салдарынан бүлiнген екпелерден даярланған санын ескере отырып, сондай-ақ боран сындыру мен жел құлатудан әзiрлеу есебiнен босату кезiнде осы сүректердi есепке алу ұйымдастырылған жағдайда ғана оларды әкетуге рұқсат етiледi.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
139	Бақылау субъектiсiнде, егер сүрек темір жол мен тас жолдардың маңында орналасқан қоймаларға, қайта өңдеуге арналған қондырғыларға және құрылғыларға, сондай-ақ мемлекеттік орман иелену-шімен келісілген және ағаш кесу билеттерінде көрсетілген орындарда орналастырылған жыл бойы жұмыс істейтін ағаш тасымалданатын жолдардағы аралық қоймаларға әкелінсе, ол ағаш кесетін жерден әкетілген деп есептеледі.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
140	Бақылау субъектiсiнде су тораптарын, құбырлар, жолдар, байланыс және электр беру желiлерiн салуға, карьерлер әзiрлеу мен пайдалы қазбалар өндiруге байланысты тазартылуға тиiс алаңдарда сүректi босату, сондай-ақ орман алаңдарын орман емес жерлерге көшiруге байланысты өзге де жағдайларда ағаш кесу, жобалау құжаттамаларында осы жұмыстарды жүргiзу үшiн белгiленген мерзiмдерде жүргiзiледi. Ағаш кесу билеттерi бұл орайда ағымдағы жылда игеру көзделген сүрек мөлшерiне жыл iшiнде жазылады.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
141	Бақылау субъектiсi сүрек дайындауды және тасып әкетудi кейiнге қалдыру мүмкiндiгiн орман пайдаланушының жазбаша өтiнiшi бойынша бередi, ол сүрек дайындауды немесе сүректi тасып әкетудi аяқтаудың белгiленген мерзiмiмен кеш берiлмеуге тиiс.			
142	Бақылау субъектiсi сүрек дайындау мерзiмi кейiнге қалдырылған ағаштардың және тасып әкетiлмеген сүректiң орман пайдаланушының өтiнiмiнде көрсетiлген мөлшерге сәйкестiгiне бақылау тексеруiн жүргiзедi.			
143	Бақылау субъектiсi реттелмелi туризм мен рекреацияны дамыту мақсатында ғимараттар мен құрылыстар салу (қайта жаңарту) үшiн жер учаскелерiн жалға берудi Қазақстан Республикасының Үкiметi бекiткен ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда туристiк және рекреациялық мақсаттағы объектiлердi салуға конкурстар өткiзу ережелерiне сәйкес жүзеге асырады.	ЕК- ТА		
144	Бақылау субъектiсi жер учаскелерiн жеке және заңды тұлғаларға ұлттық парктiң аумағын мақсатты пайдалану мен зондылауды ескере отырып, оларды туристiк соқпақтар мен бағыттар, демалу тұрақтары, шатырлы лагерлер, жағажайлар, тамашалау алаңдары үшiн пайдалануға, сондай-ақ уақытша құрылыстарды (сауда орындары, дүңгiршектер, жазғы кафелер, қайық станциялары және жалға беру пункттерi, жылжымалы вагондар, трейлерлер) орналастыру үшiн 5 жылға дейiнгi қысқа мерзiмге жалға бередi.	ЕК- ТА		
145	Бақылау субъектiсi жер учаскелерiн ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы уәкiлеттi орган бекiткен ерекше қорғалатын табиғи аумақтың паспортына сәйкес туристiк соқпақтар мен бағыттар, демалу тұрақтары, шатырлы лагерьлер, жағажайлар, тамашалау алаңдары үшiн, сондай-ақ уақытша құрылыстарды (сауда орындары, дүңгiршектер, жазғы кафелер, қайық станциялары және жалға беру пункттерi, жылжымалы вагондар, трейлерлер) орналастыру үшiн пайдаланады.			
146	Бақылау субъектiсi жеке тұлғаның тегi, аты, әкесiнiң аты өзгерген жағдайда, заңды тұлға бiрiгу, бiрiктiру, бөлiну немесе қайта құрылу нысанында қайта ұйымдастырылған, атауы өзгерген кезде ол отыз күнтiзбелiк күн iшiнде көрсетiлген мәлiметтердi растайтын тиiстi құжаттармен қоса, лицензияны қайта ресiмдеу туралы өтiнiш бередi.	ОП		
147		ОП		

	Бақылау субъектісі лицензияның қолданылуы тоқтатылған кезде лицензиат он жұмыс күні ішінде лицензияны лицензиарға қайтарып береді.			
148	Бақылау субъектісінде мамандығы бойынша (ағаш дайындау, орман инженерлік ісі, ағаш өңдеу, орман шаруашылығы) жоғары кәсіби білімі немесе тиісті орта кәсіби білімі және мамандығы бойынша кемінде үш жыл жұмыс өтілі бар инженер-техник қызметкер - жауапты орындаушылары бар.	ОП		
149	Бақылау субъектісінде ағаш құлату, бұтақтар кесу, сүректі сүйрей тасу, сүректі тиеу және тасып әкету жөніндегі жұмыстарды жүргізуге үйретілген қызметшілер бар.	ОП		
150	Бақылау субъектісінде меншік құқығындағы материалдық-техникалық база бар: тарту күшінің сыныбы 14 кН-нан аспайтын (сүйреу және тиеу құрылғылары бар) сүректі сүйрей тасуға, тиеуге және тасып әкетуге арналған, тракторлардың немесе тарту күшінің сыныбы 40 кН-нан аспайтын арнайы сүйрей тасу тракторларының, ағаш тасушының, техникалық сипаттамалары бар әбзелдердің, аспаптар мен құрылғылардың, ағаш кесудің белгіленген жыл сайынғы көлемін және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2005 жылғы 14 ақпандағы № 141 қаулысымен бекітілген Мемлекеттік орман қоры учаскілерінде ағаш кесу ережесімен белгіленген ағаш кесу жұмыстарын жүргізу кезінде ағаш өсіру - экологиялық талаптарын орындауды қамтамасыз ететін ағаштарды кесіп құлатудан бастап оларды тиеуге және тасып әкетуге дейінгі жұмыстар кешенін орындауға арналған бензин моторлы аралардың немесе ағаш кесу машиналары болады.	ОП		
151	Бақылау субъектісінде Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман және аңшылық шаруашылығы комитеті төрағасының 2004 жылғы 13 желтоқсандағы № 268 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасының ормандарында өрт қауіпсіздігі ережесінде көзделген өрт сөндіру жабдықтары мен құралдары бар.	ОП		
152	Бақылау субъектісінде еңбекті қорғау мен қауіпсіздік техникасына жауапты маман бар.	ОП		
153	Бақылау субъектісі жеке және заңды тұлғалардың ағаштар мен бұталарды заңсыз кесіп және олардың өсуін тоқтату дәрежесіне дейін зақымдап, сүрек ұрлап келтірген залалдың мөлшерін есептеу үшін базалық ставкаларды қолданады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО		
154	Бақылау субъектісі жеке және заңды тұлғалардың ағаш және бұта тұқымдастарын, екпелерді, көшеттерді, орман фаунасы үшін пайдалы шөп өсімдіктерін жойып немесе зақымдап, ормандағы санитарлық ережелерді, ағаш кесу ережелерін бұзып келтірген залалдың мөлшерін есептеу үшін базалық ставкаларды қолданады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО		
155	Бақылау субъектісі жеке және заңды тұлғалардың жердің барлық санаттарында Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген өсімдіктерді заңсыз өндіріп, дайындап, зақымдап немесе жойып келтірген залалдың мөлшерін есептеу үшін базалық ставкаларды қолданады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО		
156	Бақылау субъектісі орман заңнамасын бұзудан келтірілген залалдың мөлшерін есептеуге арналған базалық ставкаларда көзделген жеке және заңды тұлғаларға талап-арыздарды есептейді және ұсынады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО		
157	Бақылау субъектісі тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі екінші айдың 1-күнінен кешіктірмей өзі тіркелген орны бойынша салық органдарына орман заңнамасын бұзудан келтірілген залалдың мөлшерін есептеуге арналған базалық ставкаларда көзделген, келтірілген залал үшін бюджетке өндіріп алынған сома бойынша мәліметтер жібереді.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО		
158	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман кадастрын жүргізу жөніндегі жұмыстарға қатысады.	ММ, ЕҚ-		

		ТА, РМ- МО, МО		
159	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман кадастрын жүргізу үшін қажет материалдарды орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органға береді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
160	Бақылау субъектісі есепті жылдан кейінгі жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша ағымдағы өзгерістер мен орман қорының жай-күйі туралы мәліметтерді орман кадастрының материалдарына енгізеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
161	Бақылау субъектісі есепті жылдан кейінгі 20 қаңтарға дейін орман қорында болған өзгерістер туралы мәліметтерді уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша ведомстволық тегіне қарай уәкілетті органның аумақтық органдарына немесе орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды қайта өндіру және өсіру саласындағы облыстық атқарушы органдарға береді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
162	Бақылау субъектісі ормандардың мемлекеттік мониторингін жүргізуді Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында бірыңғай жүйе бойынша жүзеге асырады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
163	Бақылау субъектісі өтінім-лоттарды орман өсіру материалдарына сәйкес және орман ресурстары нарығының қажеттіліктері туралы ақпараттың негізінде әзірлейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
164	Бақылау субъектісінде өтінім-лот мемлекеттік орман иеленуші куәландырған мына материалдарды қамтуға тиіс: 1) ықтимал орман пайдаланушы үшін орман телімдері мен орамдары желісін, соқпақтар мен жол желісін, аралас жер пайдалану белгісін және басқа да қажетті картографиялық ақпаратты қамтитын орман карталарының материалдары бойынша орындалған ұзақ мерзімді орман пайдалану учаскесінің абрисі; 2) орман телімдері мен орамдарының тізбесі қосылған, апандар мен қажетті бағалау деректері көрсетілген учаскенің сипаттамасы; 3) өтінім-лотқа енгізілген орман пайдаланудың әрбір түрі бойынша ресурстық деректер; 4) өтінім-лотқа енгізілген орман пайдаланудың әрбір түрі бойынша жыл сайынғы орман пайдаланудың қолданыстағы тексеру кезеңі шегіндегі рұқсат етілген көлемдері; 5) өтінім-лотқа енгізілген орман пайдаланудың әрбір түрі бойынша салық заңнамасына сәйкес белгіленген ақы төлеу мөлшерлері; 6) ұзақ мерзімді орман пайдалану учаскелеріне тікелей жақын маңда елді мекендердің бар-жоғы, оларда тұратын халықтың саны туралы мәліметтер, сондай-ақ жергілікті халықтың жұмыспен қамтылуы, орман пайдаланудың дәстүрлі түрлері, әлеуметтік іс-шараларды іске асыруға және елді мекендердің инфрақұрылымын қолдауға қажеттіліктер туралы деректер.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
165	Бақылау субъектісінде тендерге қатысушыға тапсыратын тендер өтінімі: 1) үміткердің тендерге қатысуға келісімін қамтитын тендерге қатысуға берілген өтінімді және оның тендер талаптарын орындау және тиісті шарт жасасу жөніндегі міндеттемелерін;	ММ, ЕҚ- ТА,		

	2) тендерге қатысушыға қойылатын талаптарға сай келетінін растайтын құжаттар тізбесін: заңды тұлғалар - нотариалды түрде куәландырылған жарғының, заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу туралы куәліктің, салық төлеуші куәлігінің көшірмелерін; жеке тұлғалар - кәсіпкерлік қызметпен айналысу құқығын растайтын нотариалды түрде куәландырылған құжаттың көшірмесін, сондай-ақ жеке куәлігінің немесе төлқұжатының көшірмесін және салық төлеушінің куәлігін; тендерге қатысушының орман пайдалану құқығын растайтын лицензиялардың және/немесе патенттердің, куәліктердің, сертификаттардың, дипломдардың, басқа құжаттардың нотариалды түрде куәландырылған көшірмесін (не заңмен белгіленген нысанның көшірмесін); бухгалтерлік теңгерімді; тендер өтінімдері салынған конверттер ашылатын күннің қарсаңында үш айдан астам ішінде банк (банктер) алдында тендерге қатысушының мерзімі өткен берешегі жоқ екені туралы банктің (банктердің) анықтамасын; салықтық берешегі жоқ екені туралы салық органының анықтамасын; тендерге қатысушыда орман пайдалануды жүзеге асыру, ормандарды күзету, қорғау және молықтыру жөніндегі іс-шараларды өткізу үшін қажет қаражат пен өндірістік қуаттардың бар екені туралы құжаттарды (оның ішінде қызметкерлердің біліктілігі көрсетіліп олардың бар екені және саны, мамандықтары бойынша жұмыс стажы туралы құжаттарды); 3) ормандарды күзетуге және молықтыруға, жаңа жұмыс орындарын құруға, жергілікті халыққа қызметтер көрсетуге бағытталған ұсынылатын қосымша қызметтер мен жұмыстарды; 4) тендер құжаттамасына сәйкес ұсынылуы қажет басқа да құжаттарды қамтуға тиіс.	PM-MO		
166	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман иеленуші тендер өткізілгенге дейін тендерге қатысушыларды тендерге қойылатын орман пайдалану учаскелерімен таныстырады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО		
167	Бақылау субъектісінде тендер өтінімдерін бағалауды тендер комиссиясы конверттер ашылған күннен бастап жеті жұмыс күні ішінде жүргізеді.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО		
168	Бақылау субъектісінде тендер комиссиясының шешімі бойынша ұсыныстары тендер құжаттамасында айтылған барлық талаптарға сай келетін және тендер шарттарын орындау бөлігінде таңдалы болып табылатын қатысушы тендер жеңімпазы болып танылады. Назарға сондай-ақ ұсынылған тендер өтінімдерінің қосымша техникалық, біліктілік, ұйымдық және өзге де артықшылықтары алынуы мүмкін	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО		
169	Бақылау субъектісінде басқа үміткерлер болмаған жағдайда, егер лот бойынша тендердің бірден-бір қатысушысы тендер өтініміне қойылатын негізгі талаптарды сақтаған және орман пайдалануды ұйымдастыру мен жүзеге асыру жөнінде ол жасаған ұсыныстар тендер шарттарына сай келетін болса, сол қатысушы тендер жеңімпазы болып танылады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО		
170	Бақылау субъектісінде, егер тендерге қатысушылардың ұсыныстарын тендер комиссиясы тендер шарттарын қанағаттандырмайтын ұсыныстар деп таныса, ол өтпеді деп танылады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО		
171	Бақылау субъектісінде тендерге қатысушылар қатарынан оның жеңімпазын таңдау тендер комиссиясы мүшелерінің жалпы санының кемінде үштен екісі қатысқан жағдайда тендер комиссиясының отырысында жүргізіледі. Тендер комиссиясының шешімі ашық дауыс беру арқылы қабылданады және, егер оған тендер комиссиясының қатысып отырған мүшелері жалпы санының көпшілік дауыс берілсе, қабылданған болып есептеледі. Дауыстар тең болған жағдайда, конкурстық комиссияның төрағасы дауыс берген шешім қабылданған болып есептеледі.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО		
172	Бақылау субъектісінде тендер комиссиясының әрбір лот бойынша хаттамасына тендер комиссиясының қатысқан барлық мүшелері, сондай-ақ оның хатшысы қол қояды.	ММ, ЕҚ-		

		ТА, РМ- МО		
173	Бақылау субъектісі тендер комиссиясының хаттамасы ұсынылғаннан кейін тендер жеңімпазына (жеңімпаздарына) хабарлама жібереді және он күн мерзімде онымен мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ұзақ мерзімді орман пайдалану шартын жасасады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
174	Бақылау субъектісі тендер нәтижелері туралы хабарды тендер өткізу туралы хабарландыру жарияланған баспа басылымында жариялайды.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
175	Бақылау субъектісі тендер нәтижелері туралы есепті тендер комиссиясының хаттамасына қол қойылғаннан кейін жеті күн мерзімде орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органға ұсынады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО		
176	Бақылау субъектісі есеп деректерін жыл сайын жаңартып отырады. Оны жаңартуға және есеп құжаттарына өзгерістер енгізуге орман өсіруді жоспарлау материалдары және орман иеленушілер: 1) шаруашылық қызметпен қамтылған немесе табиғи факторлар салдарынан өзгерістерге ұшыраған учаскелерді қаз-қалпында қуаландыру актілері; 2) мемлекеттік органдардың: жер учаскелерін орман қорының жерлері және (немесе) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлері санатына енгізу; мемлекеттік орман қорының жерлерін алу; мемлекеттік орман қорын санаттарға жатқызу, бір санаттан басқасына ауыстыру, сондай-ақ ерекше қорғаныштағы учаскелерді бөліп алу; орманды жерлерді орман шаруашылығын жүргізуге және орман пайдалануға байланысты мақсаттарда пайдалану үшін оларды мемлекеттік орман қорындағы ормансыз жерлерге ауыстыру; ормансыз жерлерді мемлекеттік орман қорындағы орманды жерлерге ауыстыру; мемлекеттік орман қорының жерлерін орман шаруашылығын жүргізумен байланысты емес мақсаттар үшін басқа санаттар жеріне ауыстыру және (немесе) мемлекеттік орман қорының жерлерін мемлекеттік қажеттіліктер үшін алу жөніндегі шешімдері негізінде орман қоры есебінің деректеріне жыл сайын енгізіліп отыратын деректер негіздеме болып табылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
177	Бақылау субъектісі есеп жүргізу үшін қажетті материалдарды: өздерінің қарауындағы мемлекеттік орман иеленушілер бойынша облыстық атқарушы органдар және өзге де мемлекеттік органдар; уәкілетті органның қарауындағы мемлекеттік орман иеленушілер; жекеше орман иеленушілер уәкілетті органның аумақтық органдарына береді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
178	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман иеленушілер тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі екінші айдың 15-інен кешіктірмей өзінің орналасқан жері бойынша салық органдарына уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша төлемақы төлеушілер мен салық салу объектілері туралы мәліметтер береді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
179	Бақылау субъектісі төленуге тиіс төлемақы мөлшерін: сүректі түбірімен босатқан кезде – Қазақстан Республикасының заңамаларымен белгіленген коэффициенттерді ескере отырып, орман пайдалану көлеміне және төлемақы ставкаларына сүйене отырып;	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		

	орман пайдаланудың өзге түрлері кезінде – орман пайдалану көлеміне және (немесе) алаңына, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың жергілікті өкілді органдары белгілейтін орман пайдаланудың өзге түрлері үшін төлемақы ставкаларына сүйене отырып айқындайды.			
180	Бақылау субъектісі төлемақы сомасын бюджетке орман пайдалану объектісі орналасқан жері бойынша мынадай мерзімдерде: 1) ұзақ мерзімді орман пайдалану кезінде – орман пайдаланудың жыл сайынғы көлемінің жалпы сомасының тең үлестерімен тоқсан сайын есепті тоқсаннан кейінгі айдың 20-сынан кешіктірілмей; 2) қысқа мерзімді орман пайдалану кезінде – рұқсат құжаттарын алғанға дейін немесе сол күні төленеді. Бұл ретте рұқсат құжатында төлем құжатының деректемелері көрсетіле отырып, ақы төлеудің жүргізілгені туралы белгі қойылады; 3) түбірімен босатылатын сүрек үшін – жазылып берілген ағаш кесу билеттері бойынша жылдық төлемақы сомасының тең үлестерімен тоқсан сайын есепті тоқсаннан кейінгі айдың 15-інен кешіктірілмей төлейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
181	Егер сүректі түбірімен, шайырды, ағаш шырындарын және қосалқы орман ресурстарын босату кезінде дайындалған сүректің, шайырдың, ағаш шырындарының және қосалқы орман ресурстарының жалпы көлемі ағаш кесу билетінде көзделген көлеммен (алаңмен) сәйкес келмеген жағдайда бақылау субъектісі нақты дайындалған көлем үшін төлемақы сомасына қайта есептеу жүргізеді. Қайта есептеу кезінде белгіленген төлемақы сомасы оны төлеудің кезекті мерзімінде төленеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
182	Бақылау субъектісі төлемақы сомасын төлеу банктер немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар арқылы аудару, не оны уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген нысан бойынша қатаң есептілік бланкілерінің негізінде мемлекеттік орман иеленушілер қассасына қолма-қол ақшамен енгізу жолымен жүргізеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
183	Бақылау субъектісі қолма-қол ақшамен қабылданған төлемақы сомаларын мемлекеттік орман иеленушілер кейіннен оларды бюджетке есепке алу үшін ақша қабылдау жүзеге асырылған операциялық күннен кейінгі күннен кешіктірмей банктерге немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға тапсырады. Егер қолма-қол ақшаның күн сайынғы түсімдері айлық есептік көрсеткіштің 10 еселенген мөлшерінен аз болған жағдайда бюджетке есептелетін ақшаны тапсыру ақша қабылдау жүзеге асырылған күннен кейінгі үш операциялық күнде бір рет жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
184	Бақылау субъектісі республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлемақы ставкасы республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдалану қажеттілігі туындайтын тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында қолданыста болған 0,1 айлық есептік көрсеткіш есебінен ерекше қорғалатын табиғи аумақта болған әрбір күн үшін айқындалады.	ЕҚ- ТА		
185	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың шекарасындағы жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушы жеке және заңды тұлғалар: 1) жұмыскерлерді пайдаланған кезде – әрбір жұмыскер үшін; 2) ерекше қорғалатын табиғи аумақта стационарлық емдеу, демалыс мекемелері, спорттық-сауықтыру мекемелері болған кезде – осындай мекемелерде болатын әрбір жеке тұлға үшін төлемақы енгізеді. Жеке тұлға төлемақы сомасының төленгенін растайтын құжат көрсеткен кезде қайталап төлемақы алынбайды.	ЕҚ- ТА		
186	Бақылау субъектісі төлемақы сомасы ерекше қорғалатын табиғи аумақ орналасқан жер бойынша төлейді	ЕҚ- ТА, ЖА, ОП		
187	Бақылау субъектісі төлемақы сомасын бюджетке төлеуді банктер немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар арқылы аудару, не оны бақылау-өткізу пункттерінде, не Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнамалық актісінде айқындалған табиғат қорғау ұйымдары орнататын өзге де арнайы жабдықталған орындар-	ЖА, ВС, ОП		

	да уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша қатаң есептілік бланкілерінің немесе аталған соманы растайтын бақылау-касса машиналары чегінің негізінде қолма-қол ақшамен енгізу жолымен жүргізеді.			
188	Қолма-қол ақшамен қабылданған төлемақы сомаларын «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңында айқындалған табиғат қорғау ұйымдары кейіннен оларды бюджет есебіне жатқызу үшін ақша қабылдау жүзеге асырылған операциялық күннен кейінгі күннен кешіктірмей банктерге немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға тапсырады. Егер қолма-қол ақшаның күн сайынғы түсімі айлық есептік көрсеткіштің 10 еселенген мөлшерінен кем болса, ақшаны тапсыру, ақша қабылдау жүзеге асырылған күннен кейінгі үш операциялық күнде бір рет жүзеге асырылады.	ЕҚ-ТА		
189	Бақылау субъектісі ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы жануарлар дүниесі ресурстарын және орман ресурстарын пайдаланғаны үшін төлемақы төлеуді Қазақстан Республикасының заңнамаларымен сәйкес жүргізеді.	ЕҚ-ТА, АП, ОП, ЖА		
190	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде сүрек дайындауды ағаш кесудің мына түрлерін жүргізу тәртібімен жүзеге асырады: 1) пісіп-жетілген және қураған сүрекдіктерде жүргізілетін басты мақсатта пайдалану; 2) аралық пайдалану (орманды күтіп-баптау мақсатында кесу, іріктеп санитарлық мақсатта кесу және құндылығы аз орман екпелерін, сондай-ақ қорғаныштық, су қорғау және басқа да функцияларынан айырыла бастаған екпелерді қайта жаңғыртуға байланысты кесу, балауса талдар ішіндегі бірлі-жарым ағаштарды кесу); 3) өзге де кесу (жаппай санитарлық кесу; су тораптарын, өткізгіш құбырларды, жолдарды салуға байланысты; орман соқпақтарын тарту, өртке қарсы жыралар қазу; өтімді қоқысты жинау кезінде орман алаңдарын тазарту; өзге де мақсаттарда кесу) түрлерін жүргізу тәртібімен жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		
191	Бақылау субъектісі мемлекеттік орман қорының учаскелерінде ағаш кесуді баурайдың құламасы мен экспозицияларын ескере отырып жүзеге асырады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		
192	Бақылау субъектісі ағаш кесудің жыл сайынғы ықтимал көлемін және оны жоспарлауды кейінгі өзгерістерді ескере отырып, орман орналастыру материалдары бойынша айқындайды.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО		
193	Бақылау субъектісінде орман учаскелерін қаз-қалпында кесуге алдын ала іріктеуді орманшы немесе оның тапсырмасы бойынша орманшының көмекшісі жүргізеді. Жекелеген учаскелердің таксациялық сипаттама мен планшеттер деректеріне сәйкес келмеуі анықталған жағдайда тиісті түзетулер енгізіледі (актілер жасала отырып) немесе олар кесуден алынып тасталады.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО		
194	Бақылау субъектісі кеспеағаш аймағын бөлуді, ағаштарды қайта есептеуді және таңбалауды 02.03.2004 ж. № 32 Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кеспеағаштарды бөлу және таксациялау нұсқаулығына және 04.05.2003 ж. № 100 Қазақстан Республикасының орман қорында таңбалауды қолдану ережесіне сәйкес жүргізеді.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО		
195	Бақылау субъектісі дайындау жұмыстары жүргізілгенге және оны қаз-қалпында бөлгенге дейін әрбір кеспеағашқа технологиялық карта жасайды, онда ағаш кесу және сүректі, сүйретіп тасу, ағашы кесілген жерлерді кесу қалдықтарынан тазарту тәсілдері, орманды молықтыру әдісі; ағаш тасу жол-	ММ, ЕҚ-ТА,		

	дарын, оны сүйретіп шығаратын қиғаш және соқпақ жолдарды, тиеу алаңдарын орналастыру схемасы, қоймалар, механизмдер тұрақтары және жұмысшыларға қызмет көрсету объектілері орналасқан орындар; кесуге жатпайтын өскіндер мен жас шыбықтар сақталуға тиіс алаңдар, күзет аймақтарына алынған ағаштар, құмырсқа илеулері; топырақты эрозиядан қорғау және сүректің қалған бөлігін сақтау жөніндегі талаптар көрсетіледі.	PM-MO, MO		
196	Технологиялық карталарды қарауында мемлекеттік орман қоры бар орман шаруашылығының мемлекеттік мекемелері немесе ұйымдар (бұдан әрі - орман мекемелері) жасайды, оның директоры - бас орманшы (бұдан әрі - бас орманшы) бекітеді. Егер орман пайдаланушыға мемлекеттік орман қорының орманшылық мөлшеріндегі учаскелері сүрек дайындау үшін ұзақ мерзімді орман пайдалануға бекітіп берілген жағдайда орман пайдаланушыға бекітіп берілген кеспеағаштың технологиялық карталарын орман пайдаланушының мамандары әзірлейді және ағаш кесу билетін беретін орман мекемесінің бас орманшысына бекітуге ұсынады. Егер технологиялық картада Ағаш кесу ережесінен ауытқушылыққа жол берілсе, онда орман мекемесінің нұсқауы бойынша оған өзгерістер енгізіледі.	MM, EҚ-TA, PM-MO, MO		
197	Бақылау субъектісі кеспеағашты игеруді бекітілген технологиялық карталарға қатаң сәйкестікте жүргізеді және міндетті түрде ағаш кесу билетіне қоса тіркейді.	MM, EҚ-TA, PM-MO, MO, ОП		
198	Бақылау субъектісі кеспеағаш жұмыстары басталғанға дейін технологиялық картаға сәйкес қаз-қалпында кеспеағашты алаңшаларға бөлуді, тиеу алаңдарын, қоймаларды, магистралдық және алаңшалық сүйретіп шығару жолдарын, сүйрету қондырғыларының арқандарына арналған жолдарды шектеуді, қауіпті ағаштарды жинауды және басқа да жұмыстарды жүргізеді. Жер бедері тегіс болған жағдайда алаңшалар түзу сызықты нысаналармен бөлінеді. Ағын сулармен және төбешіктермен қатты бүлінген учаскелердегі алаңшалардың шекарасы олар үшін белгіленген ені сақталып, қисық сызықты болуы мүмкін.	MM, EҚ-TA, PM-MO, MO, ОП		
199	Бақылау субъектісі жазық жерлердегі кеспеағаштарды жел қатты соғатын жаққа ұзын жағымен көлденең тартады.	MM, EҚ-TA, PM-MO, MO		
200	Бақылау субъектісі тау жағдайында орманның ағаш кесілетін учаскелерін жергілікті жер бедерін ескере отырып бөледі. Кесуге белгіленген учаскелерді шектейтін сызықтар мүмкіндігінше табиғи шекаралармен (су бөліктерімен, жолдармен, жыралармен және басқалар) ұштастырылады.	MM, EҚ-TA, PM-MO, MO		
201	Бақылау субъектісінде технологиялық карта кеспеағаштарды алаңшаларға шектеуді және жазықта ені 3-5 метрлік және таулы жерлерде 5-7 метрлік ағаш сүйрету жолдарын (технологиялық дәліздер) тартуды көздейді. Оларды табиғи кедергілерден айналып өтуді ескере отырып (шығыңқы тастар, батпақты учаскелер, өскіндер шоғыры және сол сияқтылар) орналастырады. Соқпаққа шыға берісте ағаш сүйрету жолдары ені жазықта - 7 метрге дейін және таулы жағдайларда 9 метрге дейін айналып өтетіндей мөлшерде болуы тиіс. Олардың бұрылыстарындағы тосқауыл ағаштарды механикалық зақымданудан арнайы қаптамалармен немесе дәнекерленген айырлармен қорғау керек.	MM, EҚ-TA, PM-MO, MO		
202	Бақылау субъектісі технологиялық дәліздер ретінде табиғи сүректіңдерде бірінші кезекте бар жолдар, сүректің соқпақтары, соқпақтар және ағаштар арасындағы ашық жерлерді пайдаланады. Ағаш кесу учаскесінде олар жергілікті болған жағдайда технологиялық дәліздер кесілмейді.	MM, EҚ-TA, PM-MO		
203		MM, EҚ-		

	Бақылау субъектiсiнде кесiлген ағаштар мен дайындалған сортименттердi жинау орындары және сүрек тиеу бекеттерi мүмкiндiгiнше жолдар мен орамдық соқпақтарда, алаңқайларда, ашық жерлерде және орман көмкермеген басқа да жерлерде орналасады. Ағаш сүйрету жолдары мен тиеу алаңдарын ерекше қорғалатын учаскелер шегiнен тыс жерлерде және су арналарының бойымен орналастырылған.	ТА, РМ- МО, МО		
204	Бақылау субъектiсi ағаш сүйрету жолдары мен тиеу бекеттерiнiң технологиялық желiсiн ағашты кесудiң басқа да түрлерi мен әдiстерiн және орман шаруашылығы iс-шараларын жүргiзу кезiнде олардың қайталап пайдаланылуын ескере отырып ұйымдастырады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
205	Бақылау субъектiсi ағаш кесу бойынша дайындық жұмыстарын тексерудi мемлекеттiк орман күзетiнiң қызметкерлерi әрбiр орманшылық пен орман иелiгi бойынша қаз-қалпында кесу басталғанға дейiн жүргiзедi. Тексеру процесiнде алаңы, сүректiң жасы, құрамы және ағаш кесудiң түрi бойынша учаскенiң бекiтiлген жоспарға сәйкес келуi анықталады. Учаскелердi шектеу бойынша қаз-қалпындағы жұмыстардың сапасы (қажет болған жерлерде нысаналарды кесу мен тазалаудың мұқияттылығы, бұрыштарда тиiстi жазбалары бар бағаналардың болуы және т.б.), таксациялық жұмыстардың орындалу дұрыстығы: ағаштардың сапалық санаттарға бөлiнуi, биiктiк разрядтардың белгiленуi және сортименттiк кестелердiң таңдалуы, ағаштардың қайта есептелуi, кеспеағаштың материалдық және ақшалай бағалануы анықталады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО		
206	Бақылау субъектiсi басты мақсатта пайдалану үшiн ағаш кесудi мемлекеттiк орман қорының "егiстiк және топырақ қорғайтын ормандар" санатының пісiп-жетiлген және қураған сүректiңдерiнде және мемлекеттiк орман қорының "өзендер, көлдер, су қоймалары, арналар және басқа да су объектiлерi жағалауларындағы тыйым салынған орман белдеулерi" санатының бұтақшалану жолымен қалпына келетiн жайылма жапырақты сүректiңдерде жүргiзедi. Мемлекеттiк орман қорының санатына, өсiп тұрған жерiнiң жағдайларына, ағаш тұқымдарының биологиялық ерекшелiктерiне, екпелердiң жас құрылымына, пісiп-жетiлуiне, баурайлардың құламасы мен экспозицияларына, топырақтың эрозияға қарсы төзiмдiлiгiне, басты тұқымдар өскiндерiнiң болуына және олардың жай-күйiне қарай осы Ережеге сәйкес басты мақсатта пайдалану үшiн ағаш кесiлетiн жекелеген екпелерде мақсаты бойынша шектеулер белгiленедi.	ММ, ОП		
207	Бақылау субъектiсiн Ағаш кесу ережесiнiң көрсетiлген мемлекеттiк орман қоры санаттарында басты мақсатта ағаш кесу белгiленбейтiн ерекше қорғаныштық учаскелердi бөлiп алады.	ММ		
208	Бақылау субъектiсi басты мақсатта пайдалану үшiн ағаш кесудi сондай-ақ құнды, сирек кездесетiн, эндемикалық және құрып бара жатқан ағаш тұқымдары (самырсын қарағай, шарын шағаны, сағақты емен, грек жаңғағы, арша, Семенов үйеңкiсi, тораңғыл, ақ сексеуiл, таудаған, шеркес, қайыңтоз, ақ қараған, тiкенекағаш, қандағаш, шетен, жиде, алма ағашы, алмұрт, өрiк, пісте, тұт, миндаль, шие) және талдарды, жыңғылды және сары қарағанды қоспағанда, Қызыл кiтапқа енгiзiлген басқа да тұқымдар, барлық бұталар басым екпелерде белгiлемейдi.	ММ, ОП		
209	Бақылау субъектiсi екпелердi өзге де бiрдей жағдайларда басты мақсатта пайдалану үшiн кесуге мынадай ретпен белгiлейдi: 1) өзiнiң жай-күйiне қарай кесудi қажет ететiн пісiп-жетiлген және қураған орман учаскелерi, толық кесiлмеген ағаштар және өткен жылдардың пайдаланылмаған кеспеағаштары, шайыры ағып таусылған екпелер; 2) шымылдығындағы басты тұқым қанағаттанарлық дәрежеде түлеген (жуандығы 0,3 - 0,4) шiрiген және жiңiшке аласа екпелер; 3) өзiнiң өсу қабiлетiн жоғалтып бара жатқан жапырақты ормандар; 4) бiрiншi қабаттағы пісiп-жетiлген бөлiгiнiң жуандығы 0,3 және одан жоғары, ал екiншi қабаттағысы - 0,4-тен кем болмайтын қос қабатты екпелер; 5) кескен соң 1-2 жыл iшiнде ағашы кесiлген жерлерде алдын ала дақылдарды немесе орман дақылдарын отырғызған жағдайда шымылдығында қанағаттанарлық дәрежеде не қанағаттанғысыз түлеген (шөкiл бойынша) жуандығы 0,3-0,5 екпелер;	ММ		

	6) жуандығы 0,5 және одан жоғары таза және аралас әртүрлі жастағы екпелер; 7) қураған екпелер; 8) басқа да пісіп-жетілген екпелер			
210	Бақылау субъектісін жазық жерлердегі ормандар мен Қазақтың шағын адырлы ормандарында басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуді тұтастай тар кеспеағаштық және ерікті-іріктеп кесу түрінде жүргізеді.	ММ, ОП		
211	Бақылау субъектісі шағын адырлы ормандар бойынша және жазық жерлер бойынша шоқ ағашты ормандардың оңтүстік шетінің екпелерінде олардың өсіп тұрған кезіндегі жоғары рөлі мен молықтырудың қиындығы салдарынан басты мақсатта ағаш кесуді жүргізбейді. Оларда орманға күтім жасау мақсатында кесу мен санитарлық кесу ғана белгіленеді. Жаппай санитарлық кесу болған алаңдарда кесуден кейінгі алғашқы жылы-ақ орман дақылдары отырғызылады.	ММ, ОП		
212	Бақылау субъектісін орманды далалық және далалық аймақтардың байырғы шоқ ағашты ормандарында көлемі 5 гектардан астам орман учаскелерінде ағаш өскіндерінің болуына және сүректіңнің жуандығына қарамастан жаппай тар кеспеағаштық кесуді жүргізеді. Кеспеағаштың ені - 40 метрге дейін немесе екпе биіктігінің екі еселік мөлшерінен аспайды, кеспеағаштың ұзындығы орам өлшемдерімен шектеледі, алаңы - 5 гектардан аспайды, жанасуы - ықтырмалы жанасу. Телімнің ені кемінде 100 метрден кем болған жағдайда жанасуы - бір белдеуден кейін (бір кеспеағаштан кейін), жанасу мерзімі - 2 жыл. Кесу жылы жанасу мерзіміне қосылмайды. Кеспеағаштар ұзын жағымен жел қатты соғатын жаққа көлденең тартылады. Ағаш кесудің бағыты - жел қатты соғатын жаққа қарсы. Алаптың жел өті жағында соңғы кеспеағаш кесілгеннен кейін 2 жылдан соң кесілетін кеспеағаштың ені шегінде қорғаныштық белдеу қалдырылады. Сүректіңнің жуандығына және ағаш өскіндерінің болуына қарамастан көлемі 5 гектардан кем шоқ ағаштарда олардың қорғаныштық әсерін сақтау мақсатында жаппай тар кеспеағаштық кесу екі кезекте жүргізіледі. Бірінші кезекте оның жел өтіндегі жартысы кесіледі. Шоқ ағаштың екінші жартысы ағашы кесілген жерді ойдағыдай қалпына келтіру және өскіннің биіктігі 1,5 метрден асуы үшін қажет мерзім аяқталғаннан кейін іріктеп алынады. Шоқ ағаштың кесіп алынған бөлігі қанағаттанарлық дәрежеде қалпына келмеген жағдайда онда орман дақылдары отырғызылады, екпелердің екінші жартысы олар отырғызылғаннан кейін үш жылдан соң кесуге белгіленеді.	ММ, ОП		
213	Бақылау субъектісін басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесу рұқсат етілген жайылма сулардағы жапырақты сүректіңдерде кеспеағаштың енін 25 метрден аспайтын мөлшерде белгілеп, ұзына бойымен өзен арнасына немесе көл жағалауының шетіне қарама-қарсы орналастырады. Кеспеағаштың ең үлкен көлемі - 1,5 га. Ағаш кесу бағыты - өзен ағысына немесе қатты соғатын желдерге қарама-қарсы. Кеспеағаштардың жанасуы - бір жолақтан кейін (бір кеспеағаштан кейін), жанасу мерзімі - 2 жыл, және де кесу жылы жанасу мерзіміне қосылмайды	ММ, ОП		
214	Бақылау субъектісі табиғи өскен сары қараған жыңғылдарында немесе басты тұқым жойылғаннан кейін қалған жасанды жолмен өскен екпелерде жаппай кеспеағаш кесуді жүргізеді. Кеспеағаштардың ені - 40 метрге дейін, тікелей жанасу мерзімі - 2 жыл	ММ, ОП		
215	Бақылау субъектісі шоқ ағашты ормандарда ағаш өскіндерін өсіру үшін ағаш кесудің оңтайлы мерзімін- қазан айынан сәуір айының ортасына дейінгі мерзімді сақтайды. Ағаш дайындау кезінде томарды жаруға және оның қабығын сыдыруға жол берілмейді. Егер ағашы кесілген жерлерде кейіннен орман дақылдары отырғызылатын болса, кесу мерзіміне шек қойылмайды.	ММ, ОП		
216	Бақылау субъектісі Қазақтың шағын адырының қарағайлы ормандарында ерікті-іріктеп және жаппай кеспеағаш кесуді жүргізеді. Ерікті-іріктеп кесу құламасы 21-30 градус барлық экспозицияның баурайларында өсетін жуандығы 0,6-1,0 орманның ылғалды, таза және құрғақ түрлері қарағайының қарапайым және күрделі, таза және аралас бір жастағы және әртүрлі жастағы екпелерінде және құламалығы 0-20 градус тік қианың барлық экспозицияның баурайларында өсетін орманның құрғақ түрлерінің дәл осындай екпелерінде жүргізіледі.	ММ, ОП		

	Жуандығы 0,8-1,0 сүректіңдерде қордың 20-25 пайызы, ал жуандығы 0,6-0,7 екпелерде - 15-20 пайызы тандап алынады. Барлық жағдайда сүректіңнің жуандығы 0,5-тен кемімейді. Кеспеағаш көлемі 10 гектарға дейін. Келесі ағаш кесу кезеңі қарапайым сүректіңдер жуандығының 0,6-ға және одан көп мөлшерге немесе бірінші қабаттың жуандығы 0,3 және одан көп мөлшерге жетуіне және екінші қабаттың жуандығы жас талдар үшін кемінде 0,4, орта жастағылары үшін - 0,3 болып күрделі екпенің қалыптасуына қарай жүргізіледі			
217	Бақылау субъектісі жаппай кеспеағаш кесуді құламалығы 20 градусқа дейінгі барлық экспозициялардың баурайларында өсетін орманның таза және ылғалды түрлерінің қарапайым таза және аралас бір жастағы және әртүрлі жастағы екпелерінде жүргізеді. Қарағай жеткілікті түрде қалпына келмейтін екпелерде олар алғашқы 2 жылда қарағай дақылдарын отырғызу арқылы жүзеге асырылады. Кеспеағаш ені 40 метрден аспайды, көлемі - 2 гектарға дейін. Жанасу мерзімі - кесу жылын есептегенде 5 жыл. Кеспеағаштардың жанасуы - тікелей. Кеспеағаштар ұзын жағымен жел қатты соғатын жаққа қарама-қарсы, құламалығы 10 градустан астам баурайларда көлденең тартылады, ағаш кесудің бағыты баурай бойынша жоғарыдан төмен қарай.	ММ, ОП		
218	Бақылау субъектісі Қазақтың шағын адырының жапырақты ормандарында жаппай кеспеағаштық және ерікті-іріктеп кесуді жүргізеді. Ағаш өскіндерінің болуына қарамастан жуандығы 0,3-1,0 байырғы қайыңдар мен көктеректерде, сондай-ақ қарағай өскіні жоқ қолдан өсірілген сүректіңдерінде Ағаш кесу ережесінің 29, 32-тармақтарына сәйкес жаппай кеспеағаш кесу жүргізіледі. Кеспеағаштың ең үлкен ауданы баурайдың құламалығы және шоқ ағаштың 2 гектарға дейінгі көлемі ескеріле отырып белгіленеді. Құламалығы 10 градустан асатын баурайларда олар ұзын жағымен көлденең тартылады, кесу бағыты баурай бойынша жоғарыдан төмен қарай. Туынды екпелерде кесуден кейінгі бірінші жылы қарағай дақылы отырғызылады. Жанасу мерзімі - олар отырғызылғаннан кейін 3-5 жыл.	ММ, ОП		
219	Бақылау субъектісі қарағаймен араласқан туынды сүректіңдерде және қанағаттанарлықтай дәрежедегі қарағай өскіні бар таза жапырақты екпелерде Ағаш кесу ережесінің 24-тармағында көзделген технология бойынша ерікті-іріктеп кесуді белгілейді. Бұл ретте жапырақты ағаш тұқымдарын қылқан жапырақты ағаштарға алмастыру мақсаты көзделеді. Кезектердің қайталануы - 15 жыл, кеспеағаштар көлемі 10 гектарға дейін.	ММ, ОП		
220	Бақылау субъектісі аралдағы қарағайлы ормандарда ерікті-іріктеп және жаппай кеспеағаш кесуді жүргізеді. Ерікті-іріктеп кесу өсіп тұрған жерінің құрғақ жағдайларында қарапайым және күрделі, таза және аралас бір жастағы және әртүрлі жастағы жуандығы 0,6-1,0 қарағай екпелерде жүргізіледі. Жуандығы 0,8-1,0 қарапайым және күрделі сүректіңдерде қор бойынша іріктеу қарқындылығы 25-30 пайызды, жуандығы 0,6-0,7 болса - 15-20 пайызды құрайды. Ерікті-іріктеп кесуді өткізу кезінде сүректіңнің жуандығы 0,5-тен көп төмендемейді. Кесудің кейінгі кезектері қарапайым сүректіңдердің жуандығы 0,6-ға және одан көп мөлшерге жетуіне немесе бірінші қабаттың жуандығы 0,3 және одан жоғары күрделі екпелердің қалыптасуына, ал екінші қабатта жас шыбықтар үшін пісіп-жетілу - кемінде 0,4, орта жастағылар - 0,3-ке жетуіне қарай жүргізіледі. Күрделі екпелерде ерікті-іріктеп кесу пісіп-жетілген бөлігін сирету арқылы жүргізіледі. Екінші қабаттың жуандығы 0,4 және одан жоғары болған жағдайда оның қорының 50 пайызына дейін, ал жуандығы 0,3 болған жағдайда - 30 пайызына дейін іріктеп алынуы мүмкін. Кеспеағаштың ең үлкен ауданы 10 гектарға дейін	ММ, ОП		
221	Бақылау субъектісі қарағайдан тұратын екінші қабаты бар қарапайым және күрделі әртүрлі жастағы, таза және аралас екпелерде ағаш өскіндерінің болуына қарамастан орманның жас және ылғалды түрлерінде жаппай тар кеспеағаштық кесуді жүргізеді. Әртүрлі жастағы екпелерде кесуге орманның пісіп-жетілген және қурап қалған ұрпақтарының ағаштары ғана белгіленеді.	ММ, ОП		

	Кеспеағаштың ені - 40 м, көлемі - 2 гектарға дейін. Кеспеағаштардың тікелей жанасу - мерзімі кесу жылын есептегенде 5 жыл. Кеспеағаштың бағыты - жел қатты соғатын жаққа көлденең, кесу бағыты - жел қатты соғатын жаққа - қарсы. Қарағайдың қалпына келуі жеткіліксіз екпелерде олар алғашқы екі жылы қарағай дақылдарын жасау арқылы жүргізіледі			
222	Бақылау субъектісі аралдағы қарағайлы ормандардың жапырақты екпелерінде басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуді Қазақтың шағын адырының жапырақты ормандарында көзделген нормативтер мен технологияларға сәйкес жүргізеді.	ММ, ОП		
223	Бақылау субъектісі жел эрозиясына шыдамды топырақта (саздақ, сазды, тақырлау) өсетін қара сексеуіл екпелерінде қара сексеуілді де, ақ сексеуілді де жинай отырып, жаппай кеспеағаштық кесуді жүргізеді. Кеспеағаш ені 75 метрге дейін. Жанасу тәсілі - бір белдеуден кейін, жанасу мерзімі - 3 жыл. Қалдырылған белдеулер кесуге бұдан бұрын ағашы кесілген белдеулерде 1 гектарда 3-5 жастағы 500 данадан астам сексеуіл өскіні болған жағдайда немесе оларды орман көмкерген жерлерге ауыстыруды қамтамасыз ететін сандық нормативтік көрсеткіштер болған жағдайда орман дақылдары отырғызылғаннан кейін 3-4 жылдан соң белгіленеді. Табиғи түлеуді есепке ала отырып, басты мақсатта пайдалану үшін ағаш-кесу белгіленген сексеуіл тоғайларында мал жаю кесуден 5 жыл бұрын тоқтатылады және кесуден кейін 5 жыл бойы жүргізілмейді. Өскінмен қайта жаңғырған 300-ден аз данасы бар немесе 1 гектарда 3-5 жастағы сексеуіл өскінінің 500-ден аз данасы бар ағашы кесілген жерлер қанағаттанарлықсыз түрде қайта жаңғыртылған жағдайда оларда орман дақылдарын отырғызу қажет. Аралас түрде қайта жаңғырту кезінде тұқымдық өскіннің жалпы санын 0,6 коэффициентке көбейтеді және бәрін өскін баламасымен көрсете отырып өскінмен қайта жаңару көрсеткішіне қосады. Сексеуіл екпелерінде ағаш кесу тұқым пісін-жетілгеннен және вегетация тоқтатылғаннан кейін: 1) жусанды-тұзды шөлейттің солтүстік кіші аймағында (Алматы облысы, Жамбыл облысының шығыс бөлігі, Солтүстік Арал өңірі) кеспеағаштарды табиғи қайта жаңғыртуға бағдарлау кезінде және 1 гектарда 30 жасқа дейінгі сексеуілдің кем дегенде 300 данасы немесе өскіннің 500 данасы немесе өскін беруге қабілетті даналар мен өскіндердің қажетті жиынтық мөлшері болған жағдайда - желтоқсаннан наурызға дейін; 2) оңтүстік кіші аймақта (Жамбыл облысының батыс бөлігі, Оңтүстік Қазақстан және Қызылорда облыстары) - жоғарыда айтылғандар минимумнан жоғары болған жағдайда - желтоқсаннан ақпанға дейін жүргізіледі. Ағашы кесілген жерлерде екпелерді жасанды жолмен қалпына келтіру кезінде сексеуілді бүкіл жыл бойына сындыруға рұқсат етіледі.	ММ, ОП		
224	Бақылау субъектісі ерекше қорғаныш учаскелерін қоспағанда, "өзендер, көлдер, су қоймалары, арналар және басқа да су объектілері жағалауларындағы тыйым салынған орман белдеулері" мемлекеттік орман қоры санатының өскін арқылы қайта жаңғыратын су жайылмалы жапырақты сүректіндерде жаппай тар кеспеағаштық кесуді белгілейді. Бұл ретте көлемі 1 гектардан асатын барлық телімдер ені 40 метрге дейінгі кеспеағаштарға бөлінеді, жанасуы - ықтырмалы (2 кеспеағаштан кейін), ал телімнің ені 80 метрден кем болған кезде - бір белдеуден кейін (бір кеспеағаштан кейін), кесу жылын есептегенде жанасу мерзімі - 2 жыл. Көлемі 1 гектардан аз таксациялық телімдер олардың пішіміне қарамастан кесуге тұтастай белгіленеді. Өзен арнасын бойлай орналасқан телім ені 40 метрден кем болған кезде кеспеағаштың ұзын жағы (200 метрден аспайтын) өзен бойлай орналасуы мүмкін, бірақ бұл жағдайда оның көлемі 1 гектардан аспауы тиіс. Барлық екпелер үшін кеспеағаш бағыты су арнасының басты бағытына көлденең, ал кесу бағыты - ағынға қарама-қарсы.	ММ, ОП		

	Жайылмалы екпелердегі өскіннің барынша жақсы қайта жаңғыруын қамтамасыз ету мақсатында ағаш кесу қыркүйектен бастап сәуір айының басына дейін жүргізіледі. Өскін беру қабілетін жоғалтқан екпелер жаз кезінде шабылады. Үйеңкілік сүректіңдерді ағын сулар басылғаннан кейін жаз кезінде (тамызға дейін) кесуде белгіленеді			
225	Бақылау субъектісі жайылмалардың талды жыңғылдарында жаппай тар кеспеағаштық кесуді жүргізеді. Кеспеағаштар ені - 40 метрге дейін. Жанасуы - 2 жылдық мерзіммен тікелей. Ағаш кесу қар сулары азайған соң жаз кезінде жүргізіледі.	ММ, ОП		
226	Бақылау субъектісі тоғайлы талдарда (Жоңғар және Вильгельм талдары) және жыңғылдарда ені 40 метрден аспайтын кеспеағаштарда жаппай тар кеспеағаштық кесуді жүргізеді, жанасуы - 3 жылдық мерзіммен бір белдеуден кейін. Қалдырылған белдеулерде ағаш кесу аралас кеспеағашта ағаштың қайта жаңаруы қанағаттанарлық деңгейде болған жағдайда жүзеге асырылады. Ағаш кесуді жүргізу уақыты - қыс немесе ерте көктем.	ММ, ОП		
227	Бақылау субъектісі тоғайлы талдарда, сондай-ақ барлық басқа табиғи аймақтардың талдарында ені 40 метр кеспеағашта жаппай тар кеспеағаштық кесуді жүргізеді. Жанасуы - 2 жылдық мерзіммен тікелей. Ағаш кесу уақыты - жаз кезінде қар суының тасуы басылғаннан кейін. Кесу бағыты кеспеағаштың ұзын жағы өзен арнасына көлденең орналасып, оның ағысына қарсы белгіленеді.	ММ, ОП		
228	Бақылау субъектісі топырақтың эрозияға қарсы төзімділігіне қарамастан барлық экспозициялардың қиялы, еңісті және тік баурайларында өсетін жуандығы 0,6-1,0 орман түрлерінің барлық топтарының қарағайлы екпелерінде ерікті-іріктеп кесуді жүргізеді. Ағаш кесу қарқындылығы екпелердің жуандығына байланысты, бірақ одан қор бойынша 30 пайыздан астам мөлшерде асып кетпеу керек. Екпелердің жуандығын 0,5-тен төмендемеуге жол берілмейді. Екінші және үшінші кезектер 20 жылдан соң өткізіледі, кеспеағаш көлемі - 10 гектардан аспайды.	ММ, ОП		
229	Бақылау субъектісі бір жастағы майқарағай және шырша екпелерінде, төзімді және төзімсіз топырақты солтүстік экспозициялардың қиялы, еңісті баурайларында, сондай-ақ топырағы төзімді құламаны баурайларда біртіндеп ағаш кесуді жүргізеді. Жуандығы 0,9-1,0 екпелерде біртіндеп үш кезекпен ағаш кесу жүргізіледі. Бірінші кезекте жуандығын 0,6 - 0,7-ге дейін кеміте отырып, қордың 30 пайызына дейін, екінші кезекте - 40 пайыздан аспайтын мөлшері шабылады. Жуандығы 0,6-0,8 екпелерде бірінші кезекте қордың 40 пайызына дейінгі мөлшері іріктеліп, біртіндеп екі кезекпен ағаш кесу жүргізіледі. Екі жағдайда соңғы кезек жақсы қайта жаңғыру орын алған кезде жүргізіледі. Ағаш кесудің қайталану мерзімі - 10-15 жыл. Кеспеағаш көлемін қиялы және еңісті баурайларда 20 гектардан, тік қияларда - 15 гектардан арттыруға жол берілмейді	ММ, ОП		
230	Бақылау субъектісі топырағы төзімді солтүстік экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларында және топырағы төзімсіз солтүстік экспозициялардың қиялы баурайларында жуандығы 0,6-1,0 әртүрлі жастағы майқарағай мен шырша екпелерінде, егер сүректіңдердің орташа жастағы және өсіп-жетіліп қалған бөлігінің жуандығы 0,4-тен кем болмаса, ұзақ мерзімді-біртіндеп кесуді жүргізеді. Бірінші кезекте пісіп-жетілген, құраған және уақыты өтіп кеткен ағаштарды аластау есебінен қордың 50 пайызына дейін кесіледі. Екпелердің жуандығын 0,3-0,5-тен төмендетуге жол берілмейді. Қорытынды кезек жақсы қайта жаңғыру орын алған (шәкіл бойынша) кезде жүргізіледі. Ағаш кесудің қайталану мерзімі - қалған ұрпақ пісіп-жетілу жасына жеткеннен кейін - 30-40 жыл. Кеспеағаш алқабын 20 гектардан асыруға жол берілмейді	ММ, ОП		
231	Бақылау субъектісі жуандығы 0,6-1,0 майқарағай мен шырша екпелерінде ерікті-іріктеп кесуді былай жүргізеді: 1) егер орташа жастағы және өсіп-жетіліп қалған ағаштардың жуандығы 0,4-тен кем болса, топырағы төзімді солтүстік экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларындағы, топырағы төзімсіз солтүстік экспозициялардың қиялы баурайларындағы әртүрлі жастағы екпелерінде; 2) топырағы төзімсіз солтүстік экспозициялардың еңісті (6-кесте, 2.6-тармақ) және топырағы төзімді солтүстік экспозициялардың тік қиялы баурайларында әртүрлі жастағы екпелерінде;	ММ, ОП		

	3) топырағы төзімсіз солтүстік экспозициялардың тік қиялы баурайларында әртүрлі жастағы және бір жастағы екпелерде; 4) топырақтың төзімділігіне қарамастан оңтүстік экспозициялардың қиялы, еңісті және тік қиялы бір жастағы және әртүрлі жастағы екпелерінде жүргізіледі. Топырағы төзімді солтүстік экспозициялардың баурайларында ағаш кесудің қарқындылығын екпелердің жуандығын 0,5-тен төмен болмайтын мөлшерге жеткізіп, бастапқы қордың 30 пайызынан, топырағы төзімсіз оңтүстік экспозициялардың баурайларында - 20 пайызынан астам арттыруға жол берілмейді. Екінші және үшінші кезектер бір жастағы екпелерде 10 жылдан кейін, әртүрлі жастағы екпелерде - 20 жылдан кейін жүргізіледі. Кеспеағаштың көлемі баурайлардың құламалығына қарай 15-20 гектардан аспайтын мөлшерде белгіленеді.			
232	Бақылау субъектісі топырағы төзімді барлық экспозицияның қиялы және еңісті баурайларындағы бір жастағы шыршалы екпелерде әрбір кезекте қордың 30-40 пайызы кесіліп, екі-үш кезекте біртіндеп кесуді жүргізеді.	ММ, ОП		
233	Бақылау субъектісі жуандығы 0,6-1,0 шыршалы екпелерде ерікті-іріктеп кесуді былай жүргізеді: 1) топырақтың төзімділігіне қарамастан барлық экспозицияның қиялы және еңісті баурайларындағы әртүрлі жастағы екпелерде; 2) топырақтың төзімділігіне қарамастан барлық экспозициялардың тік қиялы баурайларындағы бір жастағы және әртүрлі жастағы екпелерде жүргізіледі. Ағаш кесудің жиілігін екпелердің жуандығын 0,5-тен төмен болмайтын мөлшерге жеткізіп, бастапқы қордың 25-30 пайызынан астам арттыруға жол берілмейді. Екінші және үшінші кезектер 25-30 жылдан кейін өткізіледі. Кеспеағаштың көлемі баурайлардың құламалығына қарай 15-20 гектардан аспайтын мөлшерде белгіленеді	ММ, ОП		
234	Бақылау субъектісі топырағы төзімді және төзімсіз барлық экспозициялардың қиялы еңісті және тік қиялы баурайларындағы майқарағайлы бір жастағы және әртүрлі жастағы екпелерде ерікті-іріктеп кесуді жүргізеді (6-кесте, 3.3, 3.5-тармақтар). Топырағы төзімсіз тік қиялы баурайларда ағаш кесудің жиілігін екпелердің жуандығын 0,5-тен төмен болмайтын мөлшерге жеткізіп, бастапқы қордың 20 пайызынан, қиялы және еңісті баурайларда 30 пайызынан астам арттыруға жол берілмейді. Кеспеағаштың көлемі баурайлардың құламалығына қарай 15-20 гектардан аспайтын мөлшерде белгіленеді	ММ, ОП		
235	Бақылау субъектісі топырағы төзімді барлық экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларындағы (6-кесте, 4.1-тармақ), сондай-ақ топырағы төзімсіз барлық экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларындағы (6-кесте, 4.2-тармақ) бір жастағы жапырақты екпелерде біртіндеп кесуді жүргізеді. Жуандығы 0,9-1,0 екпелерде бірінші кезекте қордың 30 пайызына дейінгі мөлшері кесіліп, үш кезекті біртіндеп кесуде жүргізіледі. Екінші кезекте 40 пайызынан аспайтын мөлшері кесіледі. Жуандығы 0,6-0,8 екпелерде бірінші кезекте қордың 40 пайызына дейінгі мөлшері іріктеле отырып, екі кезекті біртіндеп кесуде жүргізіледі. Ағаш кесуді қайталау мерзімі - 10 жыл. Кеспеағаштың көлемін 20 гектардан, соңғы кезек кезінде - 10 гектардан астам мөлшерге арттыруға жол берілмейді. Екі жағдайда қорытынды кезек жақсы қайта жаңару орын алған жағдайда жүргізіледі	ММ, ОП		
236	Бақылау субъектісі топырағы төзімді солтүстік экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларында және топырағы төзімді оңтүстік экспозициялардың қиялы баурайларында өсетін әртүрлі жастағы жапырақты екпелерде, егер өсіп-жетілу жасына жетпеген сүректіңдердің жуандығы кемінде 0,4-ті құраса, біртіндеп ұзақ мерзімді кесуді жүргізеді. Бірінші кезекте қураған, пісіп-жетілген және ұзақ тұрып қалған ағаштарды аластау есебінен қордың 50 пайызына дейінгі мөлшері кесіледі. Екпелердің жуандығын 0,3-0,5-тен төмендетуге жол берілмейді. Қорытынды кезек жақсы қайта жаңару орын алған жағдайда (шәкіл бойынша) жүр-	ММ, ОП		

	гізіледі. Қайталану мерзімі - 30 жыл. Кеспеағаштың көлемін 10 гектардан астам мөлшерге арттыруға жол берілмейді			
237	Бақылау субъектісінде жуандығы 0,6-1,0 жапырақты екпелерде ерікті-іріктеп кесу былай жүргізіледі: 1) егер өсіп-жетілу жасына жетпеген сүректің жуандығы 0,4-тен кем болса, топырағы төзімді солтүстік экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларындағы, оңтүстік экспозициялардың қиялы баурайларындағы әртүрлі жастағы екпелерде; 2) топырағы төзімсіз барлық экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларындағы әртүрлі жастағы екпелерде; 3) топырағы төзімді оңтүстік экспозициялардың еңісті баурайларындағы әртүрлі жастағы екпелерде; 4) топырағы төзімсіз барлық экспозициялардың тік қиялы баурайларындағы әртүрлі және бір жастағы екпелерде; 5) топырағы төзімді барлық экспозициялардың тік қиялы баурайларындағы бір және әртүрлі жастағы екпелерде жүргізіледі. Топырағы төзімді баурайларда ағаш кесудің жиілігін 30 пайыздан, топырағы төзімсіз тік қиялы баурайларда - 20 пайыздан астам мөлшерге (ағаш сүйретіп шығару жолын тартуға кесілген сүрек көлемін есепке алмай) арттыруға жол берілмейді. Екінші және үшінші кезектер бір жастағы екпелерде 10 жылдан кейін, әртүрлі жастағы екпелерде - 20 жылдан кейін жүргізіледі. Тік қиялы баурайларда кеспеағаштың көлемін 15 гектардан, қиялы және еңісті баурайларда - 20 гектардан астам мөлшерге арттыруға жол берілмейді.	ММ, ОП		
238	Бақылау субъектісінде жапырақты-майқарағайлы екпелерде бірінші кезекте кесуге майқарағай ағаштары жатады.	ММ, ОП		
239	Бақылау субъектісі топырағы төзімсіз барлық экспозициялардың еңісті және тік қиялы баурайларында алдын ала қайта жаңғырудың орын алуына қарамастан ормандардың байырғы және туынды түрлерінің жуандығы 0,6-1,0 қайың екпелерінде (6-кесте, 5.1-тармақ), сондай-ақ топырағы төзімді барлық экспозициялардың қиялы, еңісті және тік қиялы баурайларында және топырағы төзімсіз қиялы баурайларында қылқан жапырақты ағаш тұқымдарының жақсы (шәкіл бойынша) қайта жаңғыруы орын алған жағдайда орманның туынды түрлерінің екпелерінде (6-кесте, 5.4-тармақ) біртіндеп екі кезекті ағаш кесуде жүргізіледі. Бірінші кезекте іріктеу - қордың 50 процентіне дейінгі мөлшері. Екпелердің жуандығын 0,3-0,5-тен төмендетуге жол берілмейді. Қорытынды кезек жақсы (шәкіл бойынша) қайта жаңғыру орын алған жағдайда жүргізіледі. Қайталану мерзімі - 10 жыл. Кеспеағаш ауданын 15 гектардан, ал қорытынды кезек кезінде 10 гектардан астам мөлшерге арттыруға жол берілмейді	ММ, ОП		
240	Бақылау субъектісі алдын ала қайта жаңғыруына қарамастан орманның байырғы түрлерінің қайыңдықтарында, ал қылқан жапырақты ағаш тұқымдары қанағаттанарлық және қанағаттанарлықсыз дәрежеде (шәкіл бойынша) қайта жаңғыруы орын алған жағдайда орманның туынды түрлерінің екпелерінде жаппай кеспеағаштық кесуді топырағы төзімді барлық экспозициялардың қиялы, еңісті және тік қиялы баурайларында және топырағы төзімсіз қиялы баурайларда жүргізеді. Кеспеағаштың ені - 100 м. Кеспеағаштың жанасуы - тікелей, жанасу мерзімі - 2 жыл, кеспеағаштың көлемі баурайлардың құламалығына қарай 10-15 гектардан аспайды. Пісіп-жетілу жасына жетпеген қылқан жапырақты тұқымдар ағаштарын (күрғап бара жатқан және қуағаштардан басқа) кесуге жол берілмейді	ММ, ОП		
241	Бақылау субъектісі орманның түріне және топырақтың төзімділігіне қарамастан барлық экспозициялардың қиялы, еңісті және тік қиялы баурайларында өсетін көктерек, терек және ағашқа ұқсас тал екпелерінде жаппай кеспеағаштық кесуді жүргізеді. Өскіннің пайда болуы үшін ағаш кесуді жүргізудің ең жақсы мерзімі - қазанның екінші жартысынан сәуірдің орта тұсына дейін. Томарды қиып, оның қабығын сыдыруға жол берілмейді. Пісіп-жетілу жасына жеткен қылқан жапырақты ағаштардың бірлі-жарым қоспасы орман шымылдығы астында қылқан жапырақты өскін болмаған жағдайда кесуге жатпайды. Егер сүректің шымылдығы астында қылқан жапырақты ағаш тұқымдарының жақсы (шәкіл бойынша) қайта жаңғыруы орын алса, пісіп-жетілу жасына жеткен қылқан жапырақты ағаштар кесу процесінде кесілуі мүмкін. Кеспеағаштың жанасуы - тікелей, жанасу мерзімі - 1 жыл. Кеспеағаштың көлемі - 100 м.	ММ, ОП		

	Кеспеағаштың көлемін баурайлардың құламалығына қарай 10-15 гектардан астам мөлшерге арттыруға жол берілмейді.			
242	Бақылау субъектісі барлық экспозициялардың қиялы және еңісті баурайларындағы тау бұталары жыңғылдарында әр белдеуден кейін жанасатын ені 40 м кеспеағаштарда жаппай кеспеағаштық кесуді жүргізеді, кеспеағаштың ауданы 2,5 гектардан аспайды. Қалдырылған белдеулер өскін 1 м биіктікке жеткен соң 2 жылдан кейін кесіледі.	ММ, ОП		
243	Бақылау субъектісі барлық экспозициялардың қиялы, еңісті және тік қиялы баурайларындағы мемлекеттік орман қорының "өзендер, көлдер, су қоймалары, арналар және басқа да су объектілерінің жағалауларындағы ормандардың тыйым салынған белдеулері" санатының өскіндік тәсілмен қайта жаңғыратын жайылмалы жапырақты сүрекдіңдерде және бұта жыңғылдарында жаппай кеспеағаштық кесуді жүргізеді. Кеспеағаш ені - 75 метрге дейін, бұталарда - 40 метр. Жанасуы - тікелей. Жанасу мерзімі - 3 жыл, бұталарда - 2 жыл. Кеспеағаш бағыты өзен ағысына көлденең, кесу бағыты - өзен ағысына қарсы. Кеспеағаш ауданы - 2,5 гектарға дейін. Келесі кеспеағаштарды кесу кеспеағашта жаксы (шәкіл бойынша) қайта жаңғыру орын алғаннан кейін немесе өскін кемінде 1 м биіктікке жеткеннен кейін жүзеге асырылады. 1 гектарға дейінгі және одан кем таксациялық телімдер кесуге тұтас күйінде белгіленеді.	ММ, ОП		
244	Бақылау субъектісі басты мақсатта пайдалану үшін іріктеп және біртіндеп ағаш кесуді (соңғы кезектен басқа) жүргізу үшін кеспеағаштар бөлу кезінде пісіп-жетілу жасына жетпеген қылқан жапырақты және қатты жапырақты ағаш тұқымдары кесуді белгілемейді. Қайта жаңғырмаған ағашы кесілген жерлерге жанасатын екпелерде кеспеағаштарды жаппай кесуге бөлуге және біртіндеп кесудің қорытынды кезегіне "жаксы" деген бағамен табиғи қайта жаңғыру немесе орман дақылдары отырғызу орын алған жағдайда ғана жол беріледі.	ММ, ОП		
245	Бақылау субъектісі жаппай тар кеспеағаштық кесу кезінде кеспеағаштардағы алаңшаның енін былай белгілейді: 1) жазық жерлердегі ормандарда және Қазақтың шағын адырлы ормандарында - сүрекдіңдердің бір жарым еселік биіктігінен аспайтын мөлшерде; 2) баурайының құламалығы 15 градусқа дейінгі тау ормандарында - сүрекдіңдердің екі еселік биіктігінен, ал кеспеағаштарды қиғаш тауларда кесу кезінде - 100 метрден аспайтын мөлшерде белгіленеді.	ММ, ОП		
246	Бақылау субъектісі орманның табиғи жолмен қайта жаңғыруын есепке ала отырып басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуді жүргізу үшін белгіленген екпелерде мал жаюды сексеуілді қоса алғанда, қылқан жапырақты және қатты жапырақты сүрекдіңдерде бес жыл бұрын тоқтатады.	ММ, ОП		
247	Бақылау субъектісі кеспеағаштарда сүрек дайындау мен оларды сүйретіп шығаруды топырақ эрозиясының пайда болуына жол бермейтін, ормандардың, су айдындарының және басқа да табиғи объектілердің жай-күйіне теріс әсер етпейтін немесе оны шектейтін, шаруашылық жағынан бағалы тұқымдардың өскіні мен жас шыбығын сақтауды қамтамасыз ететін тәсілдермен және құралдармен жүргізеді. Қазақтың шағын адырлы ормандарында құламалығы 10 градустан астам және тау ормандарында 15 градустан астам баурайларда трактормен сүйретіп шығаруға ағаш кесу қалдықтарымен бекітілген сүйретіп шығару соқпақтарымен ғана жол беріледі. Сүректі сыпталған ағаш түрінде де, сортименттер түрінде де сүйретіп шығаруға рұқсат етіледі.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, ОП		
248	Бақылау субъектісі қарсыз кезеңде ағаш кесу процесінде жерге үлесті қысымы 0,4-0,5 кг/см ² -ден аспайтын ағаш дайындау техникасын пайдалануы керек.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, ОП		
249	Бақылау субъектісінде кесілетін ағаштардың басым көпшілігі үшін ағаштарды бір бағытта құлату әдісі қолданылады, ол алаңшаларда 45 градустан аспайтын бұрышпен сүйретіп шығару жолына қарай төбесі жағымен жүргізіледі. Ағаштарды жүйесіз құлату мен сүйретіп шығаруға жол берілмейді. Тым ылғалданған саз балшықты және балшықты топырақтарда өсетін барлық сүрекдіңдерде ағаш кесуді жүргізуге қысқы кезеңде ғана жол беріледі.	ММ, ЕК- ТА,		

		PM- MO, ОП		
250	Бақылау субъектiсiнде кейiннен табиғи қайта жаңғырту жоспарланып отырған кеспеағаштарда ағаш дайындау процесiнде тұқымдықтардың, тұқымдық топтардың, шоқ ағаштар мен жолақтардың сақталуы былай қамтамасыз етiлген: 1) табиғи қайта жаңғыру белгiленген жаппай кесу жүргiзiлетiн кеспеағаштарда (тар кеспеағаштық кесудi қоспағанда) жеке дара тұрған желге төзiмдi тұқымдықтар түрiндегi тұқым шашқыштар қалдырылады. Қарағайлы тау ормандарында оларды алаң бойынша бiркелкi орналасқан 3-5 ағаштан тұратын топтармен 1 гектарға 15-20 дана мөлшерiнде қалдыру керек; 2) қылқан жапырақты ағаш тұқымдарының тұқымдықтарын қалдырумен бiрге майқарағайлы және шыршалы ормандарының тұқымдық құрамын жақсарту және оларды сауықтыру мақсатында 1 гектарға 20-25 ағаш мөлшерiнде қайың тұқым шашқыштары да қалдырылады; 3) таза және қайың араласқан самырсын ағаштарында тұқым шашқыштар 3-5 ағаштан тұратын топтармен кемiнде 25-30 дана, ал самырсын-майқарағай екпелерiнде - 1 гектарға басты тұқымның 30-35 ағашы қалдырады; 4) шым топырақта өсетiн қылқан жапырақты ағаштұқымдары араласқан жапырақты туынды екпелерде араларындағы қашықтық 100 метрге жуық болатын көлемi 0,1-0,25 га аралас қылқан жапырақты-қайың шоқ ағаштары қалдырылады. Нашар шымдалған топырақтарда шоқ ағаштар мөлшерi 0,3-0,4 гектарға дейiн жеткiзiледi, ал олардың арасындағы қашықтық 150-200 метрге дейiн ұлғайтылады; 5) кеспеағаштарда: табиғи жолмен жақсы қайта жаңғыратын немесе жасанды жолмен қалпына келтiруге белгiленген; жапырақты ағаш тұқымдарының; кұмайт, құмды және тасты топырақтардағы қарағайлы ормандардың құрғақ түрлерiнiң, сондай-ақ топырағы тым көп шымданған жас және ылғалды қарағайлы ормандардың тұқым шашқыштары қалдырылмайды; 6) ағаштар топтары бiрлi-жарым ағаштар түрiндегi тұқым шашқыштарды дiңдерiндегi қабықты жеңiл-желпi қырып (шырайландырып) белгiлеп, бояумен нөмiрлейдi. Тұқымдық гүл өсетiн топырақты шектеу шектесетiн ағаштарда сыртқы жағында қабығында жеңiл сүйкеу және бұрыштағы ағаштарда дiңгегiнiң маңындағы қабығын қыру жолымен жүргiзiледi. Тұқымдықтар мен тұқымдық топтардағы ағаштар, сондай-ақ тұқымдық гүл өсетiн тұқымдық ағаштар бояумен белгiленедi	ММ, ЕҚ- ТА, PM- MO, ОП		
251	Бақылау субъектiсi ағаш кесудi жүргiзу кезiнде қолданылып жүрген ормандағы санитарлық ережелер мен ағаш дайындаудағы техника қауiпсiздiгiн сақтайды.	ММ, ЕҚ- ТА, PM- MO, ОП		
252	Бақылау субъектiсiнде кесiлген ағаштарды өрт қаупi бар кезеңде кеспеағаштарда қалдырған жағдайда оларды бұтақтарынан тазарту қажет, ал дайындалған ағаш өнiмiн қатар-қатар немесе текшелеп жинап қою керек. Бұл ретте жазға қалдырылған сүрегi және (немесе) ағаш кесу қалдықтары бар ағаш кесу орындарын көктем кезiнде кейiннен кеспеағашта қосымша тазалап, тиiстi өртке қарсы және санитарлық жай-күйге келтiру керек.	ММ, ЕҚ- ТА, PM- MO, ОП		
253	Бақылау субъектiсiнде басты мақсатта пайдалану үшiн ағаш кесудi жүргiзу кезiнде сексеуiл тоғайларында дайындаудың сым арқанмен сүйреп тарту тәсiлiн қолдануға тыйым салынады. Сексеуiлдi сындыру қолмен немесе тумервалды пайдалана отырып жүргiзiледi, оның жұмыс бөлiгi жер бетiнен 40 см деңгейде орнатылады.	ММ, ОП		
254	Бақылау субъектiсiнде барлық ағаш кесу жұмыстарынан кейiн орман пайдаланушылар өскiндi ағаш кесу қалдықтары мен топырақ үйiндiлерiнен босату жолымен барлық қалған өскiндi түзетiп қоюы, сынған және қатты зақымданған өскiндi ағаш кесу қалдықтарымен бiрге кесiп және алып тастауы; ой-шұңқырларды тегiстеу, фашиндер орнату, ағаш кесу қалдықтарын төсеу және нығыздау жолымен топырақ эрозиясының пайда болған ошақтарын жоюы, жоғарғы қоймалар мен тиеу алаң-	ММ, ОП		

	дары орналасқан жерлерді ормандарды молықтыру жөніндегі жұмыстарды жүргізуге жарамды күйге келтіруі қажет.			
255	Бақылау субъектісінде кеспеағаштағы жоғарғы қоймалар мен тиеу алаңдары орналасқан 10 гектардан кем алаңның кеспеағаш алаңының 4 пайызынан астам, ал 10 гектардан астам алаңның 2 пайызынан астам артып кетуіне жол берілмейді.	ММ, ОП		
256	Бақылау субъектісінде кеспеағаштарды ағаш кесу қалдықтарынан (бұталардан, бұтақтардан, ұшар басынан) тазарту ағаш кесу қалдықтарын пайдалану, орманның қайта жаңғыру жағдайларын жақсарту, сондай-ақ орман өрттерінің шығуының, орман үшін зиянды жәндіктердің көбеюінің және саңырауқұлақ ауруларының алдын алу және қатерін жою мақсатында ағаш кесумен бір мезгілде жүргізеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
257	Бақылау субъектісінде ағаш кесу қалдықтары бірінші кезекте өнеркәсіптік ұқсату және халыққа сату үшін пайдаланылады. Бұл жағдайларда олар өрт қауіпсіздігі шараларын сақтап, ағаш сүйретіп шығаратын соқпақтар бойы мен жолдарда сүректің алаңқайлары мен бос жерлеріне (терезелерде) үйіп қойылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
258	Бақылау субъектісінде ағаш кесу қалдықтарын пайдалану мүмкіндігі болмаған жағдайда кеспеағашты тазарту мынадай тәсілдермен жүргізіледі: 1) орманның құрғақ түрлері мен топырағы әлсіз және тастақ жерлерде өсетін екпелерде ұзындығы 1 метрге дейінгі ағаш кесу қалдықтарын ұнтақтау және оларды ағашы кесілген бүкіл алаңға біркелкі етіп шашып тастау жолымен; 2) орманның шөпті-батпақты және шөпті-сфагнумды (жаңа, дымқыл, шикі, ылғалды) түрлерінде оларды ені 2 метрге дейін жалдарға немесе шіру үшін қалдыра отырып, диаметрі 3 метрден және биіктігі 0,5-0,6 метрден аспайтын үйіндіге жинау жолымен. Шіру үшін қылқан жапырақты ормандарда 1 гектарға 200, жапырақты ормандарда - 100 данадан астам мөлшерде үйінділер қалдыруға жол берілмейді; 3) кейіннен оларды сүйрету барысында нығыздай отырып, ағаш сүйрету жолдарына жинау жолымен; 4) оларды кеспеағаштан тыс жерге алаңқайларға шығару, оларды кейіннен өрт қаупі бар кезеңде қолдан өртей отырып, үйіндіге жинау жолымен; 5) ағаш кесу қалдықтарын үйінділерге жинау кезінде үйінділер орман шетінен 10 м және текшелеп жиналған орман өнімінен 5 м жақын орналастырылмайды. Кеспеағашты тазартудың аталған тәсілдері аралас күйінде қолданылуы мүмкін. Орман иеленуші ағаш кесу орындарын тазартудың тәсілдерін ағаш кесу билетінде көрсетеді. Қар қалыңдығы 50 сантиметрден асатын қысқы кезеңде ағаш кесуді жүргізу кезінде кеспеағашты, ерекшелік ретінде, өрт қаупі бар маусым басталғанға дейін көктемде тазартуға жол беріледі. Кеспеағашта ағаш кесу қалдықтарын оның көлемінің 20 пайыздан астам мөлшерін қалдыруға жол берілмейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
259	Бақылау субъектісінде барлық ағаш кесу жұмыстары аяқталғаннан кейін кеспеағашты қаз-қалпындағы күйінде қарап шығу және құжаттарды зерделеу негізінде басты тұқымдардың өскіні мен жас шыбықтарының сақталуын қоса алғанда, ағаш кесуді орындау сапасы және негізгі орман өсіру талаптарының сақталу деңгейі тексеріледі, сондай-ақ: 1) уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен ағаш кесу орындарын қуәландыру жүргізіледі және акт жасалып, оған өз бетімен кесілген сүректің көлемі, зақымдалған ағаштардың саны және ағаш кесу кезінде жол берілген басқа да тәртіп бұзушылықтар көрсетіле отырып, бүкіл учаскеде дайындалған сүректің мөлшері текшеметрмен енгізіледі. Акт учаскеде дайындалған сүректің мөлшерін растайтын құжат ретінде ағаш кесу билетіне қоса тіркеледі;	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	2) ағаш кесу орындарын куәландыру актісі жасалғаннан кейін бір айлық мерзімде орман мекемесінің лауазымды тұлғасы қадағалау және бақылау тәртібімен акт бойынша орманшылықтан орындалған жұмыстар көлемінің кемінде 20 пайызын қабылдайды. Орманшылық бойынша ағаш жұмсау кітаптары мен кеспеағаштар абристері, қайта есептеу ведомстволары, орман орналастыру материалдарындағы жүргізілген ағаш кесулер туралы белгілер және тұрақты сынақ алаңдары бойынша материалдар тексеріледі; 3) біртіндеп және іріктеп кесудің әрбір кезегі аяқтағаннан кейін кеспеағаштарда құламалығы 15 градусқа дейінгі баурайларда қатты бүлінген (дің сыртының үштен бірінің қабығын сыдыру, тамырларының зақымдануы, бүкіл массасының үштен бірінен астамы мөлшерінде ұшар басының сынуы) ағаштар санының түбінде қалдырылатын ағаштардың жалпы санының 8 пайызынан, ал құламалығы 5 градустан астам баурайларда - 12 пайызынан асып кетуіне жол берілмейді.			
260	Бақылау субъектінде ағаш дайындау процесінде ағаш сүйретіп шығару жолдарының және тиеу алаңдарының барлық ауданымен бірге алғанда топырақты минералдандырудың жалпы көлемінің кеспеағаштың жалпы көлемінен 20 пайыздан астам мөлшерде асып кетуіне жол берілмейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
261	Бақылау субъектінде ағаш кесуден кейін орманның табиғи қайта жаңғыруының жай-күйі барлық ағаш дайындау операцияларынан кейін сақталып қалған өскін, ағаш кесу орындарын тазартуды және өскіннің түзетілуін есепке алу арқылы, ал оның өміршендігі ағаш кесу орындарын куәландыру кезінде анықталады. Қайта жаңғыруды бағалау шәкілдер бойынша айқындалады. Есептеу нәтижелері бойынша акт жасалып, онда өскіннің мөлшері мен сақталу пайызы, оның жай-күйінің жалпы сипаттамасы және алаң бойынша орналасуы, ағашы кесілген жердің қажет тұқымдармен күтілетін қайта жаңғыруын бағалау, ағашы кесілген жерлердегі орманды молықтыру жөнінде іс-шаралар өткізу қажеттілігі мен олардың тәсілдері көрсетіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
262	Бақылау субъектісі дайындау маусымына және ағаш кесу тәсіліне қарай алаңшадағы өскін мен жас шыбықтың оның ағаш кесуге дейін есепке алынған мөлшерінің 50 пайызынан 80 пайызына дейін сақталуын қамтамасыз етеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
263	Бақылау субъектінде ағашы кесілген жерлерде қажетті тұқымдардың жақсы қайта жаңғыруы орын алған жағдайда оларда орманды молықтыру жөнінде іс-шаралар жүргізу қажет болмайды, ал қанағаттанарлық дәрежеде қайта жаңғырған жағдайда табиғи қайта жаңғыруға жәрдемдесу шаралары немесе ішінара орман дақылдары белгіленеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
264	Бақылау субъектінде табиғи қайта жаңғырумен қамтамасыз етілмеген ағашы кесілген жерлерде орман пайдаланушылар міндетті түрде ағаш кесуден кейін екі жыл ішінде шаруашылық жағынан бағалы тұқымдардың орман дақылдарын отырғызу жөніндегі жұмыстарды жүргізеді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
265	Бақылау субъектінде орманның табиғи қайта жаңғыруына жәрдемдесу жөніндегі іс-шаралар өткізілген, орман дақылдары отырғызылған немесе табиғи өсіп-өнуге қалдырылған орман құрайтын барлық тұқымдардың жаппай ағаш кесілген жерлерде, сондай-ақ ағашы кесілген жердің сыртқы жағына жанасқан 10 метрлік белдеулерде өскіннің көп бөлігі жануарлардың оның жоғары басын бүлдіруіне мүмкіндік бермейтін биіктікке жеткенге дейін мал жаю мен шөп шабуға жол берілмейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

266	Бақылау субъектісі орманды күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді жоғары дәрежеде пісіп-жетілген (0,8-1,0) екпелер пайда болған сәттен бастап жүргізеді және әдетте басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесу жүргізуге жол берілетін екпелерде басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуге дейін жарты сыныпта аяқтайды және басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуге жол берілмейтін екпелерде өсу кезеңі бойына жүргізеді.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
267	Бақылау субъектісі орманды күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді Қазақстан Республикасының Орман кодексінде белгіленген орман пайдалануды шектеу режимдерін ескере отырып, мемлекеттік орман қорының барлық санаттарының ормандарында жүргізеді.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
268	Бақылау субъектісі екпелердің жасына (даму кезеңіне) және тұқымдық құрамына қарай орманды күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің мынадай түрлерін: жарықтандыру, тазарту, сирету және өтпелі ағаш кесуді жүргізеді. Ағаш кесудің жекелеген түрлерінің мақсаты мыналар болып табылады: жарықтандыру - аралас жас шыбықтарда құрамды күтіп-баптау және жиілігін реттеу. Тазарту жасында күтіп-баптаудың осы түрі негізінен басты тұқымдардың екпелер құрамына қажетті мөлшерде қатысуын қамтамасыз етуге тиіс; тазарту - екпелер құрамы мен пішінін күтіп-баптау, сондай-ақ оның жиілігін реттеу; сирету - екпелердің сапасы мен құрылымын жақсарту үшін дің мен ұшарбастың пішінін күтіп-баптау; өтпелі ағаш кесу - таңдаулы ағаштарда өскінді көбейту, техникалық тұрғыдан пісіп-жетілген сүректің сапасын бір мезгілде арттыра отырып, оны өсіру мерзімін қысқарту және екпелерді басты ағаш кесулерге дайындау мақсатында екпелерді баптап-күту.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
269	Бақылау субъектісі күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу кешіктіріліп немесе тұрақсыз жүргізілген, екпелер әртүрлі жастағы екпелер болып, күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің жекелеген түрлерінің алаңдарын бөліп алу мүмкін болмайтын жағдайларда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің барлық түрлерінің нысаналы міндеттерін белгілі бір учаскеде бір мезгілде шешуге немесе оларды кешенді түрде жүргізуге жол береді.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
270	Бақылау субъектісі күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді екпелердің селекциялық-генетикалық қасиеттері мен биологиялық орнықтылығын төмендетпей, орманды одан әрі кезең-кезеңмен пайдалануды ескере отырып жүзеге асырады.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
271	Бақылау субъектісі Ағаш кесу ережесінің 89-тармағында аталған күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу түрлерін оларды қолдану рұқсат етілген екпелерде олардың жасына, құрамына, өнімділігіне, ұшарбастарының майысуына немесе жуандығына байланысты жүргізеді	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
272	Бақылау субъектісі күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді жүргізу кезінде ағаштарды жіктеуді жүргізеді, барлық дарактар шаруашылық және биологиялық белгілері бойынша үш санатқа: I - таңдаулылар, II - қосалқылар, III - аластауға тиістілер деп бөлінетін биотоптар бөліп алынады: 1) таңдаулыларға - биіктеп жақсы өскен, зақымданбаған түзу, толық сүректі және бұтақтарынан жақсы тазартылған діңі бар, терең тамырланған, қылқан жапырақтары (жапырақтары) қалыпты өс-	ММ, ЕК- ТА, РМ-		

	кен, біркелкі дамыған, жіңішке бұтақты, жіңішке үшкір ұшарбасы бар басты тұқымның сау ағаштары жатады. Жапырақты екпелерде тұқымдық ағаштарға және шірікке төзімді ағаштардың нысандарына артықшылық беру керек. Таңдаулы ағаштар негізінен Крафт бойынша өсудің I, II және III сыныптарының ағаштарынан және олардың өсу орнының жағдайларына сәйкес келуін ескере отырып іріктеп алынады. Күрделі екпелерде мұндай ағаштар бірінші қабаттан да, екінші дәрежелі қабаттардан да іріктеп алынады. Екпелердің жекелеген топтарында I санаттағы ағаштар болмаған жағдайда өсіп тұрғандарының салыстырмалы түрде таңдаулылары қалдырылады. Күтіп-баптау кезінде таңдаулы ағаштар ішінен пісіп-жетілу жасына дейін қалдырылатын мақсатты ағаштар бөліп алынады. Бұл ағаштар сирету жасынан бастап бөлінеді; 2) қосалқыларға - таңдаулы ағаштардың бұтақтарынан тазаруына, олардың діндері мен ұшарбастарының қалыптасуына ықпал ететін, топырақ қорғау және топырақ жақсарту функцияларын орындайтын негізінен шымылдықтың төменгі бөлігіндегі немесе екінші қабатты құрайтын ағаштар жатады. Оларға сондай-ақ егер олар алаңқайлар мен орман шетінде орналасқан болса, таңдаулылар санатына енген жоғарғы шымылдықтың бірлі-жарым ағаштары, сондай-ақ егер олар басты тұқымның өскініне кедергі жасамаса, аласа ағаш нысанындағы бұталар мен ағаштар жатады; 3) аластауға жататын ағаштарға: кеуіп қалған, дауыл әсерінен құлаған, қураған, өсуін тоқтату дәрежесіне дейін саңырауқұлақ ауруларынан және зиянкестерден зақымданған; егер бұл ағаштар екпеде пайдалы рөл атқармаса, күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуден кейін оңала алмаса (тегіс, шар тәрізді және үрмелі ұшарбасы бар) және оларды кесу үлкен ашық алаңқайлар құрамаса, қисайған, қос тармақты, жоғарғы басы жоқ, ірі-ірі өгей бұтақшалары бар, қатты өсіп, ұшарбасы тым төмен иілген және қатты сүйірленген, көп күйзеліс көрген; іріктеп алынған таңдаулы және қосалқы ағаштардың өсуіне және ұшарбастарының қалыптасуына бөгет жасайтын (сабалайтын, тартатын, қысатын және тағы да басқалар) ағаштар, егер оларды кесу екпелердің бүлінуіне душар етсе, ілеспе тұқымдар мен басты тұқымның өкілдері; егер олар өте қалың шоғырлар құраса, жекелеген қалыпты дамыған және күйзелмеген ағаштар жатады. Егер олар окшауланып өссе және кеуіп қалмаған болса, қуыстар мен құс ұялары бар, діндерінің техникалық қасиеттері нашар ағаштар кесуге тағайындалмайды	МО, МО, ОП		
273	Бақылау субъектісі күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуге тартылатын барлық екпелерде учаскелерде таңдаулы және қосалқы (пайдалы) ағаштарды қалдыруға және тиісінше Ағаш кесу ережесінің 93-тармағында келтірілген жіктемелер мен нұсқамаларға сәйкес кесуге жататын ағаштарды аластауға мүмкіндік беретін күтіп-баптаудың төменгі және жоғарғы әдістерін бір мезгілде қолдануы мүмкін.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
274	Бақылау субъектісі таза екпелерде негізінен екпенің бағынысты бөлігінен мөлшері мен өсу сыныптары әртүрлі ағаштарды шаба отырып, күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің белсенді төменгі әдісін қолданады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
275	Бақылау субъектісі аралас және күрделі екпелерде ағаштар кесуді өнімділігі жоғары және өрттерге барынша төзімді екпе қалыптастыру үшін орман шымылдығының барлық бөліктерінде жүргізеді	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
276		ММ, ЕҚ-		

	Бақылау субъектісі күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу үшін ағаштар іріктеу оларда бір немесе бірнеше таңдаулы ағаш таңдап алынатын жекелеген биотоптар бойынша жүргізіледі, ал содан соң оларға қосалқы (пайдалы) ағаштар және аластауға жататын ағаштарды белгілейді.	ТА, РМ- МО, МО, ОП		
277	Бақылау субъектісі жарықтандырылған және тазартылған жерлерде ағаштарды кесуге белгі салуды бүкіл учаскеде жүргізмейді. Бұл үшін учаскенің үйреншікті жерлерінде кейіннен мұқият кесуге ұшырайтын және бүкіл ауданда күтіп-баптау жұмысын жүргізу үшін үлгі ретінде пайдаланылатын бірнеше сынақ алаңы немесе жолақтық сынама салынады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
278	Бақылау субъектісі сирету және өтпелі кесу кезінде ағаштарды кесуге учаскенің бүкіл алаңында, бірақ онда таңдаулы ағаштарды біркелкі орналастыру мүмкіндігін ескере отырып іріктейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
279	Бақылау субъектісі басты тұқым ағаштары біркелкі бөлінбеген жас шыбықтарда басты тұқым топтарында күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің шоғырлық тәсілін қолданады, мұнда басты тұқым топтарында және екінші дәрежелі ағаш шымылдығы биіктігінің жартысына тең қашықтықта олардың айналасындағы ілеспе тұқымдардың барлық ағашы шабылады. Қалған алаңда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу жүргізілмейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
280	Бақылау субъектісі бір қабатты қылқан жапырақты - жапырақты екпелерде қылқан жапырақты ағаш тұқымдары биотоптарындағы екінші дәрежелі тұқымдарды толық аластайды (жоғарғы әдіспен күтіп-баптау), олардың қою, таза биотоптарын шамалы сиретеді (төменгі әдіспен күтіп-баптау) және жапырақты ағаш тұқымдарының биотоптарын сәл ғана сиретеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
281	Бақылау субъектісі бір қабатты жапырақты - қылқан жапырақты жас шыбықтарда және екінші қабаттағы басты тұқыммен күрделі әртүрлі жастағы екпелерде жапырақты тұқымды ағаштарды кесуді учаскенің бүкіл алаңында жүргізеді, бұл ретте қылқан жапырақты ағаш тұқымдары өскінінің біркелкі орналасуын және соңғыларының орманның қалдырылатын бөлігінің құрамында басым болуын қамтамасыз ету керек.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
282	Бақылау субъектісі қылқан жапырақты ағаш тұқымдары тым көлегейленіп, 0,5-тен кем мөлшерде түйіскен болса, жапырақты ағаш шымылдығын шабуды белдеулермен жүргізеді. Белдеулер ені екінші дәрежелі қабаттың екі биіктігіне тең етіп белгіленеді. Бұл ретте бірінші кезекте күтіп-баптау жапырақты ағаш тұқымдарының барлық ағаштары таңдалып, қылқан жапырақты ағаштар қалдырылатын учаскенің бүкіл алқабының кем дегенде 50 пайызында жүргізіледі. Кесу белдеулері қалдырылатын ені дәл осындай қорғаныштық ықтырмалармен алмасып отырады. Белдеулер бағыты құрғақшылық жағдайларда батыстан шығысқа қарай, ал таулы аудандарда - баурайға көлденең күйінде қабылданады. 4-5 жылдан соң қалдырылған ықтырмалардағы жапырақты ағаш тұқымдарының ағаштары кесіледі және бір мезгілде бұдан бұрын кесілген белдеулеріндегі басты тұқымды күтіп-баптау жүргізіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
283	Бақылау субъектісі белдеулік (дәліздік) күтіп-баптауды ілеспе тұқым немесе басты тұқым бұтала-рының жекелеген қатарлары шабылатын, ал қалған қатарларда селекциялық сирету жүргізілетін аралас орман дақылдарына да, таза орман дақылдарына да қолданады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО,		

		МО, ОП		
284	Бақылау субъектісі топтық-әртүрлі жастағы екпелерде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу әдістерін бір жастағы сүректіңдерді біртіндеп қалыптастыруға бағытталған ағаштардың әрбір тобының құрамымен және даму кезеңімен айқындайды.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
285	Бақылау субъектісінде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу ылғал үнемі жетіспейтін немесе ол артығымен болатын жекелеген екпелерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының Орман кодексі мен Ағаш кесу ережесінде рұқсат етілген мемлекеттік орман қорының барлық учаскелерінде жүргізіледі: 1) шаруашылық тұрғыдан алғанда қажет емес екпе құрамы, алаң бірлігіндегі ағаштар саны (тығыздығы), діндердің әртараптануының жоғары деңгейі және жуандығы, ағаштардың бір біріне өзара күшті әсер етуі және сүректіңнің жалпы нашар жай-күйі күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді белгілеу қажеттілігінің негізгі көрсеткіштері болып табылады; 2) аралас екпелер күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуге басты тұқымды ілесіп тұқымдар күйзелткен және тиісті орман өсіру жағдайларына сәйкес келетін шаруашылық тұрғыда бағалы екпелердің қалыптасу процесіне ілесіп тұқымдар жайсыз әсер еткен жағдайларда белгіленеді; 3) ағаштар шоғыр-шоғыр болып орналасқан таза және аралас сүректіңдерде, егер жекелеген шоғырларда (топтарда) басты тұқымдарды екінші дәрежелі тұқымдардың көлегейлеп тастау қатері орын алса немесе таза шоғырлар қатты көлегейленіп қалған болса, олардың жалпы түйісуі мен жуандығына қарамастан күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу белгіленеді; 4) туынды екпелер (уақытша орман түрлері), қай жерде бар болса, сонда басты тұқымдардың (қылқан жапырақты, қатты жапырақты және басқалар) өміршең ағаштарының жеткілікті мөлшері олардың жуандығына қарамастан күтіп-баптау мақсатында кесуге белгіленуі мүмкін; 5) қылқан жапырақты ағаш тұқымдарының өскіні жоқ немесе оның мөлшері жеткіліксіз жапырақты туынды жас шыбықтарда болашақта түйіскен екпелер қалыптастыру үшін қайта жаңарту шараларын жүргізу керек, ал бұл мүмкін болмаса, онда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді жапырақты ағаш тұқымдарының сүректіңдерін қалыптастыруға бағдарлау керек	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
286	Бақылау субъектісінде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу ең алдымен таңдаулы орман өсіру жағдайларында аралас, көлегейленген, пісіп-жетілу деңгейі жоғары және бонитеті жоғары екпелерде белгіленеді. Өзге де тең жағдайларда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу мынадай ретпен белгіленеді: 1) бірінші кезек - жарықтандыру, тазарту және сирету; оларды қажетсіз тұқымдар көлегейлеп тастайтын жағдайларда, кеспеағашты игеру кезінде сақталып қалған басты тұқымдардың дақылдары мен жас шыбықтарында; екінші дәрежелі тұқымдар шымылдығындағы басты тұқымдары бар жас шыбықтарда; бір шымылдықтағы басты және екінші дәрежелі тұқымдар бар аралас шыбықтарда; бағалы тұқымдардың көлегейленіп тасталған таза шыбықтарында, сондай-ақ тұқымдық-өскіннен өсіп-өнген шыбықтарда; екінші дәрежелі тұқымдар шымылдығы астындағы басты тұқымы бар аралас екпелерде; 2) екінші кезек: таза екпелердегі сирету; аралас және күрделі екпелердегі өтпелі кесу; 3) үшінші кезек - таза екпелердегі өтпелі кесу	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
287	Бақылау субъектісінде ағаштардың біркелкі орналастыру кезінде сирету мен өтпелі кесу әдетте жуандығы 0,7-ден жоғары екпелерде белгіленеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО,		

		МО, ОП		
288	Бақылау субъектiсiнде бонитетi V сыныптан төмен екпелер күтiп-баптау мақсатындағы ағаш кесу-ге белгiленбейдi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
289	Бақылау субъектiсi күтiп-баптау мақсатындағы ағаш кесу уақытын былай сақтайды: 1) аралас және күрделi шыбықтарда күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу басты тұқымдарды екiн-шi дәрежелi тұқымдардың көлегейлеп тастау қатерi байқала салысымен, ал таза шыбықтарда - ұшарбастар қысылып, жапырақтары түсе басталған бойда жүргiзiледi. Жасанды жолмен өсiрiлген қарағай шыбықтарында бiрiншi рет күтiп-баптау қатарлардағы ағаштардың ұшарбастары түйiскен сәттен бастап жүргiзiледi; 2) ағаштардың жапырақтары түсiп қалған жағдайда жарықтандыру мен тазарту бүкiл вегетация-лық кезең бойы жүргiзiледi. Жергiлiктi климаттық жағдайларға байланысты ағаш кесу мерзiмi веге-тациялық кезеңнiң басталуына, орта тұсына немесе аяғына белгiленуi мүмкiн; 3) кеш сиретiлген, дiңдерi тым шығыңқы және жеткiлiктi дәрежеде орнықты емес қалың шыбық-тарда, сондай-ақ далалық аймақтың жапырақты шыбықтарында оны негiзiнен көктем кезiнде жүр-гiзуге болады; 4) далалық аудандардағы қарағайдың орман дақылдарын қоса алғанда, шабылатын ағаштарды жаңа жылдық шыршалар ретiнде сату мақсатында күз аяғы мен қыс басында ағаш кесуге жол берi-ледi; 5) сирету мен өтпелi ағаш кесудi қар аз кезде жүргiзген жөн. Күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу объектiлерiн және оны жүргiзу уақытын таңдау аңшылық шаруашылығы, жанама орман пайдалану және табиғат қорғау мүдделерi ескерiле отырып жүр-гiзiледi	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
290	Бақылау субъектiсi күтiп-баптау мақсатындағы ағаш кесудiң қарқындылығы мен қайталануын былай сақтайды: 1) күтiп-баптау мақсатында ағаш кесудiң қарқындылығы немесе ағаш шымылдығының жабылу және екпелердiң жуандығы деңгейiмен, немесе тиiсiнше кесуге дейiнгi дiңдер саны мен екпелер қорының пайызымен көрсетiлетiн шабылатын дiңдер мен екпелер қорының мөлшерiмен, немесе 1 гектарға шаққанда ағаштар кесу алаңдарының бастапқы сомасын төмендету деңгейiмен айқындала-ды; 2) орманды күтiп-баптау мақсатында ағаш кесудiң қарқындылығы ормандардың тағайындалуы-на, орманның түрiне, құрамына, жасына, жуандығына, бонитет сыныбына, екпелердiң құрылымы-на, жалпы жай-күйiне және күтiп-баптау мақсатында ағаш кесудiң мақсатына қарай белгiленедi; 3) көрсеткiштердiң төмендеу шамасы бойынша күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу қарқындылығының мынадай дәрежелерi болады: өте баяу - 10 пайызға дейiн, баяу - 11-20%; бiрқалыпты - 21-35%; күштi - 36-50% және өте күштi 50%-дан астам; 4) шыбықтарда күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу қарқындылығы әдетте ағаш шымылдығы жа-былуының төмендеу дәрежесiмен айқындалады. Орта жастағы және пiсiп-жетiлiп қалған ағаштар-да, ал орман шаруашылығын қарқынды жүргiзу аймағында (далалық және орманды далалық аймақ-тар) және сирету жасындағы сүрекдiңдерде - таксациялық жуандығы мен шабылған сүрек қоры бойынша айқындалады; 5) орта жастағы және пiсiп-жетiлiп қалған екпелермен салыстырғанда жас шыбықтарда неғұр-лым қарқынды ағаш кесу қолайлы болады. Өсу шапшаңдығымен едәуiр өзгешеленетiн тұқымдардан тұратын аралас екпелерде кесу қарқын-дылығы таза екпелермен салыстырғанда жоғары. Тез өсетiн және жарық сүйгiш тұқымдардан тұратын екпелерде күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу қарқындылығы баяу өсетiн және көлеңкеге шыдамды екпелермен салыстырғанда неғұрлым жо-	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	ғары, ал бонитеттері жоғары сүректіңдерде - өнімділігі төмен екпелермен салыстырғанда неғұрлым күшті. Желге онша төзімді емес тұқымдардан тұратын қалың екпелерде, ылғалы көп және майда топырақтарда өсетін сүректіңдерде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу қарқындылығы салыстырмалы түрде баяу болуға тиіс; 6) күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің қайталануы белгілі бір учаскеде олардың бір түрін жүргізу жиілігін білдіреді, екпенің жай-күйіне, шаруашылық жүргізудің экономикалық жағдайларына байланысты және екпенің өнімділігі мен оны сирету қарқындылығына, сондай-ақ жұмыстардың механикаландырылу деңгейімен байланысты болады. Таза екпелерде қайталану күрделі және аралас екпелермен салыстырғанда сирек. Орман өсу жағдайлары неғұрлым жақсы және екпелер жас болса, күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу солғұрлым жиі жүргізілетін болады; 7) аралас талдарда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің қайталануы 5 жылды, таза шыбықтарда - 10 жылды, ал I-III бонитеттердің сүректіңдерінде сирету және өтпелі кесу 10-15 жылды және IV-V бонитеттердің екпелерінде - 15-20 жылды құрайды.			
291	Бақылау субъектісі күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесу алаңдарын жоспарлауды және бөлуді былай жүргізеді: 1) өсіруге және күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуге алаңдар бөлу, ағаштар іріктеу, оларды таңбалау және шыбықтарды қоспағанда, екпелерде қайта есептеу кесуге дейін бір жыл бұрын - жапырақты ағаштар бойынша көктемгі-жазғы кезеңде, ал қылқан жапырақты ағаштар бойынша - жыл бойына жүргізіледі; 2) кәдімгі учаскелерде шыбықтарды кесуге бөлу кезінде бүкіл учаскеде жарықтандыру мен тазарту жүргізу үшін эталон ретінде қызмет ететін бақылау сынақ алаңдары немесе жолақтық сынақ үлгілері қалдырылады. Олардың көлемі бүкіл учаскенің кемінде 3-5 пайызын және күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің әрбір түрі бойынша кемінде 0,5 гектарды құрайды; 3) сирету және өтпелі ағаш кесу кезінде кесуге белгіленген ағаштар диаметрі 8 см (жер бетінен 1,3 м биіктікте) және одан да жоғары ағаштардан бастап жуандығының 2-4 сантиметрлік сатысы бойынша қайта есептеліп, олар іскерлік, жартылай іскерлік және отындық ағаштарға бөлініп, көлденең сызықпен белгі қойылады және тамыр мойнынан таңбаланады. Бір мезгілде кесуге бөлінген ағаштарда кейіннен биіктік кестесін жасау және кестелер бойынша екпелердің биіктік разрядын айқындау үшін жуандығының 5 орталық сатысында 3 ағаштың биіктігі өлшенеді; 4) күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуге учаскелер бөлу және сынау алаңдарын, шыбықтарда эталондық кесу, сондай-ақ сирету мен өтпелі ағаш кесу кезінде ағаштарды кесуге іріктеу орманшының немесе оның көмекшісінің басшылығымен жүргізіледі. Бұл ретте бағдар ретінде және практика жүзінде көрнекілеп көрсету үшін әрбір орман мекемесі учаскелерінде ағаш тұқымдары басым барлық екпелерде және күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің әрбір түрі бойынша қалдырылатын екі секциялық (бірі - бақылау, екіншісі - ағаш кесілетін) тұрақты сынау алаңдары пайдаланылады. Өздеріне бөлінген учаскелерде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді жүргізудің негізгі шарттары күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу бойынша учаскені игерудің технологиялық картасында көрсетіледі.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО		
292	Бақылау субъектісі кесілетін сүректерді есепке алуды былай жүргізеді: 1) жарықтандыру және тазарту кезінде барлық шабылатын сүректің көлемі сынақ алаңдарында немесе жолақтық сынақ үлгілерінде дайындалған оның мөлшері бойынша айқындалады, ол өз кезегінде осы аудан үшін бекітілген шағын көлемді діндер көлемінің кестелері бойынша немесе кейіннен тиісті коэффициенттер бойынша тығыз текше метрлерге көшіріліп, қоймалық текше метрлермен айқындалады (9-кесте); 2) сирету және өтпелі ағаш кесу кезінде шабылатын сүрек қоры кесуге белгіленген ағаштарды қайта есептеу деректері бойынша анықталады. Бұл ретте 1,3 м биіктікте диаметрі 8 сантиметрден аз ағаштар бойынша қор учаскенің бүкіл көлеміне көшіре отырып, арнайы қалдырылатын сынақ алаңдарында қоймалық текше метрлермен айқындалады. Мұндай алаңдардың мөлшері учаске көлемінің 2-3 пайызын, бірақ кемінде 0,5 гектарды құрайды.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	Диаметрі 8 сантиметрден астам (1,3 м биіктікте) ағаштарда қорды және сортты ағаштардың шығымын есептеу осы аудан үшін бекітілген биіктік сызбасы мен сортты ағаштар кестелері бойынша белгіленген биіктік разрядтары бойынша әрбір тұқым үшін жүргізіледі. Технологиялық дәліздер (ағаш сүйрету жолдары) кесу көзделген күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу учаскелерінде оларда кесілетін сүрек осы ағаш кесу кезінде дайындалатын көлемге енгізіледі. 3) сирету мен өтпелі ағаш кесуге арналған ағаш кесу билеттері діндердің саны бойынша ("түбірлер" бойынша), ал жарықтандыру мен тазартуға арналған ағаш кесу билеттері - мөлшерлі саны бойынша ескеріле отырып жазып беріледі. Егер сирету мен өтпелі ағаш кесуді жүргізу кезінде учаскеде кесілетін ағаштардың 15 пайыздан астамының жер бетінен 1,3 м биіктіктегі диаметрі 10 сантиметрден кем болса, ағаш кесу билеті дайындалатын сүректі мөлшерлі саны бойынша есепке алу тәсілі көрсетіле отырып беріледі; 4) орманшылық бойынша кеспеағашты материалдық және ақшалай тұрғыда бағалау нәтижелерінің негізінде бүкіл орман мекемесі бойынша кезекті жылдық кеспеағаштың жиынтық ведомосы қалыптасатын жылдық кеспеағаш ведомосы жасалады. Күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуге бөлінген барлық учаскелерге абристер жасалады, олар күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу бойынша жылдық кеспеағаштың альбомы түрінде түптеледі, кезекті жылдық кеспеағаштың ведомосымен бірге - бір данасы орман мекемесінде, екіншісі - орманшылықта сақталады; 5) ағашы кесілген алаңдар туралы деректер орманшылық бойынша жүргізілетін орманның шығыс кітабына енгізіледі, ал учаскелердің өздері уәкілетті орган бекітетін Мемлекеттік орман қорының учаскелерінде кеспеағаштар бөлу және олардың таксациясы жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес алаңы, ағаш кесу жылы және ағаш кесу түрінің қысқартылған белгісі көрсетіліп, планшеттерге көкшіл бояумен тұтас сызықпен белгіленеді. Бір мезгілде таксациялық сипаттамаға ағаш кесу жылы, ағашы кесілген алаң, ағаш кесудің түрі, тұқымдары бойынша кесілетін қор, ал өскіндер үшін - кесуден кейінгі ағаштың құрамы мен жуандығы енгізіледі			
293	Бақылау субъектісі таза қарағайлы екпелерде ағаш кесуі Ағаш кесу ережесінің 10-кестесінде келтірілген көрсеткіштерді ескере отырып, жүзеге асырады: 1) таза қарағайлы екпелерде (екінші дәрежелі тұқымдардың 1 бірлігіне дейін) жарықтандыру жүргізілмейді; 2) тазарту олардың төзімділігі мен су режимін арттыру мақсатында биотоптар мен тік қиялардағы ағаштары қисық өскен қалың қарағайлы жас өскіндерде ғана жүргізіледі. Егер оларда ағаштардың орналасуы біркелкі болса және өспей қалған ағаштар байқалмаса, онда тазарту тағайындалмайды және күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді бастау мерзімі жастың 2 сыныбына жылжытылады. Қарағайдың қатардағы дақылдарында "саңылау" қалдырмай, бойлап өспей қалған, ауру және бүлінген ағаштарды (бұтақты, ұшарбасы көп, қисық және т.б.) аластау арқылы екпелерді біркелкі сирету жүргізіледі. Оларда сондай-ақ әрбір бесінші қатарды жаппай кесуге жол беріледі және технологиялық дәліздер жасау мен өрт қаупін азайту мақсатында олардан дақылдардың жекелеген блоктарын немесе секцияларын қалыптастыратын әрбір 200-250 м сайын орташа биіктіктегі ағаштарда ені 1,5-2 болатын жаппай қарама-қарсы ағаш кесу жүргізіледі. Қарағайдың ықтырма дақылдарында ағаш кесу жойылып бара жатқан ағаштар есебінен жүргізіледі. Орман шетіндегі қатарларда ағаш жинау ең аз мөлшерде жүргізіледі; 3) сирету кезінде тек ауру, зақымданған және бойлап өспей қалған дарақтарды ғана жинап, қарағайдың ең таңдаулы ағаштарын қалдыруға және оларды біркелкі орналастыруға ұмтылу қажет, бұл ретте сүректің жуандығын қатты төмендетуге жол берілмейді; 4) өтпелі кесудің бастапқы кезектері жуандығы жоғары деңгейдегі қарағай екпелерінде ғана жүргізіледі. Басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуге тыйым салынған екпелерде өтпелі кесудің кейінгі кезектерін өткізу кезінде учаскелерде қарағай өскінінің болуын және орналасуын ескеру, өтпелі ағаш кесуді немесе аналық екпені қарағайдың жас ұрпағымен толық ауыстырып болғанға дейін қорғаныштық, су қорғау және басқа да экологиялық функцияларынан айырыла бастаған екпелерге қолданылатын ағаш кесу тәсілдерін біртіндеп пайдалана отырып, оның өсуіне бөгет жасайтын ағаштарды жинау керек.	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	Бұл арада орман шымылдығын орынсыз көп сиретіп жіберген жағдайда топырақтың құрғап қалу қатері аса зор болатын жаңа жағдайлар ғана оған кірмейді, сондықтан негізгі шымылдықтағы ағаштар әдетте кесілмейді.		
294	Бақылау субъектісі аралас қарағайлы екпелерде күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесуді Ағаш кесу ережесінің 11-кестесінде келтірілген көрсеткіштерді ескере отырып, жүзеге асырады: 1) аралас қарағайлы-жапырақты талдарда жарықтандыру шөп тектес өсімдіктер сиреп кетіп, қарағайдың басты бөсекелесі жапырақты ағаш тұқымдары болатын сәттен бастап жүргізіледі. Орман өсу жағдайларына байланысты оны қарағайдың орташа биіктігі 2-2,5 м болатын 5-15 жас мөлшерінде тағайындайды. Күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу қарағай ағаштарының бойлап өсуі нашарлай бастаған уақыттан бастап айқындалады. Жарықтандыру 40%-дан астам мөлшерде жапырақты ағаш тұқымдары бар қалың өскен талдарда 5-8 жастан және орман шымылдығы 0,7-0,8-ден астам мөлшерде жанасқан жағдайда 11-13 жастан басталады. Жапырақты ағаш тұқымдары 20-40% мөлшерде болған жағдайда майысып өскен талдарда оны 13-15 жаста өткізеді. Қарағай ағаштарының мөлшері жеткіліксіз болған жағдайда (ұшарбасының жанасуы 0,5-0,6-дан аз) және олар қатты зардап шеккенде жарықтандыруды орман жолақтарымен немесе әр тұстан ойып-ойып өткізеді. Бұл жағдайда тұқымдықтар болған жағдайда алқаптарға қосымша қарағай отырғызу үшін жапырақты орман шымылдығын қарағайдың өз тұқымын өзі шашуын туғызу үшін ұшарбасының жанасуын 50 пайызға дейін сирету, немесе табиғи түлеп өсуіне жәрдемдесу шараларын жүргізу, немесе жекелеген орман дақылдарын отырғызу керек. Жарықтандыру, егер талдар ішінде қарағай таза тұрақты топтар күйінде өсіп тұрса және алаңда біркелкі орналастырылған болса, сондай-ақ орман шымылдығының жанасуы 0,7 және одан кем екпелерде жүргізілмейді; 2) тазарту ең алдымен жарықтандыру дер кезінде жүргізілмеген және қарағай ағаштары орынсыз көп зардап шеккен аралас екпелерде жүргізіледі. 25 жасқа дейін жүйелі күтім жасалмаған осындай екпелерде, бірінші кезекте, қарағай ағаштарының өміршендік деңгейі және олардың негізінде қарағай басым екпелер қалыптастыру мүмкіндігі анықталады. Егер мұндай екпелерді қалыптастыру мүмкін болмаса, қайта жаңарту іс-шаралары белгіленеді немесе жапырақты ағаш екпелері қалыптастырылады. Ал күтіп-баптау жүйелі түрде жүргізіліп тұрған жағдайда аралас қарағайлы екпелерде тазарту Ағаш кесу ережесінің 102-тармағының ұсынымдарына сәйкес жүргізіледі; 3) аралас қарағайлы екпелерде сирету жұмысын жүргізу кезінде қарағайдың ең тандаулы ағаштары және басқа тұқымдардың қажетті қоспасы құрамда сақталып қалады, олардың алаң бойынша біркелкі орналастырылуы қамтамасыз етіледі. Нашар және дер кезінде жиналмаған ағаштар, сондай-ақ жапырақты ағаш тұқымдарының артық қоспасы кесіледі. Қайталама сирету екпелерде қарағайды жапырақты ағаштар тұқымдары басып кету фактісі орын алғанда немесе бойлап өспей қалған ағаштардың көп мөлшері болғанда тағайындалады; 4) өтпелі кесу кезінде аралас қарағайлы екпелердің жоғарғы шымылдығының құрамындағы жапырақты ағаш тұқымдарының қоспасы барынша азайтылады (І бірлік). Бір мезгілде майда тоғай қарағайдың өз тұқымын өзі шашуын кешіктірсе, ол сиретілетін болады. Қалдырылатын ағаштар арасындағы орташа қашықтық тазарту кезінде сүректің орташа биіктігінің 1/4, ал сирету және өтпелі кесу кезінде - 1/5 болуы тиіс. Аралас қарағайлы екпелерде кесудің барлық түрін өткізу кезінде бірінші кезекте көктерек, ал содан соң қайың ағаштары кесіледі. Күтіп-баптау мақсатында жүйелі түрде кесу кезінде жапырақты ағаштар қоспасы мүмкіндігінше екінші қабатқа көшіріледі. Құмайыт топырақтарда көктеректің өсуінің бірқатар жағдайлары қарағайдың таралуына жәрдемдеседі, сондықтан оны кесу қалыптасқан тұрақты қарағай биотоптарын жарықтандыру мақсатында ғана жүргізілуге тиіс	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП	
295	Бақылау субъектісі жапырақты ағаш екпелерінде күтіп-баптау мақсатындағы кесуді қарағай екпелеріндегі сияқты жүргізеді. Оны өткізу кезінде екінші қабат пен майда тоғай қалыптастыру үшін көлеңкеге төзімді тұқымдар (шырша, майқарағай) мен бұталар қоспасын сақтап қалу қажет. Жапырақты ағаш екпелерінде күтіп-баптау мақсатында кесу қарқындылығы қарағай екпелері үшін күтіп-баптау мақсатында кесу көрсеткіштері бойынша (10 және 11-кестелер) және осы Ере-	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО,	

	жеңіл 125, 126-тармақтарында баяндалған тау жағдайында күтіп-баптау мақсатында кесу ерекшеліктері ескеріле отырып айқындалады.	МО, ОП		
296	Бақылау субъектісі таза және аралас самырсын екпелерінде: 1) күтіп-баптау мақсатында кесуді олардың жуандығы 0,7 және одан жоғары болған жағдайда жүргізеді. Ол сондай-ақ құрамында 1-2 бірліктен астам самырсыны бар жаңғақ кәсіпшілігі аймағының барлық тұқымдар екпелерінің талдарында жүргізіледі; 2) оны өткізу кезіндегі негізгі міндет екпелер құрамында самырсынды болу үлесін ұлғайту, ағаштардың жеміс бере бастау мерзімін қысқарту және олардың жаңғақ беру қабілетін арттыру (12-кесте) болып табылады. Кесуге учаскелер іріктеу кезінде жолдарға жақын маңда және келіп-кетуге оңай жерлерде орналасқан тау беткейлерінің төменгі бөліктеріндегі самырсынды талдары мен орта жастағы екпелеріне айрықша назар аударылады; 3) самырсын ормандарында күтіп-баптау мақсатында кесуді жүргізу кезінде әсіресе шөп қабатының өсіп-өну қаупі бар тау беткейлерінің төменгі бөлігінде "саңылаулардың" пайда болуына жол бермей, бірнеше ұрпақтан тұратын әртүрлі жастағы екпелердің қалыптасуына ұмтылу керек. Самырсын ағаштары жуан, кең көлемді және төмен иілген ұшарбасын қалыптастыруы үшін оларға емін-еркін өсіп тұру жағдайдың қалыптастыру да міндетті шарт болып табылады; 4) шаруашылық жаңғақтардың барынша көп мөлшерін алу бағдарланған 60-80 жастағы самырсын екпелерінде ағаш кесу әрбір гектар орманға самырсынды 100-150 таңдаулы ағашын біркелкі орналастырып, сүректіңдердің жанауын 0,3-0,4-ке жеткізіп, жоғары жиілікпен жүргізіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
297	Бақылау субъектісі шырша және майқарағай екпелерін күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді Ағаш кесу ережесінің 13-кестесінде келтірілген көрсеткіштерді ескере отырып жүзеге асырады: 1) шырша және майқарағай жас шыбықтарында жарықтандыру әдетте жүргізілмейді, өйткені бұл тұқымдар көлеңкеге айтарлықтай төзімді, ал олардың қалпына келу кезеңі ұзақ мерзімді болып келеді; 2) таза және аралас шырша мен майқарағай жас шыбықтарында тазарту болымсыз қарқындылықпен жүргізіледі, бұл ретте әлсіреген және ауру дарактар, сондай-ақ діңінің пішіні нашар ағаштар кесіледі. Қалың шоқ ағаштарда ол ағаштарды алаң бойынша біркелкі бөлу мақсатында жүргізіледі; 3) шырша-жапырақты ағаш жас шыбықтарында желге, қарға, зиянкестерге жақсы қарсы тұратын және жақсы қорғаныштық қасиеттермен ерекшеленетін әртүрлі жастағы екпелер қалыптастыру керек; 4) жапырақты ағаш тұқымдарының шымылдығы астында екінші қабатта орналасқан шырша және майқарағай жас шыбықтарында жапырақты ағаштар қоспасымен қылқан жапырақты екпелер қалыптастыру мақсатында тазарту кезінде зардап шеккен, құрып бара жатқан және зақымданған ағаштар есебінен шырша мен майқарағайдың жоғарғы шымылдығын, сондай-ақ олардың қалың биотоптарын қатты сирету жүргізіледі; 5) аралас екпелерде шырша мен майқарағайдың өсуі үшін оңтайлы жағдайларға қарқындылығы күшті дәліздік (алқаптық) күтіп-баптау кезінде қол жеткізіледі. Бұл ретте жоғарғы шымылдық ағашының биіктігіне тең енді алқапта жапырақты ағаш тұқымдары кесіледі, ал ауру және зақымданған ағаштардан басқа барлық қылқан жапырақты ағаштар және жапырақты ағаштардың таңдаулы үлгілері сақталады. Күтіп-бапталатын белдеулер арасында ені дәл осындай күтіп-бапталмайтын белдеулер қалдырылады, оларда күтіп-баптау қайталама тазарту кезінде жүргізіледі; 6) таза шырша және майқарағай екпелерінде сирету негізінен желге төзімді екпелер қалыптастыру мақсатында жүргізіледі. Жоғарғы шымылдықтың таңдаулы ағаштары сақталады. Екпелердің жуандығы 0,8-ден төмендемеуге тиіс. Егер таза қалың екпелерде ағаш кесу бұдан бұрын жүргізілмесе, оларда сирету қарқынды жиілікпен жүргізілмейді, бірақ жиі қайталады; 7) аралас екпелерде шыршаның көлеңкеленуін жою мақсатында орман шымылдығын біркелкі сирету жүргізіледі. Жұмсақ жапырақты тұқымдардың артық қоспасы шауып тасталады және олардың орман құрамына қатысуы 3-4 бірлікке дейін азайтылады. Екпелердің жуандығын 0,7-ден кем мөлшерге төмендетуге жол берілмейді; 8) жоғарғы шымылдығы жапырақты тұқымдардан және төменгісі шырша мен майқарағайдан тұратын күрделі екпелерде жапырақты тұқымдардың қатысуымен қылқанжапырақты екпелер қалып-	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	тастырылады. Жоғарғы қабатты сирету бүкіл аудан бойынша біркелкі немесе басты тұқымдар шоғыр-шоғыр болып орналасқан жағдайда жеке топтармен жүргізіледі. Бір мезгілде бойлап өспей қалған, ауру және құрып бара жатқан ағаштарды шабу есебінен басты тұқымдар қабатында да баяу қарқынды күтіп-баптау жүргізіледі. Ағаш шабудың қарқындылығы шырша мен майқарағайдың күйзеліске ұшырау дәрежесіне байланысты. Аз күйзеліске ұшыраған жағдайда қарқындылығы күшті ағаш кесу пайдаланылады; 9) жуандығы жоғары дәрежедегі таза шыршалы және майқарағайлы екпелерде өтпелі ағаш кесу таңдаулы ағаштардың өсуіне бөгет жасайтын нашар ағаштарды шабу жолымен жүргізіледі. Екпелердің жуандығын 0,8-ден кем мөлшерде төмендетуге жол берілмейді. Аралас екпелерде олар таңдаулы қылқан жапырақты ағаштарды күтіп-баптау мақсатын көздейді. Жапырақты ағаш тұқымдарының қоспасы шабылады және екпе құрамында 2 бірлікке дейін жеткізіледі. Жоғарғы қабатта жапырақты ағаш тұқымдары қатысатын күрделі екпелерде өтпелі ағаш кесу кезінде шырша мен майқарағайдың таңдаулы ағаштарын баптап-күту жұмыстары жүргізіледі. Жапырақты ағаштар қоспасы екпе құрамында 2 бірлікке дейін азайтылады. Бір мезгілде қайта жаңғыртуды қамтамасыз ету мақсатында майда тоғайларды сирету жүргізіледі. Аралас және күрделі екпелерде екпелердің жуандығын 0,7 кем мөлшерде төмендетуге жол берілмейді.			
298	Бақылау субъектісі қайың екпелерінде күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесуді Ағаш кесу ережесінің 14-кестесінде келтірілген көрсеткіштерді ескере отырып жүзеге асырады: 1) бұтақшалы қайың ормандарын қылқан жапырақты тұқымдар (қарағай, майқарағай және шырша) араласқан тұқымдық аралас және күрделі екпелерге көшіру мақсатында жүзеге асырылады. Қылқан жапырақты ағаш тұқымдарының өскіні мен шыбықтарының мөлшеріне және оларды алқап бойынша орналастыру сипатына байланысты күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің біркелкі, белдеулік немесе шоғырлық тәсілдері қолданылады. Ойпат жерлерде өсетін орманды дала аймағының шоқ ағашты қайыңдықтырында күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу де желдің өтін азайту жолымен олардың астындағы учаскелерді тұщыландыруға олардың ықпалын күшейту мақсатында пайдаланылады (жоғарғы әдіспен), ал қалған шоқ ағашты қайыңдықтырда керісінше оларды қардың біркелкі бөлінуіне жәрдемдесетін екпелердің жел өтіне ұшырауын күшейту жолымен (төменгі әдіспен) олардың қорғаныштық мәнін күшейту мақсатында пайдаланады; 2) таза қайың шыбықтарында оларда басқа бағалы тұқымдар болмаған жағдайда жарықтандыру әдетте жүргізілмейді. Қарағай, шырша мен майқарағай араласқан қайың талдарында жарықтандыруды басты және неғұрлым бағалы тұқымдардың (оларды таза биотоптар күйінде қалдырған жөн) қатысуын ұлғайту және ауру, өспей қалған, зақымданған және нашар бұтақшалы қайың ағаштарын, сондай-ақ қылқан жапырақты ағаш тұқымдарының көлегейлеп тастайтын ағаштарды жинау есебінен екпелердің қажет құрамын қалыптастыру үшін пайдаланады; 3) тұқымдық және бұтақшалы қайың шыбықтарында тазарту артық жиілікті жою, бұтақшалардың кесілген түбірде біркелкі орналасуын қамтамасыз ету және мүмкіндігінше тұқымнан өсіп-өнген ағаштар ішінен таңдаулы нұсқаларды одан әрі өсіру үшін іріктеп алу мақсатында жүргізіледі. Оларда қылқан жапырақты және басқа да бағалы тұқымды ағаштардың қоспасын арттыруға бағытталған екпелер құрамын да күтіп-баптау одан әрі жалғасады. Орман дақылдарында қайың 1 гектарда 6-8 мың дана болған жағдайда алғашқы ағаш кесуді өткізу кезінде қордың 15-25 пайызын және бар ағаштардың 20-30 пайызын таңдап алу керек; 4) таза қайың екпелерінде сирету жұмысын жүргізу кезінде қайыңның тұқымдық және бұтақшалы үлгілерінің таңдаулы ағаштары қалдырылады. Ауру, бойлап өспей қалған және зақымданған ағаштар шабылады, қайыңның бұтақшалы ұялары сиретіледі, оларда 2-3-тен таңдаулы діндер қалдырылады. Аралас екпелерде таңдаулы ағаштар қайыңнан да, қоспасы екпе құрамында болуы қажет басқа тұқымдардан да іріктеп алынады. Өміршең қылқан жапырақты өскіннің жеткілікті мөлшері болған жағдайда сирету арқылы қылқан жапырақты ағаш тұқымдарынан екінші қабат қалыптастырылады, ал жоғарғы қайың шымылдығы көп мөлшерде сиретіледі, бірақ екпенің жуандығы 0,7-ден кем мөлшерге төмендетілмейді;	ММ, ЕК- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	5) өтпелі кесу қайың екпелерінде сиретуге ұқсас жүргізіледі. Таза қайың ормандарында өтпелі кесу кезінде қайыңның таңдаулы тұқымдық және бұтақшалы ағаштарын күтіп-баптау жалғаса беріледі. Аралас қайың ормандарында таңдаулы ағаштар сонымен бірге екпе құрамына қатысуы жөн болатын қылқан жапырақты және басқа да бағалы тұқымдар ішінен іріктеп алынады. Өсіп тұрған майда тоғай күтіп-баптау кезінде сақталады, ал қажет болған жағдайда – жасартылады.			
299	Бақылау субъектісі көктерек екпелерінде күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесуді Ағаш кесу ережесінің 15-кестесінде келтірілген көрсеткіштерді ескере отырып жүзеге асырады: 1) сүректіңдерді сауықтыру және таза көктерек тоғайларын қылқан жапырақты ағаш тұқымдары қатысатын аралас екпелерге ауыстыру мақсатында барлық қылқанжапырақты ағаштарды және өзегін шірік шалмаған таңдаулы көктерек дарактарын қалдыру және ауру, бойлап өспей қалған үлгілерін жинау жолымен жүзеге асырылады; 2) жарыктандыру қарағаймен және балқарағаймен араласқан көктерек екпелерінде ғана жүргізіледі. Оларды жүргізу кезінде қажет тұқымдарды күйзеліске ұшыраудан барынша жарыктандыру үшін екпелер жоғары қарқынмен біркелкі сиретіледі. Зақымданған бойлап өспей қалған қисық өскен және ұшарбасы көп, бағалы тұқымдарды көлегейлеп тастайтын көктерек дарактары шабылып, оның таңдаулы үлгілері қалдырылады; 3) таза көктерек екпелерінде тазарту жүргізілмейді. Аралас көктерек екпелерінде тазарту кезінде қылқан жапырақты ағаш тұқымдарының және шаруашылық тұрғыдан бағалы жапырақты ағаш тұқымдарының қоспасын, сондай-ақ көктеректің таңдаулы сау даналарын күтіп-баптау жұмысы жүргізіледі. Бағалы тұқымдарды көлегейлеп тастайтын көктерек шабылады. Көктерек шымылдығы астында қылқан жапырақты ағаш тұқымдары өскінінің жеткілікті мөлшері болған жағдайда осы шыбықтарды қылқан жапырақты-жапырақты екпелерге ауыстыру мақсатында көктерек шымылдығын қатты сирету жүргізіледі; 4) аралас және таза көктерек екпелерінде сирету жүргізу кезінде күтіп-баптау бағалы тұқымдар мен көктеректің таңдаулы ағаштарына жасалады. Таңдаулы ағаштар ретінде діңнің пішіні жақсы өсу сыныбы І-ІІ көктерек ағаштары іріктеп алынады. 1 гектар жерге алаң бойынша біркелкі орналастырылған 3000-3200-ден аспайтын мөлшерде таңдаулы ағаштар қалдырылады; 5) өтпелі ағаш кесу негізінен бонитет сыныбы І-ІІ көктерек екпелерінде жүргізіледі. Таза көктерек екпелерінде өтпелі ағаш кесу кезінде көктеректің таңдаулы ағаштарын, аралас екпелерде - бағалы тұқымдардың қоспасын және көктеректің таңдаулы ағаштарын күтіп-баптау жалғаса береді.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		
300	Бақылау субъектісі жалпақ жапырақты ағаш тұқымдары (емен, шаған, шегіршін) қатысатын екпелерде күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесудің барлық түрін басты тұқымдардың сақталуын қамтамасыз ету және оларға қатысуын көбейту мақсатында жүргізеді: 1) оларда жарыктандыру жүргізу кезінде басты тұқымдар төбесінің көлеңкеленуін жою, бірақ бүйірінің көлеңкеленуін ("тонын") сақтау қажет; 2) бұдан бұрын күтіп-баптау жүргізілмеген, жоғарғы шымылдығы екінші дәрежелі тұқымдардан (ақтерек, терек, қаратерек, ақтал) тұратын, жоғары дәрежеде пісіп-жетілген жалпақ жапырақты ағаш тұқымдары (10-20 жыл) қатысатын шыбықтарда жоғарғы шымылдықты сирету оның қабысуын 0,4-0,5-ке дейін төмендетіп жүргізіледі; 3) шегіршін екпелерінде таңдаулы ағаштарды іріктеу кезінде тұқымдық даналарға, ал өскіндік екпелерде - жақсы тамырланған және діңі мен ұшар басының пішіні таңдаулы ағаштарға артықшылық беріледі. Бұтақшаның ұясы сиретіледі. Айырланған, қисық өскен, ұшарбасы тым қоюланған және жуан бұтақтары бар, ұзақ тұрып қалған және орныксыз (түбіріне биік тұрған) дарактар аластатылады. Ағаш кесу мүмкіндігінше вегетациялық кезеңнің бас кезінде жүргізіледі. Шегіршінің тіршілік етуге қабілетті даналарының жеткілікті мөлшері жоқ шыбықтарда (өсімдіктердің көпшілігінде ұшарбастар тым нашар дамыған және олардың ұшарбастары қурап бара жатқан жағдайда) күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді жоғарғы шымылдықты тұқымдарынан екпелер қалыптастыруға бағдар ұстану керек.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		
301	Бақылау субъектісінде қаратерек пен ақтерек екпелерінде күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесу көктеректермен іс жүзінде бірдей және Ағаш кесу ережесінің 16-кестесінде келтірілген көрсеткіштер ескеріле отырып жүзеге асырылады:	ММ, ЕҚ-ТА,		

	1) ақтерек екпелерінде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді жүргізу кезінде төменгі бұтақтарды кесіп тастаған жөн; 2) қаратерек пен ақтерек екпелерінде жарықтандыру әдетте жүргізілмейді; 3) едәуір мөлшерде талдар қатысатын қаратерек пен ақтерек екпелерінде тазарту негізінен соңғыларын жинау есебінен жүргізіледі. Шыбықтарда таңдаулы ағаштарды іріктеу кезінде тұқымдық даналарға артықшылық беріледі. Бойлап өспей қалған, ауру және дінінің пішіні нашар ағаштар аластатуға жатады. Сау ағаштар ішіндегі басқа ағаш тұқымдарының қоспасы сақталады; 4) сирету мен өтпелі ағаш кесуді жүргізу кезінде қаратерек пен ақтеректің қалдырылған таңдаулы ағаштарын одан әрі күтіп-баптау жалғаса береді; 5) терек дақылдарындағы оңтайлы құрылымға дүркін-дүркін қатты сиретуді жүргізу кезінде қол жеткізіледі. Оларда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді 4-5 жылда қайталай отырып 5 жастан 20 жасқа дейін жүргізу керек, өйткені 20 жастан асқан екпелерде олар ерекше нәтиже бере қоймайды.	РМ-МО, МО, ОП		
302	Бақылау субъектінде ақтал екпелерінде күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесу ұзындығы бойынша жеткілікті дәрежеде дамыған ұшарбастары бар жақсы өскен ағаштардан тұратын сүректіндер есіруге бағытталған, ол Ағаш кесу ережесінің 16-кестесінде келтірілген көрсеткіштер ескеріле отырып жүзеге асырылады: 1) ақтал екпелерінде жарықтандыру әдетте жүргізілмейді; 2) тазарту ағаштардың ұшарбастары қосыла бастайтын және олар биіктігі бойынша айырмашылыққа ұшырайтын 6-10 жаста жүргізіледі. Бұл ретте бойы өспей қалған ағаштар аластатылады. Ақталдың тұқымдық дарактары сақталып оларды көлегейдеп тастаған өскіндерден босатылады. Бұтақшалы ақтал екпелерінде бұтақшалар тым көбейіп кеткен жағдайда оны сирету бар діндер санының 50 пайызына дейін жинай отырып жүргізіледі. Ақтал дақылдарында тазарту табиғи жас шыбықтардағы сияқты жүргізіледі; 3) ақталдың тұқымдық сүректіндерінде сирету 11-15 жаста жүргізіледі. Оларды жүргізу кезінде бойлап өспей қалған, кеуіп бара жатқан, діні мен ұшарбасының пішіні нашар ағаштар аластатылады, ал бұтақшалы екпелерде - бұтақшаның қалың ұялары сиретіледі және бар тұқымдық ақталды күтіп-баптау жалғаса береді; 4) өтпелі ағаш кесу кезінде ақталдың таңдаулы ағаштары неғұрлым дамыған ірі даналар ішінен іріктеп алынады. Бойлап өспей қалған, сондай-ақ басқалардың өсуіне бөгет жасайтын ағаштар шауып тасталады. Басқа шаппаң өсетін тұқымдардың (терек, қайың және басқалары) қоспалары сақталады. Күтіп-баптау мақсатында белгілі бір түрді кесуді қайталау әдетте қажет етілмейді.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		
303	Бақылау субъектінде грек жаңғағы екпелерінде күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесудің негізгі міндеті жеміс беруін арттыру және қорғаныштық ролін бір мезгілде сақтай отырып, олардың жай-күйін жақсарту болып табылады. Оларды ұшарбастары жақсы дамыған гектардағы ағаштардың белгілі бір мөлшерін өсіру үшін пайдаланады. Грек жаңғағы екпелерінде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу мынадай тәртіппен жүзеге асырылады: 1) жарықтандыру 7-8 жаста бір рет өткізіледі. Бұл ретте екпелердің артық жиілігін азайту үшін бойлап өспей қалған үсікке шалынған және зақымданған өсімдіктер аластатылады; 2) тазарту өсімдіктерді алқапта біркелкі орналастыра отырып шаруашылық жағынан бағалы тұқымдары бар өсімдіктерді іріктеуді қамтамасыз ету үшін жүргізіледі. Оларда ағаштардың емін-еркін тұруын қамтамасыз ету көзделеді, бірақ жуандығын 0,4-тен кемітуге жол берілмейді; 3) грек жаңғағы екпелерінде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің келесі кезеңінде ағаштарда жақсы дамыған ұшарбастар қалыптастыруға және олардың жеміс беруі үшін барынша толық жағдай жасауға күш жұмсалып, кесу ұшарбастардың 0,6 және одан жоғары мөлшерде түйісуі жағдайында жүргізіледі. Бір гектарға қалдырылатын ағаштар саны екпелердің мынадай өлшемдеріне бағдар ұстана отырып, олардың нақты биіктеп өсуі бойынша белгіленеді: 4) ағаш кесудің әрбір кезеңі кезінде грек жаңғағы екпелерінің түйісуін кесу айналымының кезеңін ескере отырып қалыптастыру керек, өйткені келесі кесу сәтіне қарай ол 0,6-дан көп болмауға тиіс, ал кесуден кейін 0,4-тен төмендемеуі тиіс. Күтіп-баптаудың кезеңділігі екпелердің 8 метрге	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		

	дейінгі орташа биіктігін 1 метрге, ал кейіннен - 2 метрге көбейту үшін қажет кезеңге тең кезеңділік қабылданады. Күтіп-баптау мақсатында ағаш кесудің соңғы тәсілі ұшарбастардың түйісуі күтіп-баптаудан кейін 0,4-ке, ал 1 гектардағы ағаштар саны 40 данаға жеткізілетін екпелердің орташа биіктігі 14-15 метр болуы жағдайында жүргізіледі. Күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу дер кезінде жүргізілмеген екпелерде қалдырылатын ағаштар саны ағаш шымылдығының тиісті дәрежеде түйісуін қамтамасыз ету үшін көбейтіледі; 5) грек жаңғағы ағаштарын шабу негізінен ағаш шымылдығының төменгі бөлігінде жүргізіледі. Ұшарбастары өте жақсы дамыған, биік өскен, шаруашылық жағынан бағалы тұқымдары бар, мол жеміс беретін, аурулар мен зиянкестерге қарсы төзімді дарақтар қалдырылады. 1 гектардағы 40-80 дана мөлшердегі таңдаулы ағаштар жер бетінен 1,3 метр биіктікте бояумен белгіленеді, оларда 1,5 метр биіктікке дейін діңі тазартылады, сынған және зақымданған бұталары алып тасталады; 6) грек жаңғағының екпелерінде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуді жүргізу қатар аралықтардағы және дің айналасындағы топырақты күтіп-баптаумен және кесілген ағаштардың түбірлерінен шығатын бұтақшаларды кесіп тастаумен ұштастырылады. Таңдаулы ағаштардың ұшарбастарын күтіп-баптау және олардың діңдерін қалыптастыру бақ үлгісіндегі дақылдарда жүргізілетін жұмыстарға ұқсас жағдайда жүзеге асырылады.			
304	Бақылау субъектінде тау ормандарында күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесу олардың сапалық жай-күйін арттыруға, қорғаныштық, эрозияға қарсы және суды реттеушілік маңыздарын сақтауға және жақсартуға бағытталған. Ол баурайлардың құламалылығы мен экспозицияларын, сүректіңнің жуандығын және топырақтың төзімділігін ескере отырып жүргізіледі. Онда тамыр жүйесі мен ұшарбасы жақсы дамыған төзімді ағаштардан тұратын әртүрлі жастағы және аралас екпелер құруға мүмкіндігінше ұмтылу керек. Тау ормандарында күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу кезінде шағын тоғайлар сақталады және жасарту мақсатында ғана сиретіледі.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		
305	Бақылау субъектінде тау ормандарында күтіп-баптау мақсатындағы ағаш кесудің қарқындылығы теңіз деңгейінен биіктіктің, баурайлар құламалылығының ұлғаюына, топырақтың төзімділігі мен қуаттылығының азаюына байланысты, сондай-ақ оңтүстік баурайларда төмендейді. Құламалылығы 10° дейін барлық баурайларда және топырағының қуаттылығы жеткілікті (70 см астам) құламалылығы 20° дейін солтүстік баурайларда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу жазық жерлердегі ормандардың осындай екпелеріндегі ағаш кесу сияқты жүргізіледі. Күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу жүргізілгеннен кейін екпелердің қалдырылатын бөлігінің жуандығын мына мөлшерден төмендетуге жол берілмейді: солтүстік экспозициялардың 20°-қа дейінгі баурайларында - 0,7; оңтүстік экспозициялардың 20°-қа дейінгі баурайларында - 0,8; солтүстік экспозициялардың 20°-тан асатын баурайларында - 0,8; оңтүстік экспозициялардың 20°-тан асатын баурайларында - 0,9. Төзімділігі нашар топырақтарда (құмайт және құмды) және көшкін болатын учаскелерде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу құлап қалуы мүмкін жекелеген қисайған ағаштары шабумен ғана шектеледі. Аралас шыбықтарда басты тұқымдарды екінші дәрежелі тұқымдар көлегейлеп тастайтын кезде соңғыларының түйісуін солтүстік экспозициялардың құламалылығы 20°-қа дейінгі баурайларында - 0,5-ке дейін, оңтүстік экспозицияларда - 0,6-ға дейін, солтүстік экспозициялардың құламалылығы 21-30°-қа дейінгі баурайларында - 0,6-ға дейін, оңтүстік экспозицияларда - 0,7-ге дейін төмендетуге жол беріледі. Оңтүстік экспозициялардың баурайларында өтпелі ағаш кесу таза екпелерде жуандығы 1,0 болған жағдайда ғана жүргізіледі. Баурайлар құламалылығы 30° асатын барлық экспозициялардың баурайларында сирету мен өтпелі кесу, құрып бара жатқан ағаштарды шабуды қоспағанда, белгіленбейді.	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО, МО, ОП		
306	Бақылау субъектінде орман генетикалық резерваттары мен мемлекеттік орман табиғат ескерткіштерін қоса алғанда, ғылыми маңызы бар орман учаскелерінде және тұрақты сынақ алаңдары орналасқан орман учаскелерінде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу жүргізілмейді. Мұндай учаскелердің айналасында қорғаныштық аймақтар құрылады, ал олардың өздері ұқыпты күзетуге жатады	ММ, ЕҚ-ТА, РМ-МО,		

		МО, ОП		
307	Бақылау субъектiсiнде көне және эндемикалық тұқымдары бар, өнiмдiлiгi мен гендiк қасиеттерi бойынша бiрегей сирек кездесетiн ерекше құнды орман алаптары мен ерекше қорғаныштық учаскелердiң ормандарына байланысты оларды күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу олардың өсiп-өнуi және табиғи қайта жаңғыруы үшiн жайлы жағдайлар жасауды көздейдi. Олар екiншi дәрежелi тұқымдардың ерекше құнды орман учаскелерiне терiс әсер етуiн болдырмауға және олардың орнықтылығын сақтауға тиiс	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
308	Бақылау субъектiсiнде жаңғақ кәсiпшiлiгi аймақтарында және орман жемiс екпелерiнде, әдетте, оларды қалыптастыру үшiн ең жоғары және ұзақ уақытқа жемiс салу үшiн қолайлы жағдай туғызу мақсатында учаске алаңы бойынша ағаш шымылдығының болымсыз тұтасқан және тегiс орналасқан сүректiңнiң таза немесе болар-болмас араласқан екiншi дәрежелi тұқымдары қолданылады. Осындай екпелердiң түрлерiн қалыптастыру үшiн негiзiнен мақсатты ағаш тұқымдарын күтiп-баптау арқылы бiркелкi сирету әдiсi қолданылады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
309	Бақылау субъектiсiнде мемлекеттiк орман жолақтарында күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу олардың орналасқан жерi мен жай-күйiн ескере отырып жүргiзiледi және олардың төзiмдiлiгi мен тиiмдiлiгiн арттыруға бағытталады. Су айрығының жолақтарында олардың су реттегiш қасиеттерiн күшейту үшiн жүргiзiледi. Күтiп-баптау тұқымдардың өзара әсерi ескерiле отырып, екпе шымылдығының барлық бөлiктерiнде жүргiзiледi. 0,7-0,6 аспайтын ағаш кесудiң тәсiлiнде екпелердiң тұйықталуын төмендетуге жол берiлмейдi. Жер үстi ағыстарын жер астына ауыстыру және эрозиялық процестердiң алдын алу мақсатында өзен аңғарларындағы тiк жар қабатының жағалауындағы алқаптарда күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу тұтасуы 0,8-0,7 кем болмайтын екпелердi қалыптастыру үшiн жүргiзiледi. Құм баурайының шымылдығында гидрологиялық жағдайлардың ерекшелiктерi мен минералдық қоректiлiктiң жеткiлiксiздiгiн ескеру қажет. Осындай алқаптарда күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу кезiнде ағаш шымылдығындағы өскiндер мен 0,6 кем болмайтын екпелердiң тұтасуын мiндеттi түрде сақтау қажет.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
310	Бақылау субъектiсiнде жоғары рекреациялық жүктеменi алып жүретiн әрi эстетикалық және орташа қорғаныштық маңызы бар қалалық ормандар мен орман парктерiнде күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу халықтың өмiр сүруi үшiн қолайлы ортаны сақтауға, мәдени-сауықтыру және спорттық iс-шараларды жүргiзуге бағытталған неғұрлым төзiмдi, ұзақ жасайтын, әсемдiк екпелер мен орман ландшафтарын қалыптастыруды көздейтiн жеке жобалар бойынша жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
311	Бақылау субъектiсiнде парк ландшафтарын (ашық, жартылай ашық және жабық) қалыптастыру жөнiндегi ағаш кесу әдiстерi сүректiңнiң құрылымы, шымылдығының тұтасуы және мақсатты тапсырмаларымен анықталады және табиғи екпелерге сияқты, жасанды екпелерге де қолданылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
312	Бақылау субъектiсiнде елдi мекендер мен емдеу-сауықтыру мекемелерiнiң жасыл аймақтарында күтiп баптау мақсатында ағаш кесу ормандардың рекреациялық жүктемесiне төзiмдiлердi өсiруге бағытталған. Оларды жүргiзу кезiнде мүмкiндiгiнше жапырақты тұқымдардың (2-3 бiрлiкке дейiн) қоспасын сақтау және өрт пайда болған жағдайда төменгi жақтағы өрттiң жоғарыға көшу ықтималдығын азайту мақсатында ұшарбасы төмен түскен ағаштарды тазартқан жөн.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
313	Бақылау субъектiсiнде эрозияға қарсы ормандарда күтiп-баптау мақсатында ағаш кесу табиғи процестер барысында олардың функционалдық құндылығы нашарлаған жағдайда ғана жүргiзiледi. Ағаш кесу режимi мен оларды жүргiзу тәсiлдерi тамыр жүйесi мықты әртүрлi жастағы, жуандығы жоғары (жуандығы 0,7-0,8) және аралас екпелердiң қажеттiлiгiн негiзге ала отырып анықталады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ-		

	Мұндай екпелерде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесуден сүректі сүйреу және тасу тек қысқы кезеңде ғана жүргізіледі.	МО, МО, ОП		
314	Бақылау субъектiсiнде өзендер, көлдер, су қоймалары, арналар және басқа да су объектілері жағалауларындағы ормандардың тыйым салынған алқаптарында күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу аласа ағаштар түріндегі бұталары бар, топырақтың жоғарғы қабатын тек бұзылудан сақтап қана қоймай, сондай-ақ тиісті дәрежеде су қорғаныштық және реттеуіш рөлін атқаруға қабілетті төзімді және көп жағдайда аралас екпелерді өсіруге бағытталған. Оларды жүргізу кезінде екпелердің тұйықталуын 0,7-0,8-ден төмендетуге жол берілмейді. Өзендер, көлдер және басқа да су қоймаларының жағалауларындағы алқаптарда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу жер үсті ағыстарын топырақ арасына ауыстыруға қабілетті жуандығы жоғары сүректіңдерді қалыптастыруға бағытталған. Мұндай ормандарда күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу мен сүректі сүйреу жер асты қатқан қысқы кезеңде басымырақ жүргізіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
315	Бақылау субъектiсiнде халықаралық және республикалық маңызы бар жалпы пайдаланымдағы темір жол және автомобиль жолдарының, магистральды өткізгіш құбырлары мен басқа да желілік құрылыстар жолақтарындағы қорғаныштық екпелерде күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу осы объектілерді қолайсыз табиғи құбылыстардан қорғауды күшейту, қоршаған ортаның ластануын және тұрғылықты халыққа олардың шулы әсерін азайту мақсатында жүргізіледі. Олар күрделі нысандағы аралас екпелерді отырғызуға бағытталған. Қардың біркелкі төселуі мен қар басуды болдырмау үшін бұл екпелердің жоғарғы шымылдығы 0,6-0,7 жуандыққа дейін сиретіледі, ал түктенетін және топырақ қорғаныштық бұталар олардың толық тұйықталуы кезінде 50 пайызға дейін біркелкі сиретіледі. Жолға жанасқан ені 25-30 м орман пұшпағындағы технологиялық дәліздерді кесуге жол берілмейді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
316	Бақылау субъектiсiнде халықаралық және республикалық маңызы бар жалпы пайдаланымдағы темір жол мен автомобиль жолдары бойындағы қорғаныштық орман алқаптарында күтіп-баптау мақсатында ағаш кесу Ағаш кесу ережесінің 136-тармағында келтірілгендей жүргізіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
317	Бақылау субъектiсiнде аграрлық мелиоративтік екпелерге (дала қорғаныштық орман жолақтары мен басқа да қорғаныштық екпелер) күтім жасау мақсатында ағаш кесу олардың бағытын ескере отырып және олардың мелиоративтік маңыздылығын күшейту мақсатында жүргізіледі. Олардың негізінде орман белдеулерінде жолақтардың мынадай құрылымдары құрылады әрі қолданады: 1) жел соғатын жолақтар - далада қарды біркелкі бөлу үшін. Оларда діндердің және жолақтың жер үстіндегі 1,5 метрлік бөлігінің арасындағы ашық жер көлемі 60-70 пайызды, ұшарбасы арасында - 15 пайызды құрайды. Мұндай жолақтарда қардың орташа биіктігі қыс маусымының аяғында 80-90 см дейін, ал қар шлейфінің жалпы ұзындығы ағаш биіктігінің 30 және одан көбіне дейін жетеді; 2) өрнектелген - қатты желдер мен шаң дауылдарының теріс ықпалын әлсірету үшін. Оларда бүкіл профилі бойынша ашық жерлер көлемі (діндер мен ұшарбасы арасында) 25-35 пайызды құрайды. Мұндай жолақтарда қардың орташа биіктігі 90-140 см дейін және қар жалының жалпы ұзындығы ағаш биіктігінің 15-29 дейін жетеді; 3) жел соқпайтын (тығыз) - топырақты су эрозиясынан, ал тоғандар мен су қоймаларын лайла-нып кетуден қорғау үшін - төтесін ашық жерлерсіз. Оларда қардың орташа биіктігі 140 см жоғары, ал қар жалының жалпы ұзындығы 15 ағаш биіктігінен аспайды.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
318	Бақылау субъектiсiнде қалыңдығы, тұқымдық құрамы мен жолақтардың жай-күйіне байланысты дала қорғаныштық орман жолақтарында жас шамасына қарай күтім жасау мақсатында ағаш кесу үш кезеңге бөлінеді: 1) бірінші кезең - жолақтардың толық жанасуына дейін - 3 жастан 6 жасқа дейін, ал қылқан және қатты жапырақтылар үшін - 6 жастан 10 жасқа дейін (жарық түсіру); 2) екінші кезең - жолақтардың тиісті құрылымын қалыптастыру - 7 жастан 15 жасқа дейін, ал қатты жапырақтылар үшін - 11 жастан 20 жасқа дейін (тазарту);	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	3) үшінші кезең - қажетті құрылым мен тіршілік етуге қабілетті жолақтарды қолдау - 16 жастан бастап және одан жоғары, ал қылқан және қатты жапырақтылар үшін - 21 жастан бастап және одан жоғары			
319	Бақылау субъектiсiнде бiрiншi кезеңде күтiм жасау мақсатында ағаш кесу ұшар басының жанасу сәтiнен бастап басталады және басты тұқымдардың өсу жағдайын жақсартуға, оларды кедергi келтiретiн тұқымдар мен бұталардан босатуға бағытталады. Топырақ-климаттық жағдайға байланысты бұталардың 25%-дан 50%-ға дейiнi кесiледi. Бұталардың қалған бөлiгiн кесу жолақтың байқалған құрылымына байланысты олардың өсiмiне қарай жүргiзiледi. Бiрiншi кезеңнiң соңына қарай 2500-4000, ал қою қызғылт топырақтарда - 1 гектарға 1500-2500 ағаш қалдырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
320	Бақылау субъектiсiнде екiншi кезеңде күтiм жасау мақсатында ағаш кесудi жүргiзу кезiнде басты тұқымдарға күтiм жасау жалғасады және тиiстi қар бөлу қасиеттерi бар дала қорғаныштық жолақтың нақты құрылымы қалыптастырылады. Бұл ретте құрғап қалған, ауруға ұшыраған, бүлiнген, кеуiп бара жатқан ағаштар, сондай-ақ басты тұқымдардың өсуiне кедергi келтiретiн өсiмтал тұқымдардың сау ағаштары кесiледi. 1 гектарға 2000-3000, ал қою қызғылт топырақтарда - 1500-2000 ағаш қалдырылады. Жел соғатын құрылымы бар жолақты құру кезiнде басты тұқымдарға терiс әсерiн тигiзетiн барлық бұталар кесiледi. Көлеңкелi-сүрек түрiндегi биiктiгi 1 м және бұталы-сүрек түрiндегi биiктiгi 1,5 м орман жолақтарындағы барлық ағаштардың бүйiр бұталарын кесу жүргiзiледi. Бұл кезеңде жел соғатын жолақтар ұшар басы мен дiндердегi жарық түсiру мөлшерiне бойынша, сондай-ақ қар бөлу қасиеттерi бойынша қалыптастырылады. Ол арқылы күтiм жасаудың қайталанушылығы және оның қарқындылығы реттеледi. Өрнектелген құрылым жолақтарын қалыптастыру кезiнде бұталардың жартысына дерлiгi жолақтың ұзындығы бойынша бiркелкi кесiледi, ал бұталардың қалған жартысы бiртiндеп жасартылады. Биiктiгi 1,0-1,5 м ағаш бөлiктерiнiң бүйiр бұтақтарын кесу жүргiзiледi. Сүрек шымылдығының ұшар басының тұйықталуы жарық түсiру мөлшерiмен және қар бөлу сипатымен реттеледi. Екпелердiң құрамына кiретiн жемiс ағаштарының ұшар бастарын жемiс салуын арттыру мақсатында сиреткен жөн.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
321	Бақылау субъектiсiнде үшiншi кезеңде күтiм жасау мақсатында ағаш кесу жолақтың қажеттi құрылымын, өмiршендiгiн және ұзақ жасауын сақтау қамтамасыз етiледi. Жолақтардың барлық құрылымында күтiм жасау мақсатында ағаш кесудi жүргiзу кезiнде кеуiп бара жатқан, ауруға ұшыраған, бүлiнген, басты тұқымдарға кедергi келтiретiн қатты әлсiреген ағаштар кесiледi. Шамамен 1500-2000, ал қою қызғылт топырақтарда 1 гектарға - 1000-1500 ағаштар қалдырылады. Осы кезеңде жолақтарда ағаштардың ұшар басының тұйықталуын 0,7-0,8-ден төмендетуге жол берiлмейдi. Жел соғатын құрылым жолағында және оның айналасында қардың көп мөлшерде жиналуын болдырмау мақсатында күтiм жасау мақсатындағы ағаш кесу кезiнде шеткi қатарларда орналасқан ағаштардың биiктiгi 2 м дейiнгi бұталары кесiледi. Өрнектелген және жел соғатын құрылым жолақтарында үшiншi кезеңде оларды жасарту мақсатында бұталарды бiртiндеп кесу жалғасады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
322	Бақылау субъектiсiнде эрозияға қарсы, су реттегiш және басқа да қорғаныштық екпелердi өсiру кезiнде күтiм жасау мақсатында ағаш кесу негiзiнен 0,8 кем болмайтын деңгейде сүрек шымылдығының тұйықталуын қолдау мақсатында жүргiзiледi. Ағаштардың төзiмдiлiгiн жоғарылатуға бағытталған, осындай алқаптардың шекараларында өсiрiлетiн екпелердiң шетiне күтiм жасау бiр уақытта жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
323	Бақылау субъектiсiнде сай-сала мен жыра маңындағы орман жолақтары мен алқаптарда сай-саланың баурайын көлеңкелеу, топырақтың шайылуын болдырмау және күтiм жасау мақсатында ағаш кесу арқылы олардың қар жинақтау функцияларын сақтау мақсатында бұталар мен екiншi қатардағы тұқымдардан орман шетiн сақтай отырып, орман шымылдығының жоғары тұйықталуын қолданады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

	Сай-сала мен жыра екпелерінде күтім жасау мақсатында ағаш кесу қалың ормандардағыдай жүргізіледі.			
324	Бақылау субъектiсiнде орманға күтім жасаудың басқа түрлерiне екпелерде бұталарды кесу, орман шетiне күтім жасау мен аласа ағаштарға күтім жасау жатады, бұл көбiнесе екпелерде күтім жасау мақсатында ағаш кесудiң бiрнеше түрлерiн жүргiзу арқылы байланысады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
325	Бақылау субъектiсiнде кылқан жапырақты екпелерде бұталарды кесу оның сапасын жақсартады және iскерлiк жоғары сортты сүректiң шығуын жоғарылатады және жұмсақ жапырақты екпелерде iшкi шiрiктiң пайда болуының алдын алуға жәрдемдеседi, жабайы жемiс тұқымдарында, самырсын мен грек жаңғағында - жемiс берудi жақсартады, бұл негiзiнен орман шаруашылығы қарқынды жүргiзiлетiн аудандарда жүргiзiледi: 1) терек плантацияларында және кейбiр жемiс ағаштарында төменгi бөлiгiндегi бұтақтар мен жас өскiндердiң тармақтарын жою мiндеттi болып табылады; 2) екпелерде бұтақтарды кесу әсiресе 10-12 жаста басталады және биiктiгi 6-7 метрге дейiн дiң-дердi тазарту мақсатында өлiп қалған және әлсiреген бұталардың пайда болуына қарай 7-10 жыл сайын қайталанады; 3) бұтақтарды кесу дiңнiң бүйiр бетiмен қатар, қабық бетiнiң деңгейiнде жүргiзiледi. Бұл ретте қабыққа зақым келтiруге жол берiлмейдi, тегiс кесу керек. Тұқымдар (терек) қатарынан қураған бұтақтарды жою қадамен қаптау арқылы жүргiзiлуi мүмкiн; 4) өсу кезең басталғанға дейiнгi ерте көктем бұтақтарды кесудi жүргiзу үшiн жақсы уақыт болып табылады. Жаз бен күздiң аяғында орманда саңырауқұлақ ұрықтарын жаппай себу жүргiзiлетiндiктен, бұл уақытта осы жұмыстарды жүргiзбеген жөн.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
326	Бақылау субъектiсiнде орман шетiне күтім жасау олардың белдеулерiнiң шекаралық төзiмдiлiгiн жоғарылату мақсатында жүргiзiледi. Олардың көмегiмен халық аз қоныстанған аудандарға жақын ормандарда орман шекарасы ағаштарда екпелердiң жуандығын 0,4-0,5-ке дейiн сирету арқылы еңi 5-10 м белдеуде төмен иiлген ұшарбастарын құру жолымен "жабылады" және халық тығыз қоныстанған аудандарға, жолдарға және аңыздық, сабан және құрғақ шөп қалдырылатын ауыл шаруашылық жерлерге жақын ормандарда дала өрттерiнiң орман өрттерiне ұласып кетуiнiң алдын алу үшiн, керiсiнше, шеткi ағаштардың ұшар бастары төмен иiлген олардың бұтақтарын кесу арқылы көтерiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
327	Бақылау субъектiсiнде аласа ағаштарға күтім жасау орман мен құнды тұқымдардың өскiндерiнiң өмiрiнде оның атқаратын рөлiне байланысты жүзеге асырылады. Анық терiс әсер туғызған жағдайда ол сиретiледi, толық немесе iшiнара кесiледi, оң әсерi кезiнде - сақталады. Бiрақ бұл шаралар аласа ағаштардың жалпы экологиялық функциялары мен жергiлiктi флора және фауна үшiн оның пайдасы ескерiле отырып жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
328	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесу орман қорғаныштық iс-шараларына жатады және ағаштардың iшiнен өсу мерзiмi аяқталған ағаштарды және орман аурулары мен зиянкестерiмен бүлiнгендерiн тазарту жолымен сүректiңдердi сауықтыруға бағытталған және алдағы уақытта күтім жасау мақсатында ағаш кесудiң қарапайым түрлерiн жүргiзу жоспарланбаған шұғыл араласуды талап ететiн санитарлық жай-күйi кезiнде тағайындалады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
329	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесу төзiмдiлiгiнен айрылған екпелерде жүргiзiледi, мұндай екпелерде табиғи түрде қурағанмен салыстырғанда зиянкестердiң жаңадан қоныстануы, кеуiп кетуi, қурауы, жел сұлатпа, дауыл құлатқан, қар басқан, қар жапқан, аурулармен зақымданған, дiңдiк зиянкестер қоныстанған және ағаштардың санитарлық жай-күйiнiң шөкiлiне сәйкес анықталған жай-күйiнiң 1,6-дан 3,5-ке дейiн орташа өлшемдi баллы бар ағаштар өсуiн тоқтатқанға дейiнгi өзге де жолмен бүлiну пайда болуының жоғарлауы байқалады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		

330	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесу екпелердiң тұтастығы мен төзiмдiлiгiнiң бұзылуына әкелмеуi тиiс. Олай болмаған жағдайда екпелер санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуге және қайта жаңғыртуға жатады. Санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кескеннен кейiн екпелердiң жуандығы 0,5-тен төмен, ал шырша мен майқарағай екпелерi үшiн 0,6-дан төмен болмауы тиiс. Қажет болған жағдайда орман патологиялық тексеру материалдарының негiзiнде жуандығы одан әрi төмендетiлуi мүмкiн. Гаузер қабық кемiргiшi мен микрофаг зақымдаған, жуандығының төмен болуы олардың табиғи жай-күйi болып табылатын екпелерде (арша, пiсте, сексеуiл және басқалары), сондай-ақ ландшафты ормандарда және Шренк шыршасының таулы ормандарында санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесу кезiнде жуандықты 0,3-ке дейiн төмендетуге жол берiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
331	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесудi жүргiзу орман орналастыру деректерi немесе арнайы орман патологиялық тексеру негiзiнде жоспарланады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
332	Бақылау субъектiсiнде ағаштарды кесуге iрiктеу және таңбалау орманшылардың, олардың көмекшiлерiнiң немесе учаскелiк техниктердiң (орман шеберлерiнiң) басшылығымен жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
333	Бақылау субъектiсiнде өртпен, желмен, қармен мүлдем әлсiреген, орман игеру кезiнде айтарлықтай бүлiнген ағаштар оларға дiңдiк зиянкестер қоныстанғанға және аурулармен зақымданғанға дейiн iрiктеуге жатады. Iрiктеп ағаш кесуге ағаштарды iрiктеу кезiнде ағаштың бүлiну (зақымдану) деңгейiн, зиянкестер мен ауру коздырғыштар биологиясының ерекшелiктерiн басшылыққа алады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
334	Бақылау субъектiсiнде орман өрттерiнен кейiн санитарлық мақсатта ағаш кесуге ағаштарды iрiктеудi ұшар басының, дiңiнiң, түп табандарының отпен бүлiнуiн, ағаштардың жалпы жай-күйiн бағалай отырып жүргiзедi. Жас қарағайларда алғашқы екi жылда дiңдердегi күйiк биiктiгi (қабығы жүқа аймақтың төменгi бөлiгiнiң күйiгi қауiптi), сондай-ақ құрғақ және өте құрғақ түрлерде - түп табандары мен тамыр мойындарының күйi (айналасының қауiптi деңгейi 75% немесе одан көп) ағаштардың тiршiлiк етуге бейiмдiлiгiнiң неғұрлым шынайы белгiлерi болып табылады. Балқарағай мен көктерек ұқсас сипатта бағаланады. Өртеңдерде жедел жинап алынады. Санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесуге ағаштар отпен бүлiнгеннен кейiн шұғыл түрде кiрiсу қажет және кесудi көктемгi өртеңдерде - келесi жылдың 1 маусымына дейiн, ерте жазда - 1 тамызға дейiн, кешiрек жазда және күзде - келесi жылдың 1 мамырына дейiн аяқтау қажет.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
335	Бақылау субъектiсiнде жел сұлатқан ағаштарды тасу немесе сындыру кезiнде толық немесе iшiнара құлаған немесе сынған ағаштарды тазарту жатады; бұл ретте бүлiнген орманды игеру мынадай мерзiмдерде аяқталуы тиiс: бүлiну қоңыр күзде және күзгi-көктемде болған кезде - 1 мамырға дейiн, көктемгi кезде - 1 шiлдеге дейiн, ерте жаз кезiнде - 1 тамызға дейiн. Алаңы жағынан жел сұлатқан және дауыл құлатқан көлемдi учаскелер ағаш кесу мерзiмдерi мен кезектiлiгiн қадағалау арқылы өзгертiле отырып, 1-2 жылда игерiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
336	Бақылау субъектiсiнде қар және мұз қату салдарынан бүлiнген екпелерде ұшарбасының 2/3 және одан астамы бүлiнген ағаштар, сондай-ақ құлаған ағаштар мiндеттi түрде кесуге жатады. Мұндай ағаштарды тазартудың ұсынылған мерзiмдерi - 1 шiлдеге дейiн, бiрақ келесi жылдың 1 мамырынан кешiктiрiлмейдi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО,		

		МО, ОП		
337	Бақылау субъектiсiнде дiндiк зиянкестер қоныстанған ағаштарды iрiктеу өрттермен, жел сұлатқан, қар басқан, қурап қалған, шамадан тыс ылғалданған, өндiрiстiк қалдықтармен, қылқан жапырақ кемiргiш жәндiктермен, тамыр шiруiмен және басқа да қауiптi аурулармен, өзге де себептермен немесе себептер кешенiмен бүлiнген немесе әлсiреген екпелерде пайда болған олардың көбею ошақта-рында жүргiзiледi. Зиянкестер жаңадан қоныстанған ағаштарды iрiктеу, таңбалау және кесу кезiнде ағаштардың құ-руының түрлi типтерi кезiнде зиянды жәндiктердiң қоныстануын сипаттайтын белгiлердi, сүрек тұқымдары мен зиянкестер түрлерiнiң биологиялық ерекшелiктерiн, аймақтық және ауа райының жағдайын басшылыққа алады, бұл ретте қылқан жапырақты тұқымдарда қабық кемiргiштердiң қо-ныстануы жетекшi индикатор болып табылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
338	Бақылау субъектiсiнде тамыр аузы мен опенка бүлдiрген қылқан жапырақты екпелерде жай-күйi-нiң III-IV-санатты ағаштары кесуге жатады, бұл ретте аталған аурулармен бүлiнген және құрғап қалған ағаштарды iрiктеу кеуiп кеткен учаскелерде де жүргiзiледi. Түбiр шiрiктерiнiң ошақтары болған, дiң зиянкестерiнiң саны көбейiп кеткен жағдайларда ауру ағаштарды iрiктеудi жәндiктердiң даму мерзiмдерi олардың биологиясының ерекшелiктерi, ауру-лардың таралу жайы, ошақтың кезеңi ескерiле отырып, жаңадан отырғызылған ағаштарды iрiктеу-ге тұспа-тұс келтiредi. Емен ағаштары мен басқа да жапырақты екпелердегi опенка ошақтарында санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесу осылай жүргiзiледi. Тамыр ауруы ошақтарында санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесудi басқа да қорғаныштық және орман шаруашылығы iс-шараларымен ұштастыру, сондай-ақ ағаш кесу қарқындылығы әрбiр нақ-ты жағдай бойынша айкындалады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
339	Бақылау субъектiсiнде серянка - шайыр iсiгiмен зақымданған емен екпелерiнде бiрiншi кезекте ау-рулардың жоғарғы деңгеймен зақымданған (ұшар басының төменгi бөлiгiндегi зақым дiңнiң айнал-асының 2/3 қамтиды), қылқан жапырақтары сарғайған, дiндiк зиянкестер қоныстанған, сондай-ақ Крафт бойынша өсудiң IV-V сыныптарының әлсiреген ағаштары ең алдымен iрiктеп алынуы қа-жет. Екiншi кезекте шындары құрғақ ағаштар кесiледi. Бүлiнудiң бастапқы деңгейiндегi ұшар басы сиреген және қалыпты қылқан жапырақтары бар ағаштар қарағайдың аурумен одан әрi зақымда-нуына қарай кесiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
340	Бақылау субъектiсiнде тамыр микозасымен зақымданған емен ормандарында жай-күйiнiң IV-VI са-натындағы ағаштары, сондай-ақ III-IV санаттың шегiршiн ағаштарының голланд аурулары ошақта-рындағы ағаштарды тазарту жатады. Ағаш кесудi күзгi-қысқы кезеңде жүргiзген дұрыс, бұл ретте осы ағаштарды iрiктеу және таңбалау зиянкестер жаңадан қоныстанған ағаштарды iрiктеу уақыты-на тұспа-тұс келтiрiледi әрi оны жәндiктердiң қауiптi түрлерiнiң биологиясын ескеретiн мерзiмдер-де жүргiзедi	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
341	Бақылау субъектiсiнде майқарағай, балқарағай және жапырақты тұқымдардың некроздың iсiк шал-ған ошақтарында ауру ағаштарды iрiктеу дiңнiң айналасының 1/2 астамы жаралармен зақымданған кезде, сондай-ақ кеуiп бара жатқан және кеуiп кеткен, дiндiк зиянкестер қоныстанған немесе өң-делген кездерде жүргiзiледi	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
342	Бақылау субъектiсiне қылқан жапырақты және шаруашылық тұрғыдан құнды жапырақ тұқымдары дiңдердiң шiрiк ауруларына ұшыраған кезде жемiс беретiн ағаштар iрiктелуге жатады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
343	Бақылау субъектiсiнде ағаштарды сындыруды күзгi-қысқы кезеңде жүргiзу орынды. Сүректi тасып әкетудiң аяқталу мерзiмi мамырдың аяғына дейiн.	ММ, ЕҚ-		

		ТА, РМ- МО, МО, ОП		
344	Бақылау субъектiсiнде таулы аймақтарында Шренк шыршалары екпелерiнде ашық сары, өткен жылда қылқан жапырақтары қарқынды түскен және селдiреген қабық кемiргiш ағаштар кесiледi. Жұмыстар күзде, қыста немесе ерте көктемде (наурыз, сәуiр) - зиянкестердiң жазда пайда болуына дейiн жүргiзiледi. Оларды жүргiзу мерзiмдерi ауа райы жағдайын, тiк аймақтылықты және өзгелерiн ескере отырып нақтыланады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
345	Бақылау субъектiсiнде арша екпелерде қатты әлсiреген және зиянкестер қоныстанған, ұшарбасы 75%-ға селдiреген, сондай-ақ қылқан жапырақтары сарғайған ағаштар кесiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
346	Бақылау субъектiсiнде құндылығы төмен орман екпелерiн, сондай-ақ қорғаныштық, су сақтау және басқа да функцияларын жоғалтқан екпелердi қайта жаңғырту бойынша ағаш кесулер орман көмкерген жерлердi тиiмдi пайдалануға бағытталған және сол жерде өсiп тұрған сүректiндi негүрлым өнiмдi әрi екпелердiң осы учаскелерде өсу жағдайына айтарлықтай сәйкес келетiн жаңа ұрпағына айырбастауды бiлдiредi. Қазақстан Республикасы Орман кодексiнiң 44-бабы 2-тармағының 1)-6) тармақшаларында аталған мемлекеттiк орман қорының санаттарын қоспағанда, олар мемлекеттiк экологиялық сараптама-ның оң қорытындысы болған кезде тек уәкiлеттi органның рұқсаты бойынша жүргiзiлуi мүмкiн мемлекеттiк орман қорының барлық санаттарында аталған кесулердi жүргiзуге жол берiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
347	Бақылау субъектiсiнде аталған кесулердi жүргiзудi қажет ететiн ормандар алаңы негiзiнен кезектi орман орналастыру кезеңiнде анықталады. Қайта жаңғыртуға, әдеттегiдей, орманның өндiрiстiк (уақытша) типтерiнiң екпелерi, сондай-ақ түрлi себептермен бұзылған, ыдыраған, үлкен шаруашылық маңызы жоқ және өзiнiң қорғаныштық функцияларын толық орындаған, оларды одан әрi ұстау орынсыз болатын екпелер тағайындалады. Құндылығы төмен екпелердi қайта жаңғырту арнайы дайындалған жоба бойынша жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
348	Бақылау субъектiсiнде құндылығы төмен екпелердi қайта жаңғырту кезiнде томарларды қопару арқылы немесе қопарусыз орман дақылдарын жаппай және топырақты белдеудi өңдей отырып, орман дақылдарын бiртiндеп отырғызу әдiсi жиi пайдаланылады. Құндылығы төмен екпелердi қайта жаңғырту жөнiндегi жұмыстардың көлемiн есепке алу кесiлген сүрек қоры сияқты алаңы бойынша да жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
349	Бақылау субъектiсiнде жас талдар арасынан бiрлi-жарым ағаштарды кесу аралық пайдалану құрамына кiредi және негiзiнен өзiнiң мақсатын орындаған тұқымдық ағаштар мен толық кесiлмеген түрдегi аналық екпелерден сақталған жекелеген ағаштарды жинауға бағытталған.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
350	Бақылау субъектiсiнде бiрлi-жарым ағаштарды кесу олардың бүлiнуiн болдырмайтын тәсiлдер мен әдiстер арқылы жас талдардың жай-күйiн және қалыңдығын ескере отырып жүзеге асырылады. Оларда ағаштарды құлату жас талдардың сирек бөлiгi, алаңқайлар, соқпақтар және ескi жолдар жағына қарай, ал сүректi сүйретiп шығару – сортименттермен жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО,		

		МО, ОП		
351	Бақылау субъектiсiнде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың қорық аймақтары мен қорық ядросының және ерекше қорғаныштық учаскелердің шекараларында өсетiн жас талдарда жай-күйi бойынша кесудi талап етпейтiн бiрлi-жарым ағаштар кесiлмейдi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
352	Бақылау субъектiсiнде өзге де ағаш кесулер (санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесу; су тораптары, құбыр өткiзiштердi, жолдар салумен байланысты орман алқаптарын тазарту; орман соқпақтарын салу, өртке қарсы жыралар жасау кезiнде; өтiмдi үйiндiлердi жинау) Қазақстан Республикасы Орман кодексiнiң 44-бабы 2-тармағының 1)-6) тармақшаларында санамаланған мемлекеттiк орман қорының санаттарынан басқа, өзге де ағаш кесулердi жүргiзуге мемлекеттiк экологиялық сараптаманың оң қорытындысы болған кезде тек уәкiлеттi органның рұқсаты бойынша жол берiлетiн мемлекеттiк табиғи резерваттарды тұрақты дамыту аймақтарын қосқандағы мемлекеттiк орман қорының барлық санаттарында оларды жүргiзу ережелерiне сәйкес жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
353	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесулер орман аурулары мен зиянкестерiнiң жаппай етек алуы, орман өрттерi немесе басқа да қолайсыз табиғи құбылыстар салдарынан олардың өсуi толық тоқтап қалған жағдайға дейiн зақымданған орманды тазарту мақсатында жүргiзiледi және әрi олардың зардаптарын жоюға, әрi оларда орман дақылдарын отырғызу немесе олардың табиғи қайта жаңғыруына жәрдемдесу үшiн орман алқаптарын тазартуға бағытталған.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
354	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесу 3,6-дан 5,0-ге дейiнгi жай-күйiнiң орташа өлшемдi баллы бар, төзiмдiлiгi 3-сыныбының екпелерiнде жүргiзiледi. Санитарлық мақсатта ағаш кесу, егер қалған зақымданбаған екпелердiң жуандығы 0,2-нi құраса және одан төмен болса, жаппай кесу деп саналады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
355	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта iрiктеп ағаш кесу екпелердi ендi сауықтыра алмайтын және екпелер жуандығының 0,5-тен төмендеп кетуiне әкеп соғатын кезде жас шамасына қарамастан санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесу тағайындалады; шырша мен майқарағай екпелерi үшiн - 0,6-дан төмен (жiңiшкелiгi табиғи болмысы болып табылатын ағаш тұқымдары бұған қосылмайды). Бүлiнген және әлсiреген, пісiп-жетiлген екпелер олардың тiршiлiк ету қабiлетiнiң бұзылу дәрежесiне қарамастан бiрiншi кезекте кесуге тағайындалады. Мұндай ағаш кесу басты мақсатта ағаш кесу тәртiбiмен жүргiзiледi, оларды жүргiзу кезiнде зиянкестердiң қауiптi түрлерi мен ауру ошақтарының көбеюiн болдырмау жөнiндегi қосымша шаралар олардың биологиясы мен нақты жағдайларын ескере отырып қолданылады. Қорғаныштық, су қорғау, санитарлық-гигиеналық және сауықтыру маңызы бар ормандарда (қала ормандары мен орман парктерi, қала маңындағы жасыл аймақ, басқа да елдi мекендер мен өнеркәсiп кәсiпорындары ормандары, сумен қамту көздерiн санитарлық қорғау округтерiнiң ормандары және курорттарды санитарлық қорғау аймағының ормандары, өзендер, көлдер, су қоймалары мен басқа да су қоймаларының жағаларындағы ормандардың тыйым салынған белдеулерi, эрозияға қарсы ормандар), сондай-ақ ерекше қорғалатын табиғи аумақтар ормандарында санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуге өзiнiң мақсатты функцияларын толық жоғалтқан екпелер Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген ерекше жағдайларда кейiннен ағашы кесiлген алқаптарда ормандарды бiрiншi кезекте қалпына келтiрудi мiндеттi түрде жүргiзумен тағайындалады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
356	Бақылау субъектiсiнде санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуге белгiленген екпелерде мiндеттi түрде орман мекемесiнiң бас орманшысы, орманшысы немесе оның көмекшiсi, орман патолог-инженерi, ал қажет болған жағдайда басқа да мамандары қатысатын орманды патологиялық зерттеу жүргiзiледi.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО,		

	Тексеру материалдарын орман мекемесінің бас орманшысы бекітеді. Орман орналастыру кезінде санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуге белгіленген орман учаскелері, егер бұған орман патолог-инженері қатыспаса, сол сияқты тексеруге жатады.	МО, ОП		
357	Бақылау субъектінде санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуді жүргізу кезінде әрбір мөлдек алаңы 5 га-дан аспауы тиіс. Санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуді жүргізуге рұқсатты уәкілетті орган береді. Кесілетін сүрек кеспеағаш қорының жылдық белгіленген лимиті есебінен беріледі, ал қажет болған жағдайда одан жоғары болады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
358	Бақылау субъектінде санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесу белгіленген әрбір орамда екпелердің орман патологиялық жай-күйінің сипаттамасы үшін тік бұрышты немесе ұзына бойына созылған сынақ алаңдары салынады және жалпы сынақ алаңы тексерілетін учаскенің көлемі 100 га-ға дейін болған жағдайда - оның алаңының 2%-нан; 100 га-дан жоғары болған жағдайда - 1%-нан кем болмауы тиіс. Сынақ алаңдары бойынша материалдар уәкілетті орган белгілеген нысандар бойынша ресімделеді.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
359	Бақылау субъектісі санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуді жүргізуге арналған рұқсатты алу үшін мынадай құжаттама ұсынады: кесуге белгіленген екпелерді комиссияның тексеру немесе зерттеу актісі; санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуді қажет ететін екпелердің уәкілетті орган белгілеген нысандағы жиынтық ведомосы; биологиялық төзімділігінен айырылған екпелерде қалдырылған сынақ алаңдарының уәкілетті орган белгілеген нысандағы жиынтық ведомосы; орамдарды, олардың алаңдарын көрсете отырып және сынақ алаңдарын белгілей отырып, жаппай ағаш кесуге белгіленген учаскелерге арналған планшеттің көшірмесі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
360	Бақылау субъектінде кесуге белгіленген екпелерді комиссия тексеру немесе зерттеу актісінде: мемлекеттік орман қорының қорғаныштық санаты, екпелердің бағалау сипаттамасы, олардың бүліну себептері, жаппай санитарлық ағаш кесуді жүргізу қажеттігінің негіздемесі, кесу жеделділігі және оны жүргізу белгіленген мерзімдер, одан кейінгі қайта жаңартуды қамтамасыз ету жөніндегі шаралар және аралас екпелердің күйзелісін болдырмау үшін қажетті іс-шаралар көрсетіледі. Актіге комиссияның барлық мүшелері қол қояды.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
361	Бақылау субъектісі санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесу кезінде мынадай шарттарды сақтайды: 1) ағашы кесілетін алқап оның өсуі табиғи түрде мүмкін болмайтын жағдайда бірінші кезекте орман дақылдарын отырғызуға тағайындалады; 2) аралас сау екпелерді орман патологиялық қадағалау белгіленеді, онда ауру және діндік зиянкестер жаңадан пайда болған ағаштарды уақтылы тазарту және қоқыстардан тазарту жүргізіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
362	Бақылау субъектінде санитарлық мақсатта жаппай ағаш кесуді талап ететін жел сұлатқан, дауыл құлатқан, зиянкестер бүлдірген немесе аурулармен зақымдану нәтижесінде кеуіп кеткен өртендер немесе екпелер учаскелері өрттердің таралуын, зиянды жәндіктердің көбеюін болдырмау және сүректің техникалық сапаларын жоғалтпау мақсатында алаңдарды кесілгеннен кейінгі қалдықтар мен қоқыстардан ұқыпты тазартумен, мүмкіндігінше қысқа мерзімде игеріледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
363	Бақылау субъектінде мемлекеттік орман қоры учаскелерінде пайдалану үшін мүмкін болатын жел сұлатқан, дауыл құлатқан немесе қылқан жапырақты кеміргіш жәндіктермен бүлінген (кеуіп қалу және діндік зиянкестердің қоныстану белгілері болған кезде), сондай-ақ жоғары немесе төменгі дәрежелі өрттермен бүлінген қылқан жапырақты екпелер ағаш кесуге бірінші кезекте шығарылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ-		

		МО, МО, ОП		
364	Бақылау субъектісінде орман соқпақтарын тарту мен өртке қарсы жыралар жасауға байланысты ағаш кесулер орман орналастыру материалдары, ормандардың өртке қарсы құрылғыларының бас жоспарларының негізінде: 1) орман мекемелерінің орамдық желілерін бастапқы ұйымдастыру кезінде; 2) орман мекемелерінің орман орналастыру разрядын өзгерту кезінде; 3) орманды күзету және қорғау жүйесін жақсарту мақсатына қарай айтарлықтай қайта қарау жағдайларында жүзеге асырылады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
365	Бақылау субъектісінде орамдық (жартылай орамдық) соқпақтар мен өртке қарсы жыралар салуға байланысты ағаш кесулер жаппай ағаш кесу тәртібіне сәйкес жүргізіледі.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
366	Бақылау субъектісінде орамдық соқпақтар мен өртке қарсы жыралар салуға байланысты ағаш кесу көлемі сүрек қоры мен ағаш кесу алаңы бойынша олардың нормативтік ені мен ұзындығын негізге ала отырып, айқындалады.	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
367	Бақылау субъектісі өтімді қоқыстарды жинауды эстетикалық мақсаттарда және орман өрттерінің алдын алу, желсұлатпа, дауыл құлатқан, қар басқан, сондай-ақ ағаштардың механикалық бүлінуінің болуы кезінде орман зиянкестері мен ауруларының көбеюі мен таралуын болдырмау мақсаттарында жүргізеді. Ең алдымен ағаш діңі зиянкестері ошақтарының пайда болу катері бар жаңадан жел сұлатқан, механикалық бүлінген ағаштар учаскелері жиналады. Жинау мерзімдері зиянкестердің негізгі түрлерінің биологиясымен байланыстырылады	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
368	Бақылау субъектісінде мемлекеттік орман қоры учаскелерінде су тораптары, құбыр өткізгіштері, жолдар, басқа да желілік құрылыстар (объектілер) құрылыс объектілері болуы мүмкін. Объектілерді салу үшін орман алқаптарын тазарту заң белгілеген тәртіппен уәкілетті органның рұқсаты бойынша жаппай ағаш кесуді жүргізу тәртібіне сәйкес жаппай ағаш кесу жолымен жолақтар немесе алқаптар түрінде жүзеге асырылады. Орман алқаптарын тазарту бойынша ағаш кесу көлемі дайындалатын орман материалдарының саны бойынша есептеледі	ММ, ЕҚ- ТА, РМ- МО, МО, ОП		
369	Бақылау субъектісі Марқакөл мемлекеттік табиғи қорығының күзет аймағында жергілікті халықтың мұқтаждық үшін рұқсат етілетін әуесқойлық (спорттық) балық аулау жөніндегі талаптарды сақтайды.	ЕҚ- ТА		
370	Бақылау субъектісі Қорғалжын мемлекеттік табиғи қорығының бөгендерінде балықтардың қырылуына жол бермеу іс-шараларын өткізу жөніндегі талаптарды сақтайды.	ЕҚ- ТА		
371	Бақылау субъектісінде аң аулайтын алқаптарды бекітіп беру туралы құжаттар бар (облыстық атқарушы органның шешімі, аңшылық шаруашылығын жүргізу шарты)	АП		
372	Бақылау субъектісі шаруашылық ісін ұйымдастыруды жүргізген	АП		
373	Бақылау субъектісінде аумақтық уәкілетті органмен келісілген Аңшылық шаруашылығын жүргізу жоспары бар	АП		
374	Бақылау субъектісі аңшылық шаруашылығын жүргізу жоспарын 100 % орындаған	АП		
375	Бақылау субъектісі жануарлар объектілерін есепке алуды ұйымдастырады және өткізеді	АП, ММ,		

		ЕҚ-ТА		
376	Бақылау субъектiсiнде жануарлар дүниесi объектiлерiнiң өндiрiстiк мониторингi бойынша талдамалық анықтама бар.	АП, ЕҚ-ТА		
377	Бақылау субъектiсiнде уәкiлеттi органның аумақтық органына берген жылдық есеп бар	АП, ЕҚ-ТА		
378	Бақылау субъектiсi жануарлардың мекендеу ортасын қорғау, көбею жағдайларын, қоныс аудару жолдары мен шоғырлану орындарын ұйымдастырған	АП, ММ, ЕҚ-ТА		
379	Бақылау субъектiсiнде дамылдау аймақтары мен күндерi бар	АП		
380	Бақылау субъектiсi жергiлiктi халық арасында жануарлар мен өсiмдiктер дүниесiне ұжыпты қарау идеяларын насихаттайды	АП, ММ, ЕҚ-ТА		
381	Бақылау субъектiсi табиғи апаттар кезiнде және басқа да себептер салдарынан ауруға, өлiм-жiтiм қауiптерi жағдайында жануарларға көмек көрсетедi.	АП, ММ, ЕҚ-ТА		
382	Бақылау субъектiсiнде мiндеттi iс-шараларды қамтитын iшкi тәртiп ережесi бар	АП		
383	Бақылау субъектiсi қорықшылық қызметтi аңшылық шаруашылығының санатына сәйкес жасақтаған	АП		
384	Бақылау субъектiсi жабайы жануарларды қосымша қоректендiрiп отырады	АП, ММ, ЕҚ-ТА		
385	Бақылау субъектiсi жасанды суаттар құру жұмыстарын жүргізедi.	АП, ММ, ЕҚ-ТА		
386	Бақылау субъектiсi қорғаныштық өсiмдiктер отырғызады және жасанды ұялар салады.	АП, ММ, ЕҚ-ТА		
387	Бақылау субъектiсi жыртқыш жануарлардың санын реттеу бойынша iс-шаралар жүргізедi.	АП, ММ, ЕҚ-ТА		
388	Бақылау субъектiсi шартқа сәйкес iлме тақталар, трафареттер, плакаттар, аншлагтарды орнатады.	АП		
389	Бақылау субъектiсi бұдан бұрын орнатылған аншлагтарды жыл сайын жөндеп, жаңартып отырады	АП		
390	Бақылау субъектiсi аң аулайтын алқаптарды бекiтiп беру жөнiндегi конкурсқа қатысу кезiнде пайдаланушы мәлiмдеген мiндеттемелердi орындайды.	АП		
391	Бақылау субъектiсiнiң кәсiпшiлiк аң аулауды жүзеге асыруда аңшылық шаруашылығы ұйымымен жасалған шарты бар.	АП		
392	Бақылау субъектiсiнiң кәсiпшiлiк журналы бар (кәсiпшiлiк аң аулау үшiн).	АП		
393	Бақылау субъектiсiнiң кәсiпшiлiк журналы күн сайын аң аулау аяқталғаннан кейiн толтырылады.	АП		
394	Бақылау субъектiсiнiң кәсiпшiлiк аң аулау кезiнде аңшылық шаруашылығы ұйымы берген жолдамасы бар.	АП		

395	Бақылау субъектісінің иттермен және қыран құстармен аң аулау кезінде (кәсіпшілік аң аулау) - оларды тіркеу туралы құжаттары бар.	АП, ВС		
396	Бақылау субъектісінің уәкілетті органның аумақтық органында жыл сайын тіркелген аңшылық минимумы бойынша емтихан тапсырғаны және Қазақстан Республикасының салық заңнамасы белгілеген аң аулау құқығына рұқсат берілгені үшін мемлекеттік бажды төлегені туралы белгі қойылған аңшылық куәлігі бар (кәсіпшілік аң аулау кезінде).	АП		
397	Бақылау субъектісінде кәсіпшілік кезінде аңшылық атыс қаруын қолданып аң аулаған кезде - Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарының аңшылық атыс қаруын сақтау және алып жүру құқығына берген рұқсаты бар.	АП		
398	Бақылау субъектісі СИТЕС Конвенциясының Қосымшасына енгізілген жануарлар түрлерін тасымалдауды осы Конвенция белгілеген тәртіппен жүзеге асырады.	АП, ВС, ЗОО		
399	399-413-тармақтарының күші 2011 жылғы 1 қаңтарға дейін қолданылды			

Ескерту:

ММ – орман шаруашылығының мемлекеттік мекемесі

ЕҚТА – ерекше қорғалатын табиғи аумақтар

РММО – республикалық маңызы бар мемлекеттік орман иеленушілер

ОП – орман ресурстары ұзақ мерзімді орман пайдалануға берілген орман пайдаланушылар

АП – аңшылық ісін пайдаланушылар

ЖА – ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жеріндегі жалгерлер

МО – республикалық маңызы бар темір және автомобиль жолдарының бойындағы қорғаныштық орман жиектерінің мемлекеттік орман иеленушілері

ВС – жануарлар дүниесі объектілерін қоршауда және жартылай ерікті жағдайда бағып-күтумен, көбейтумен айналысатын жеке және заңды тұлғалар

ААОҰ – азаматтарды аңшылық минимумына оқытумен айналысатын ұйымдар

ЗОО – зоологиялық коллекциялардың, хайуанаттар бақтарының, биологиялық орталықтардың иелері